

WODC-methodiek recidive meten

5e herziene versie

Memorandum 2025-1

M. Blom
S. Verweij
N. Tollenaar

WODC-methodiek recidive meten

5e herziene versie

Memorandum 2025-1

M. Blom
S. Verweij
N. Tollenaar

Memorandum

De reeks Memorandum omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Dankwoord

Dit memorandum bespreekt de methodiek voor het meten van recidive, zoals ontwikkeld en toegepast door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum. Het document is een herziene versie van Memorandum 2011-3, getiteld 'De WODC-Recidivemonitor' (Wartna et al., 2011).

We willen de volgende personen hartelijk bedanken voor hun waardevolle bijdragen aan dit memorandum:

- **Cindy Meijer** van Justid, voor het achterhalen van essentiële informatie over de totstandkoming van het Justitieel Documentatiesysteem in de jaren '90;
- **Frits Altena**, voor het meelesen en becommentariëren van de gedeelten van het memorandum die betrekking hebben op de technische uitwerking (zoals de beschrijving van gegevensbronnen en de verwerking van brondata tot het recidivebestand);
- **Sophie van 't Klooster**, voor haar grondige en kritische analyse van de juridische begrippen;
- **Erik Leertouwer**, voor het nalezen van dit memorandum met oog voor de vereisten van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG);
- **Maria Berghuis, Sanne Boschman, Klaus Drieschner, Arieke Rijken, Tim Varkevisser en Gijs Weijters**, voor hun waardevolle feedback op eerdere versies van dit memorandum.

Onze speciale dank gaat uit naar onze voormalige collega **Bouke Wartna**. Met zijn vooruitziende blik en niet aflatende inzet heeft hij een grote bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de Recidivemonitor, die zowel de wetenschap als het beleid dient. Hij is de grondlegger van de WODC-methodiek voor het meten van recidive, die tot op de dag van vandaag in grote lijnen wordt toegepast.

Inhoud

Afkortingen	7
Begrippen	9
1 Inleiding	13
1.1 Leeswijzer	13
2 Gegevensbronnen recidiveonderzoek WODC	15
2.1 Justitieel Documentatie Systeem (JDS)	15
2.1.1 Totstandkoming JDS	16
2.1.2 Documentabele misdrijven en overtredingen	17
2.1.3 Bewaartermijnen	17
2.1.4 Strafrechtelijke carrières volledig in beeld?	19
2.1.5 Aliassen	20
2.2 Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie	20
2.2.1 Informatiegebieden	20
2.2.2 Datakwaliteit	23
2.3 Belangrijkste verschillen tussen JDS en OBJD	26
2.3.1 Archief voor historische zaken	26
2.3.2 Pseudonimisering	26
2.3.3 OM-afdoeningen en rechterlijke eindspraken	27
2.3.4 Actualisering	27
2.3.5 Buitenlandse strafzaken	27
2.4 Externe data	28
2.4.1 Matching	28
2.4.2 Controle	29
2.5 Gegevensbescherming	29
2.5.1 Beveiligde gegevensuitwisseling met externe partijen	30
2.5.2 Pseudonimisering	30
2.5.3 Bewaartermijnen onderzoeksbestanden	31
2.5.4 Rapportage	31
3 Verwerken brondata tot recidivebestand	32
3.1 Selectie strafzaken met alleen overtredingen	32
3.2 Bewerking gevoegde strafzaken	33
3.3 Selectie afdoeningen strafzaken	33
3.3.1 Selectie primair of subsidiair ten laste gelegde feiten	34
3.3.2 Selectie strafzaken geëindigd in een VOTT	34
3.4 Selectie strafzaken behandeld door meerdere gerechten	35
3.5 Bewerking delictinformatie	36
3.5.1 Delictinformatie in de OBJD	36
3.5.2 Actuele versus historische delictinformatie	37
3.5.3 Verrijken delictinformatie	37
3.5.4 Samenvatten en samenbrengen delictinformatie	38
3.6 Bewerking informatie over afdoening strafzaken	39
3.6.1 Afdoeningen door het OM	39
3.6.2 Afdoeningen door de rechter	41

3.7	Indeling strafzaken in strafrechtelijk verleden, uitgangzaak of recidive	44
3.7.1	Pseudorecidive	46
3.8	Aanvullende selectie van personen	46
4	Definities van recidive	47
4.1	Operationalisering van recidive	47
4.2	Recidivecriteria	47
4.3	Recidiveuitkomsten	50
4.3.1	Recidive-incidentie	50
4.3.2	Recidivefrequentie	53
4.3.3	Recidivefrequentie van recidivisten	56
5	Toepassing van de recidivemethodiek in WODC- onderzoek	59
5.1	Onderzoek naar ontwikkelingen in recidive en/of samenhang met recidive	59
5.2	Onderzoek naar de effectiviteit van sanctie en interventies	60
5.3	Methodologische studies	60
	Literatuur	61
	Bijlage 1 Beslisregels matchingsprocedure	63
	Bijlage 2 Indeling van delicten	64
	Bijlage 3 Indeling van afdoeningen	69
	Bijlage 4 <i>Time in prison</i>	73

Afkortingen

3RO	3 Reclasseringsorganisaties
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
Bjsg	Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens
BRP	Basisregistratie Personen
BSN	Burgerservicenummer
CART	<i>Classification and Regression Trees (zie Begrippen)</i>
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CJD	Centrale Justitiële Documentatie
CJIB	Centraal Justitieel Incassobureau
COMPAS	Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket Administratie
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DPIA	<i>Data Protection Impact Assessment</i>
Ecris	<i>European Criminal Record Information System</i>
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GPS	Geïntegreerd Processysteem Strafrecht
HIC	<i>high impact crimes</i>
I&D*	Informatievoorziening & Datamanagement
JDS	Justitieel Documentatie Systeem
JenV	Justitie en Veiligheid
JJI	justitiële jeugdinrichting
JVS	Jeugd Volgstelsel
Justid	Justitiële Informatiedienst
KvK	Kamer van Koophandel
OBJD	Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie
OBM	Ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen
OM	Openbaar Ministerie
OVAR	Ontslag van alle rechtsvervolging (zie <i>Begrippen</i>)
OvJ	Officier van justitie
PI	Penitentiaire inrichting
S&M*	Straffen & Maatregelen
SCM	Standaardclassificatie Misdrijven
SIBa*	Statistische Informatie en Beleidsanalyse
SKDB	Strafrechtketendatabank
SKN	strafrechtketennummer
SSB	Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden
tbs	terbeschikkingstelling
TULP-GW	Ten Uitvoerlegging Persoonsgebonden straffen Gevangeniswezen
UAVG	Uitvoeringswet AVG
v.i.	voorwaardelijke invrijheidstelling
VIP	Verwijsindex Personen
VOG	Verklaring omtrent het gedrag
VOTT*	Vrijspraak, ontslag van alle rechtsvervolging, technische einduitspraak van de rechter of technisch sepot (zie <i>Begrippen</i>)

WA	Wettelijke aansprakelijkheid
WED	Wet op de economische delicten
Wjsg	Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum
WvSr	Wetboek van Strafrecht
WvSv	Wetboek van Strafvordering
WWM	Wet wapens en munitie
ZOI*	Zaak overige instantie (zie <i>Begrippen</i>)

Afkortingen die door het WODC zijn geïntroduceerd, zijn gemarkeerd met een asterisk (*).

Begrippen

3RO	Reclassering Nederland, Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering en Stichting Verslavingsreclassering GGZ
Actuele gegevens*	Justitiële gegevens waarvan de bewaartermijn nog niet is verstreken (zie bewaartermijn).
A-onderzoek*	Onderzoek waarin de gepseudonimiseerde persoonsgegevens uit de OBJD gebruikt kunnen worden <i>zonder</i> dat hieraan (persoonsgevoelige) identificerende informatie gekoppeld hoeft te worden. Oftewel, de personen in de onderzoeksgroep kunnen verder 'anoniem' blijven.
Bewaartermijn	De beoogde termijn waarbinnen justitiële gegevens in het Justitieel Documentatiesysteem volgens de Wjsg worden verwijderd of vernietigd.
Bijkomende straf	Een straf die door de rechter naast een hoofdstraf wordt opgelegd. Mogelijke vormen van bijkomende straf zijn ontzetting van bepaalde rechten, verbeurdverklaring en openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak.
B-onderzoek*	Onderzoek waarin het noodzakelijk is om aan de gepseudonimiseerde persoonsgegevens in de OBJD (persoonsgevoelige) identificerende informatie te koppelen teneinde de personen in het onderzoek te kunnen betrekken. Oftewel, de personen in de onderzoeksgroep moeten 'bekend' worden.
CART	<i>Classification And Regression Trees</i> . Een dataminingalgoritme om automatisch interactie-effecten te vinden in data.
Conversie oude zaken*	Het toevoegen van gegevens over oude strafzaken, die bij de oprichting van het JDS zijn ingescand en opgeslagen in pdf-bestandsformaat, aan het JDS.
Documentabel feit	Een strafbaar feit waarvan de gegevens, op basis van wettelijke bepalingen zoals vastgelegd in het Bjsjg, geregistreerd en gedocumenteerd moeten worden in het JDS.
Documentatiekaart**	Kartonnen kaart waarop, voor het ontstaan van het JDS, justitiële gegevens door de parketten werden bijgehouden.
Eindzaak*	Zaak die niet is geëindigd in een voeging, maar waarbij mogelijk wel een of meerdere zaken gevoegd zijn (zie gevoegde zaak).
Ernstige feiten	Strafbare feiten waarvoor voorlopige hechtenis kan worden opgelegd (art. 67 WvSr).
Feit	Een menselijke gedraging die valt binnen de grenzen van de wettelijke delictomschrijving, en wederrechtelijk en verwijtbaar is.
Feitinterpretatie**	Strafrechtelijke interpretatie van een feit (zie primair feit en subsidiair feit)
Fictieve uitgangzaak*	Voor personen voor wie de uitgangzaak niet in de OBJD is teruggevonden: een extra regel in het recidivebestand

	die de uitgangszaak betreft. Gegevens ten aanzien van fictieve uitgangszaken zijn beperkt tot wat er in de OBJD en eventuele externe data bekend is over de betreffende persoon.
Geldige afdoeningen*	Voeging, beleidssepot, transactie, strafbeschikking, (vrijheidsbenemende) maatregel, (on)voorwaardelijke vrijheidsstraf, taakstraf, geldstraf en bijkomende straf of maatregel opgelegd door de rechter; ook nog niet onherroepelijk zijn afgedaan wordt geteld als 'geldige' afdoening.
Gevoegde zaak	Zaak die is gevoegd bij een andere zaak om de feiten samen te behandelen (zie eindzaak).
Historische gegevens*	Justitiële gegevens waarvan de wettelijke bewaartermijn volgens de Wjsg is verstreken.
Hoofdstraf	Het Nederlandse Strafrecht kent drie hoofdstraffen: gevangenisstraf (bij overtredingen spreekt men van 'hechtenis'), taakstraf en geldboete.
<i>image**</i>	(zie PDF-set)
Kwalificatie	Een beschrijving van een gepleegd strafbaar feit, zodanig verwoord dat deze voldoet aan een strafbepaling in de wet.
Maatregel	Een strafrechtelijke sanctie waarbij het principe van vergelding en het oogmerk van leedtoevoeging in beginsel geen rol spelen.
Mapping*	Het vertalen van oude 'historische' artikelnummers naar de 'actuele' artikelnummers die de betreffende gedraging beschrijven.
Matching*	Het opzoeken van een JDS-persoonsnummer (SJDS) op basis van een of meerdere persoonsidentificerende gegevens uit externe data.
Microfiche**	(zie microfilm)
Microfilm**	Een transparant fotografisch materiaal waarop in briefkaartformaat de tekst van een documentatiekaart is afgedrukt, ook wel (micro)fiche genoemd.
Misdrijf	Een strafbaar feit waarvan wettelijk is bepaald dat het behoort tot de categorie misdrijven (en dus niet tot de categorie overtredingen). Over het algemeen worden strafbare feiten die door de maatschappij als ernstig worden beschouwd, aangeduid als misdrijven, terwijl minder ernstige feiten worden aangemerkt als overtredingen (zie overtreding).
Niet-geldige afdoeningen*	Overdracht van de strafzaak naar een ander arrondissementsparket, technisch sepot, vrijspraak, OVAR, technische einduitspraak van de rechter en afdoeningen in eerste aanleg als er een (onherroepelijke) uitspraak in hoger beroep is (zie geldige afdoeningen).
Ontslag van alle rechtsvervolgning	Einduitspraak van de rechter, waarbij hij het door de OvJ ten laste gelegde feit wel bewezen acht, maar van oordeel is dat het feit of de verdachte niet strafbaar is (zie art. 352 lid 2 WvSv).
Overdracht	Beslissing van het OM om een zaak ter behandeling over te dragen aan een andere instantie.

Overtreding	Een strafbaar feit waarvan wettelijk is bepaald dat het behoort tot de categorie overtredingen (en dus niet tot de categorie misdrijven). Over het algemeen worden strafbare feiten die door de maatschappij als ernstig worden beschouwd, aangeduid als misdrijven, terwijl minder ernstige feiten worden aangemerkt als overtredingen (zie misdrijf).
Parketzaak*	Zaak die is ingeschreven bij het OM en wordt afgedaan door het OM of wordt voorgelegd aan de rechter.
PDF-set**	Verzameling digitale foto's (in pdf-bestandsformaat) van oude documentatiekaarten, ook wel 'images' genoemd.
Persoonsidentificaties**	In het JDS geregistreerde nummers waarmee de identiteit van personen vastgesteld kan worden.
Primair feit	Eerste en maximaal haalbare vordering of tenlastelegging.
Proeftijd	Een termijn waarbinnen het plegen van een strafbaar feit of het overtreeden van een algemene of bijzondere voorwaarde kan leiden tot omzetten van een voorwaardelijke straf in een onvoorwaardelijke straf of het schorsen en/of herroepen van de voorwaardelijke invrijheidstelling.
Pseudorecidive	Strafbare feiten die zijn gepleegd vóór de startdatum van de recidivemeting, maar onderdeel zijn van een strafzaak waarin ook feiten ná die startdatum vallen; deze eerdere feiten worden niet meegeteld bij het vaststellen van de recidive.
Recidive	Het plegen van een nieuw strafbaar feit dat heeft geleid tot een nieuwe strafzaak met een geldige afdoening.
Recidivebestand	Databestand dat de basis biedt voor het berekenen van recidivecijfers.
Recidivefrequentie recidivisten*	Gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per recidivist binnen een bepaalde tijdsperiode.
Recidivefrequentie*	Gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per dader binnen een bepaalde tijdsperiode.
Recidive-incidentie	Percentage personen met een (of meer) nieuwe strafzaken binnen een bepaalde tijdsperiode.
Sanctie	Straf of maatregel die is opgelegd in een strafzaak.
SJDS*	Versleuteld persoonsnummer in de OBJD.
Strafbaar feit	Handeling, of juist nalatigheid om te handelen, die bij wet strafbaar is gesteld.
Subsidiair feit	Alternatieve vordering of tenlastelegging, voor het geval dat de eerste vordering (zie primair feit) niet tot het beoogde resultaat zal leiden.
Subsidiare straf	Een straf die door de rechter wordt opgelegd als een alternatieve sanctie, voor het geval de hoofdstraf niet (volledig) kan worden uitgevoerd. Bijvoorbeeld, een geldboete met een subsidiaire hechtenis: als de boete niet wordt betaald, volgt hechtenis (zie primaire straf)
Technische einduitspraak*	Einduitspraak van de rechter ten aanzien van de geldigheid van de dagvaarding, bevoegdheid van de rechter, ontvankelijkheid van de OvJ en de voortzetting van de zaak (zie art. 348 WvSv).

Tenuitvoerlegging	De uitvoering van een straf, maatregel of strafbeschikking.
<i>Time at risk</i>	De periode waarin een persoon risico loopt om te recidiveren, vanaf de opname in de studie tot het moment van recidive of het einde van de observatieperiode.
<i>Trigger**</i>	Aanleiding voor Justid om oude strafzaken in de PDF-set te digitaliseren en aan het JDS toe te voegen. Aanleidingen kunnen zijn: (1) een melding vanuit het OM naar aanleiding van een nieuwe strafzaak, (2) een VOG-aanvraag, (3) een <i>Ecris</i> -aanvraag en (4) een onderzoeksaanvraag.
Uitgangszaak*	Strafzaak op grond waarvan een persoon in de betreffende onderzoeksgroep is opgenomen.
Uitgangszaakcomplex*	Meerdere strafzaken die samen de uitgangszaak vormen.
Verbeurdverklaring	Inbeslagname van bepaalde voorwerpen die zijn gebruikt bij of verkregen door middel van een strafbaar feit.
Verdragslanden	Landen waarmee Nederland afspraken heeft gemaakt over de verstrekking van justitiële gegevens van aldaar berechtte personen met de Nederlandse nationaliteit.
Verjaringstermijn	De periode waarin een verdachte voor een strafbaar feit vervolgd en bestraft kan worden.
Voorarrest	De periode die een verdachte wordt vastgehouden voordat zijn zaak door een rechter is beoordeeld.
Vrijspraak	Einduitspraak van de rechter dat hij niet bewezen acht dat het door de OvJ ten laste gelegde feit door de verdachte is gepleegd (zie art. 352 lid 1 WvSv).
Wetsartikel	Een genummerd onderdeel uit de Nederlandse wetgeving.
Zeer ernstige feiten*	Strafbare feiten met een wettelijke strafdreiging van minstens acht jaar.
ZOI-zaak*	Zaak afgedaan door overige instantie, anders dan het OM. Bijvoorbeeld zaken die middels een strafbeschikking zijn afgedaan door het CJIB. Dergelijke zaken hebben geen parketnummer.

Termen die door het WODC zijn geïntroduceerd om specifieke begrippen te beschrijven, zijn gemarkeerd met een asterisk (*); Termen die door de Justid zijn geïntroduceerd om specifieke begrippen te beschrijven, zijn gemarkeerd met twee asterisken (**).

1 Inleiding

Het recidiveonderzoek binnen het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum¹ (WODC) kent een lange historie. Na diverse studies waarbij onderzoekers informatie over (nieuwe) strafzaken handmatig overnamen van door de Justitiële Informatiedienst (Justid)² bewaarde strafbladen³ (zie bijvoorbeeld Van der Werff, 1978), nam het WODC eind jaren '90 het initiatief tot het opzetten van een digitale en landelijk dekkende registratie van strafbladen, speciaal bedoeld voor wetenschappelijk onderzoek: de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). Parallel hieraan begon de ontwikkeling van een methodiek om de recidive van diverse groepen justitiabelen vast te stellen op basis van de OBJD. Dit gebeurt volgens vaste methodes, procedures en richtlijnen: de WODC-Recidivemonitor. Door deze gestandaardiseerde methodiek toe te passen, zijn recidivecijfers zowel binnen als tussen verschillende onderzoeken beter vergelijkbaar.

Sinds 2021 wordt het meeste recidiveonderzoek bij het WODC uitgevoerd binnen de kennislijn Straffen & Maatregelen (S&M) van het WODC. Deze kennislijn integreert (vergelijkingen van) recidivecijfers in haar onderzoeken om de effectiviteit van straffen en maatregelen te beoordelen. Het beheer en onderhoud van de methodiek voor het meten van recidive meten zijn eveneens belegd binnen deze kennislijn. Daarnaast draagt de afdeling Informatievoorziening & Datamanagement (I&D)⁴ van het WODC zorg voor het beheer en onderhoud van de OBJD.

Dit memorandum biedt een actuele beschrijving van de WODC-methodiek voor het meten van recidive anno 2025 en vormt een herziene versie van WODC-memorandum 2011-3 *De WODC-Recidivemonitor* (Wartna et al., 2011). Deze beschrijving is primair bedoeld voor onderzoekers die meer inzicht willen krijgen in de WODC-methodiek van recidive meten, bijvoorbeeld omdat zij bij het meten van recidive (gedeeltelijk) dezelfde methodiek willen toepassen en/of recidive willen meten op basis van door het WODC verstrekte microdatabestanden⁵ uit de OBJD.⁶

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 bespreken we de gegevensbronnen die essentieel zijn voor het recidiveonderzoek. Tevens worden in dit hoofdstuk de privacyaspecten behandeld. Hoofdstuk 3 licht de belangrijkste bewerkingen en keuzes toe die worden gemaakt bij het samenstellen van een analysebestand, dat als basis dient voor het berekenen van recidivecijfers. Dit bestand wordt ook wel 'recidivebestand' genoemd. Hoofdstuk 4 gaat dieper in op de verschillende definities van recidive die binnen het onderzoek van het WODC worden gehanteerd.

¹ Tot 1 januari 2024 Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.

² Voorheen Centrale Justitiële Documentatie (CJD).

³ De officiële benaming van een strafblad is 'Uittreksel Justitiële Documentatie'.

⁴ Voorheen Statistische Informatie en Beleidsanalyse (SIBa).

⁵ Microdata zijn gegevens op het niveau van de individuele personen.

⁶ Het WODC stelt data en statistische gegevens onder bepaalde voorwaarden ter beschikking ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek. Onderzoekers die zelf analyses willen uitvoeren op gegevens uit de OBJD kunnen een [aanvraag voor microdata](#) doen bij het WODC. Gegevens uit de OBJD worden alleen verstrekt voor onderzoeksdoeleinden en worden alleen verstrekt aan instanties en niet aan privépersonen.

Tot slot behandelt hoofdstuk 5 diverse toepassingen van de recidivemethodiek binnen het wetenschappelijk beleidsonderzoek dat wordt uitgevoerd binnen (de kennislijn S&M van) het WODC.

2 Gegevensbronnen recidiveonderzoek WODC

Het recidiveonderzoek van het WODC is gebaseerd op gegevens uit de OBJD, die speciaal is ontwikkeld om wetenschappelijk onderzoek naar het verloop van criminele carrières en de recidive van justitiabelen te faciliteren. De OBJD bevat een selectie van gegevens uit het Justitieel Documentatie Systeem (JDS), het Nederlandse systeem voor de registratie van strafbladen (officieel: Uittreksel Justitiële Documentatie). Het JDS wordt beheerd door de Justid namens de Minister van Justitie en Veiligheid (JenV).

In paragraaf 2.1 geven we een globale beschrijving van het JDS en bespreken we het ontstaan ervan. In paragraaf 2.2 lichten we toe welke gegevens in de OBJD zijn opgenomen en gaan we kort in op de monitoring van de datakwaliteit van de OBJD. Paragraaf 2.3 beschrijft de belangrijkste verschillen tussen het JDS en de OBJD. Aangezien gegevens uit de OBJD niet altijd voldoende zijn om een recidivemeting uit te voeren, behandelen we in paragraaf 2.4 de mogelijkheden om externe data te koppelen aan de OBJD. In paragraaf 2.5, tot slot, besteden we aandacht aan gegevensbescherming en bespreken we de algemene maatregelen die het WODC treft om de privacy van betrokkenen in recidiveonderzoek zo goed mogelijk te waarborgen.

2.1 Justitieel Documentatie Systeem (JDS)

In het JDS worden justitiële gegevens verwerkt met als doel bij te dragen aan een goede strafrechtspleging en ervoor te zorgen dat de strafrechtelijke keten rechtmatig en effectief functioneert. Het WODC ontvangt aan het begin van elk kwartaal een selectie van gegevens uit het JDS voor het uitvoeren of laten uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek. Deze justitiële gegevens worden aan het WODC verstrekt op basis van bepalingen in de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) en het Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens (Bjsg). Sinds 1 januari 2025 is het WODC in het Bjsg opgenomen als officiële ontvanger van justitiële gegevens ten behoeve van beleidsinformatie, wetenschappelijk onderzoek en statistiek.⁷

Het JDS bevat informatie over alle misdrijven en veel overtredingen begaan door zowel natuurlijke personen als rechtspersonen, die zijn afgehandeld door Nederlandse en buitenlandse gerechtelijke instanties. De gegevens betreffen onder andere personen, strafzaken en strafbare feiten. Aanvullingen op het JDS gebeuren automatisch door de arrondissements- en ressortsparketten, de Hoge Raad, landelijke onderdelen van het OM, het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), en gerechtelijke instanties in verdragslanden.⁸

In de onderstaande paragrafen bespreken we de totstandkoming van het JDS en de wijze waarop wordt omgegaan met gegevens van oude strafzaken die nog niet aan het JDS zijn toegevoegd. Daarnaast gaan we in op de misdrijven en overtredingen

⁷ Vóór 1 januari 2025 was de juridische grondslag voor de verstrekking van justitiële gegevens aan het WODC geregeld via een toestemmingsbrief van de Minister van JenV (*Kamerstukken II 2022/23*, 33 842, nr. 6).

⁸ Verdragslanden zijn landen waarmee Nederland afspraken heeft gemaakt over de verstrekking van justitiële gegevens van aldaar berechte personen met de Nederlandse nationaliteit.

die in het JDS worden geregistreerd en de bijbehorende bewaartermijnen. Deze aspecten beïnvloeden de volledigheid van strafrechtelijke carrières in het JDS, wat vervolgens in paragraaf 2.1.4 wordt behandeld. Tot slot belichten we kort het fenomeen van zogenoemde aliassen in het JDS en de wijze waarop Justid hiermee omgaat.

2.1.1 Totstandkoming JDS

Sinds 1997 worden justitiële gegevens automatisch aan de Justid doorgegeven en rechtstreeks toegevoegd aan het JDS.⁹ Voor die tijd werd informatie over strafrechtelijke feiten en hun afdoening door de toenmalige negentien arrondissementsparketten bijgehouden op kartonnen 'documentatiekaarten'. Begin jaren '90 stuurden de parketten hun documentatiekaarten naar de CJD, nu bekend als Justid, in Almelo. Daar werden deze gedigitaliseerd en opgenomen een centraal informatiesysteem. Bij de digitalisering werd onderscheid gemaakt tussen zaken waarvan de bewaartermijn verstreken was en zaken die op dat moment nog actueel waren. Documentatiekaarten met zaken waarvan de bewaartermijn al was verstreken, werden overgezet op 'microfilm' (microfiche),¹⁰ en transparant fotografisch materiaal waarop de inhoud van een documentatiekaart in briefkaartformaat is vastgelegd. De kaarten met recentere zaken werden ingescand en opgeslagen als pdf-bestanden, wat bekend staat als de PDF-set.¹¹ Bovendien werd van personen met een of meerdere pdf-bestanden een index aangelegd met hun naams- en geboortegegevens. In 1996 waren alle documentatiekaarten van de parketten overgebracht naar de CJD en volledig gedigitaliseerd, in de vorm van microfilmpljes of pdf-bestanden.

Conversie oude zaken

Wanneer de Justid een melding ontvangt over een persoon die nog niet in het JDS voorkomt, controleert Justid of deze persoon op de personenindex voorkomt en er oude zaken van deze persoon zijn opgeslagen in pdf-bestanden. Als dit het geval is, wordt de melding gebruikt om deze zaken alsnog aan het JDS toe te voegen.^{12,13} Dit proces wordt aangeduid als de 'conversie' van oude zaken. Oude zaken waarvan de bewaartermijn in 1996 al was verstreken en die op microfilm zijn gezet, worden echter niet meer in het JDS ingevoerd. Zie verder paragraaf 2.1.4 voor de gevolgen hiervan voor de volledigheid van strafrechtelijke carrières in het JDS.

⁹ Het boekje *Van kaartenbak tot database. Geschiedenis van de Justitiële Documentatie in Almelo* (Justid, persoonlijke communicatie, 16 december 2024) geeft een uitgebreide beschrijving van de totstandkoming van het JDS in de jaren '90 van de vorige eeuw.

¹⁰ Bij misdrijfzaken gaat het in grote lijnen om zaken die op het moment van beoordeling meer dan twintig jaar oud waren, dus zaken van vóór 1976. Bij overtredingszaken gaat het globaal om zaken die op het moment van beoordeling meer dan vijf jaar oud waren, oftewel zaken van vóór 1991.

¹¹ Bij misdrijfzaken gaat het in grote lijnen om zaken die op het moment van beoordeling maximaal twintig jaar oud waren, dus zaken uit de periode 1976-1996. Bij overtredingszaken gaat het globaal om zaken die op het moment van beoordeling maximaal vijf jaar oud waren, oftewel zaken uit de periode 1991-1996.

¹² Er zijn verschillende soorten meldingen die aanleiding kunnen vormen om oude zaken in de PDF-set te converteren en toe te voegen aan het JDS:

- meldingen vanuit het OM naar aanleiding van een nieuwe strafzaak;
- verklaring-omtrent-het-gedrag (VOG)-aanvragen;
- aanvragen uit Ecris (*European Criminal Record Information System*);
- onderzoeksaanvragen vanuit het WODC.

¹³ Sinds eind 2019 worden pdf-bestanden van rechtspersonen en van natuurlijke personen die op het moment van beoordeling al overleden zijn, om efficiëntieredenen niet langer geconverteerd. Dit geldt ook voor pdf-bestanden waarop uitsluitend overtredingen staan.

2.1.2 Documentabele misdrijven en overtredingen

In het Bjsg is vastgelegd welke gegevens als justitiële gegevens worden aangemerkt en gedocumenteerd in het JDS, met een onderscheid tussen misdrijven en overtredingen.¹⁴ Volgens artikel 2 Bjsg worden justitiële gegevens met betrekking tot misdrijven in het JDS vastgelegd zodra de zaak door het Openbaar Ministerie (OM) in behandeling is genomen. Veelvoorkomende misdrijven zijn onder andere eenvoudige en gekwalificeerde diefstal, bedreiging, mishandeling en rijden onder invloed van alcohol of drugs.

In tegenstelling tot misdrijven, worden justitiële gegevens met betrekking tot overtredingen niet altijd in het JDS vastgelegd. Volgens artikel 3 Bjsg worden gegevens over overtredingen alleen vastgelegd zodra het OM de zaak heeft afgedaan, tenzij de zaak is afgedaan met een strafbeschikking in de vorm van een geldboete van minder dan 130 euro, of de zaak zonder voorwaarden is geseponeerd. Gegevens over overtredingen die door de rechter zijn afgedaan, worden vastgelegd zodra een taakstraf, vrijheidsstraf, geldboete van minimaal 130 euro, of een bijkomende straf is opgelegd.

Er zijn uitzonderingen voor bepaalde overtredingen waarbij herhaling een zwaardere sanctie met zich meebrengt (zie art. 4 Bjsg). Deze overtredingen worden vastgelegd zodra de zaak door het OM in behandeling is genomen, zelfs als slechts een kleine geldboete is opgelegd. Voorbeelden hiervan zijn overtredingen met betrekking tot fraude, de Wet op de economische delicten (WED), de Wet wapens en munitie (WWM),¹⁵ het rijden zonder een wettelijke aansprakelijkheids (WA-)verzekering te hebben en snelheidsovertredingen van meer dan dertig kilometer per uur.¹⁶

2.1.3 Bewaartermijnen

In de Wjsg is vastgelegd hoelang justitiële gegevens van verdachten en veroordeelden in het JDS bewaard mogen blijven. Justitiële gegevens over personen die verdacht of veroordeeld werden wegens het plegen van misdrijven of overtredingen worden vernietigd zodra de wettelijke bewaartermijn¹⁷ van het betreffende feit is verstreken. We spreken in dat geval van 'historische gegevens', in tegenstelling tot 'actuele gegevens' die betrekking hebben op feiten waarvan de wettelijke bewaartermijn nog niet is verstreken. Zodra de bewaartermijn van alle gegevens van een persoon is verstreken, wordt bovendien de registratie van die persoon in het JDS verwijderd. Wanneer deze verwijderde persoon vervolgens opnieuw met justitie in aanraking komt, wordt hij/zij door de Justid beschouwd als een persoon die nog niet eerder met justitie in aanraking is gekomen. De nieuwe zaak wordt dan geregistreerd onder een nieuw JDS-persoonsnummer (zie paragraaf 2.3.4).

¹⁴ Het is wettelijk bepaald of een strafbaar feit behoort tot de categorie misdrijven of overtredingen. Over het algemeen worden strafbare feiten die door de maatschappij als ernstig worden beschouwd, aangeduid als misdrijven, terwijl minder ernstige feiten worden aangemerkt als overtredingen.

¹⁵ Voorheen Vuurwapenwet.

¹⁶ Snelheidsovertredingen van minder dan dertig kilometer per uur worden in Nederland administratiefrechtelijk afgedaan en niet in het JDS vastgelegd.

¹⁷ Niet te verwarren met de 'verjaringstermijn' van een strafbaar feit, wat de periode is waarin een verdachte voor een strafbaar feit vervolgd kan worden.

De wettelijke bewaartermijn van justitiële gegevens verschilt voor misdrijven en overtredingen.

Misdrijven

De bewaartermijn van misdrijven hangt af van de wettelijke strafdreiging van het feit:

- **Misdrijven met een strafdreiging van minder dan zes jaar:** worden volgens artikel 4 lid 1 onder a Wjsg twintig jaar na een beslissing om niet te vervolgen, na een einduitspraak, of na het volledig voldoen van een strafbeschikking verwijderd uit het JDS. Bij het overlijden van een persoon worden diens in het JDS geregistreerde misdrijven met een strafdreiging van minder dan zes jaar na twaalf jaar verwijderd.
- **Misdrijven met een strafdreiging van zes jaar of meer:** worden volgens artikel 4 lid 1 onder b Wjsg dertig jaar na een beslissing om niet te vervolgen, na een einduitspraak, of na het volledig voldoen van een strafbeschikking verwijderd uit het JDS.¹⁸ Bij het overlijden van een persoon worden diens in het JDS geregistreerde misdrijven met een strafdreiging van zes jaar of meer na twintig jaar verwijderd.

De bewaartermijnen van respectievelijk twintig en dertig jaar voor misdrijven met een strafdreiging van minder dan zes jaar en zes jaar of meer worden verlengd als er een einduitspraak door de rechter is gedaan vanwege een ander misdrijf. Dit wordt ook wel 'verlenging' of 'cumulatie' van de bewaartermijn genoemd. De oorspronkelijke bewaartermijnen van twintig en dertig jaar worden in dat geval verlengd tot het einde van de bewaartermijn van het nieuwe misdrijf.

In afwijking van de eerdergenoemde termijnen worden misdrijven sowieso uiterlijk na tachtig jaar uit het JDS verwijderd. Tot slot worden misdrijven uit het JDS verwijderd na het vervallen van het recht tot strafvordering door verjaring.¹⁹

Overtredingen

Volgens artikel 6 Wjsg worden justitiële gegevens van personen die verdacht of veroordeeld werden wegens overtredingen vijf jaar na een beslissing om niet te vervolgen, na een einduitspraak, of na het volledig voldoen van een strafbeschikking verwijderd uit het JDS. Als voor deze overtreding een vrijheidsstraf of taakstraf is opgelegd, gebeurt dit na tien jaar. Bij het overlijden van een persoon worden diens in het JDS geregistreerde overtredingen na twee jaar verwijderd. Tot slot worden overtredingen uit het JDS verwijderd na het vervallen van het recht tot strafvordering door verjaring.²⁰

¹⁸ Als de duur van de opgelegde gevangenisstraf of vrijheidsbenemende maatregel langer is dan 20 jaar wordt deze termijn opgerekt tot 50 jaar. Bij een levenslange gevangenisstraf of een vrijheidsbenemende maatregel van meer dan 40 jaar, wordt deze termijn verlengd tot 80 jaar.

¹⁹ De verjaringstermijn hangt af van de ernst van het misdrijf en maximaal toepasbare straf. De verjaringstermijn is voor:

- Misdrijven waarop een boete, hechtenis of gevangenisstraf staat van maximaal drie jaar (bijvoorbeeld stroperij en het niet opvolgen van een ambtelijk bevel): 3 jaar.
- Misdrijven waarop een gevangenisstraf staat van meer dan drie jaar (bijvoorbeeld diefstal en vervalsing van documenten): 12 jaar.
- Misdrijven waarop een gevangenisstraf staat van acht jaar of meer (bijvoorbeeld afpersing en aanranding): 20 jaar.
- Misdrijven waarop een gevangenisstraf staat van twaalf jaar of meer (bijvoorbeeld moord en mensenhandel) en bepaalde zedenmisdrijven waarop een gevangenisstraf staat van acht jaar of meer verjaren niet.

²⁰ Voor overtredingen geldt een verjaringstermijn van 3 jaar.

2.1.4 *Strafrechtelijke carrières volledig in beeld?*

De manier waarop de conversie van oude zaken plaatsvindt, welke strafbare feiten in de justitiële documentatie worden opgenomen, en de geldende bewaartermijnen hebben invloed op de volledigheid van het JDS. Dit heeft op zijn beurt gevolgen voor de volledigheid van de OBJD (zie paragraaf 2.2). Hieronder wordt toegelicht wat deze gevolgen zijn voor de volledigheid van strafrechtelijke carrières, zoals die voor verschillende groepen personen uit het JDS kunnen worden afgeleid. Aangezien overtredingen (in tegenstelling tot misdrijven) in de meeste recidivestudies buiten beschouwing blijven (zie paragraaf 4.2), richten we de toelichting specifiek op misdrijfzaken.

Personen geboren vóór 1964

- **Personen met een strafzaak sinds 1997:** Voor personen geboren vóór 1964,²¹ en die sinds 1997 nog een misdrijf of documentabele overtreding hadden of voor wie op een andere manier melding bij de Justid is gedaan (zie voetnoot 12), biedt het JDS volledig overzicht van (de misdrijfzaken in) hun strafrechtelijke carrières, met uitzondering van de misdrijfzaken waarvan de bewaartermijn in 1996 al verstreken was. Deze zijn op microfilm gezet en worden niet meer ingevoerd in het JDS. Deze oude zaken worden niet meegenomen in het recidive- of criminele carrièreonderzoek van het WODC. Dit resulteert in een onderschatting van de omvang van de strafrechtelijke voorgeschiedenis van personen ouder dan 60 jaar in het JDS, waarbij met name het eerste deel van de strafrechtelijke carrière van deze personen buiten beschouwing blijft.
- **Personen zonder strafzaak sinds 1997:** Voor personen geboren vóór 1964 die sinds 1997 geen misdrijf of documentabele overtreding is het JDS mogelijk (nog) niet compleet. Een *trigger* – bijvoorbeeld in de vorm van een onderzoeksaanvraag – is nodig om de conversie van oude zaken in de PDF-set door Justid in gang te zetten. Als die *trigger* er niet is geweest, zijn de pdf-bestanden van deze personen niet geconverteerd. Oude zaken op microfilm worden sowieso niet ingevoerd in het JDS. In dat geval zijn de betreffende *personen* niet opgenomen in het JDS (en kunnen zij dus later ook niet worden meegenomen in de recidivebestanden van het WODC).

Personen geboren tussen 1964 en 1984

- **Personen met een strafzaak sinds 1997:** Voor personen geboren tussen 1964 en 1984 en die sinds 1997 nog een misdrijf of documentabele overtreding hadden of voor wie op een andere manier een melding bij de Justid is gedaan (zie voetnoot 12), biedt het JDS volledig overzicht van (de misdrijfzaken in) hun strafrechtelijke carrières. Al hun misdrijfzaken die sinds 1997 aan de Justid zijn doorgegeven, zijn automatisch aan het JDS toegevoegd, samen met eventuele oude zaken in de PDF-set. Oude zaken op microfilm hebben deze personen waarschijnlijk niet, aangezien zij pas ná 1976 de leeftijd van strafrechtelijke aansprakelijkheid (12 jaar) bereikten.
- **Personen zonder strafzaak sinds 1997:** Voor personen geboren tussen 1964 en 1984 die sinds 1997 geen misdrijf of documentabele overtreding hadden, is het JDS mogelijk (nog) niet compleet. Een *trigger* – bijvoorbeeld in de vorm van een onderzoeksaanvraag – is nodig om de conversie van oude zaken in de PDF-set door Justid in gang te zetten. Als die *trigger* er niet is geweest, zijn de pdf-bestanden van deze personen niet geconverteerd. In dat geval zijn de

²¹ 1996 – 20 jaar – 12 jaar = 1964.

betreffende *personen* niet opgenomen in het JDS (en kunnen zij dus later ook niet worden meegenomen in de recidivebestanden van het WODC).

Personen geboren sinds 1985

- Het JDS biedt een compleet beeld van de strafrechtelijke carrières van personen geboren sinds 1985.²² Al hun misdrijfzaken die sinds 1997 aan de Justid werden doorgegeven, zijn automatisch aan het JDS toegevoegd. Deze personen hebben waarschijnlijk geen oude misdrijfzaken in de PDF-set of op microfilm, aangezien ze pas sinds 1997 de leeftijd van strafrechtelijke aansprakelijkheid (12 jaar) bereikten.

2.1.5 Aliassen

Het komt geregeld voor dat de justitiële gegevens van een persoon onder een alias in het JDS geregistreerd staan. Met andere woorden, de gegevens van één en dezelfde persoon staan onder twee (of meer) verschillende JDS-persoonsnummers geregistreerd. Dit kan gebeuren omdat iemand een valse naam opgegeven heeft of doordat er onverhoopt een fout is gemaakt bij het invoeren van iemands gegevens. Als de Justid constateert dat twee (of meer) JDS-persoonsnummers naar dezelfde persoon verwijzen, worden de zaken die eerst onder verschillende JDS-persoonsnummers geregistreerd stonden samengebracht onder één JDS-persoonsnummer. Het andere persoonsnummer blijft bestaan in het JDS, maar er staan dan geen strafzaken meer geregistreerd onder dit nummer.

2.2 Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie

Op basis van gegevens uit het JDS stelt het WODC elk kwartaal de OBJD samen. In paragraaf 2.2.1 gaan we in op de verschillende soorten gegevens of informatiegebieden in de OBJD. Paragraaf 2.2.2 beschrijft vervolgens hoe het WODC de kwaliteit van de OBJD-gegevens monitort.

2.2.1 Informatiegebieden

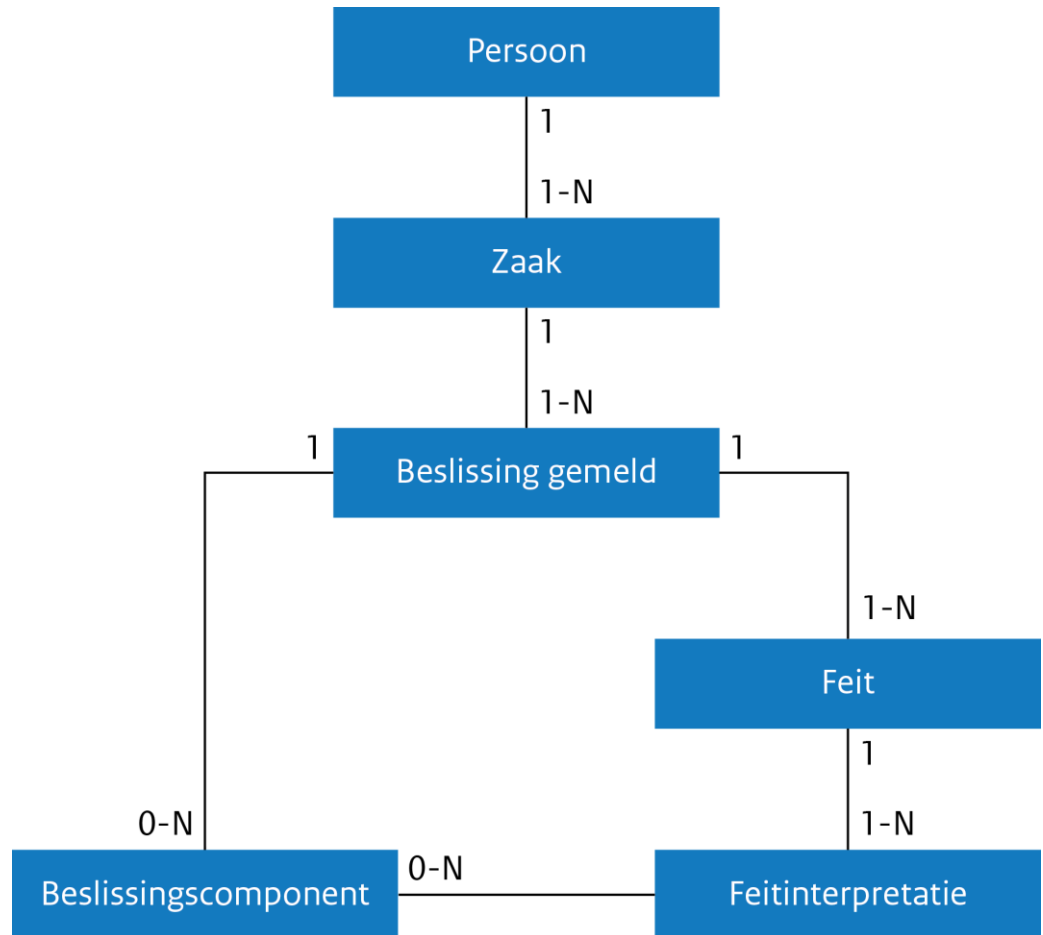
In deze paragraaf geven we een globale beschrijving van de belangrijkste typen gegevens of informatiegebieden in de OBJD, namelijk *Persoon*, *Zaak*, *Beslissing Gemeld*, *Feit*, *Feitinterpretatie* en *Beslissingscomponent*.²³ Figuur 2.1 biedt een vereenvoudigde, visuele weergave van (de relaties tussen) deze informatiegebieden. Voor een uitgebreide beschrijving van het datamodel van de OBJD wordt verwezen naar Dorsman (2018).²⁴

²² 1997 – 12 jaar = 1985.

²³ De ruwe OBJD bevat ook gegevens over de periode van voorarrest en over de invulling van bijzondere voorwaarden bij voorwaardelijke straffen. Om deze gegevens te kunnen gebruiken in onderzoek, acht het WODC het noodzakelijk om eerst de kwaliteit ervan beter onderzoeken. Hierdoor worden deze gegevens anno 2025 nog niet meegenomen in het (recidive)onderzoek van het WODC.

²⁴ Dorsman (2018) is een intern document dat is op te vragen bij de auteurs van het onderhavige rapport of via data@WODC.nl.

Figuur 2.1 Visualisatie belangrijkste informatiegebieden OBJD

Deze figuur is een bewerking van Overzicht entiteiten attributen datamodel OBJD in Attributen datamodel (Dorsman, 2018, p. 19).

De relaties tussen de informatiegebieden worden weergegeven met getallen of intervallen langs de lijnen die de informatiegebieden verbinden. De getoonde symbolen hebben de volgende betekenis: 1: exact één voorkomen van het betreffende informatiegebied. Bijvoorbeeld een zaak hoort bij precies één persoon; 1-N: één of meerdere voorkomens van het betreffende informatiegebied (verplichte relatie). Bijvoorbeeld een persoon heeft altijd één of meerdere zaken; 0-N: nul, één of meerdere voorkomens van het betreffende informatiegebied (relatie is optioneel). Bijvoorbeeld: een feitinterpretatie kan nul, één of meerdere beslissingscomponenten hebben.

Persoon

Het informatiegebied persoon bevat gegevens over natuurlijke personen en rechtspersonen. Voor natuurlijke personen zijn dit onder andere: geslacht, geboortedatum, overlijdensdatum,²⁵ geboorteland en geboortegemeente, en voor rechtspersonen de rechtsvorm. Bovendien zijn aan het informatiegebied *Persoon* gegevens gekoppeld ten aanzien van nationaliteit, persoonsidentificerende nummers of persoonsidentificaties,²⁶ en naamsgegevens.^{27,28}

Zaak

Een zaak wordt gedefinieerd als een rechtsgeding in het strafrecht waarin een persoon als verdachte fungeert. Een zaak hoort bij precies één persoon; een persoon heeft één of meerdere zaken. Gegevens die in het informatiegebied *Zaak* zijn opgeslagen zijn onder andere: parketnummer, JDS-zaaknummer, datum registratie in het JDS, type zaak (parketzaak of zaak afgedaan door een overige instantie),²⁹ aanleverende instantie (bijvoorbeeld een bepaalde politieregio), behandelende instantie (bijvoorbeeld een bepaald arrondissementsparket) en wijze afdoening (bijvoorbeeld sepot, strafbeschikking of dagvaarding).

Beslissing Gemeld

Een beslissing gemeld is een beslissing in een strafzaak van het OM of de rechter, die gemeld is aan de Justid.³⁰ Een beslissing gemeld hoort bij precies één zaak; een zaak heeft één of meerdere beslissingen gemeld. De OBJD bevat alleen beslissingen gemeld die betrekking hebben op OM-afdoeningen (bijvoorbeeld sepot of strafbeschikking) en rechterlijke einduitspraken (bijvoorbeeld boete, gevangenisstraf, vrijspraak of ontslag van alle rechtsvervolgning (OVAR)). Andere beslissingen gemeld, bijvoorbeeld over de tenuitvoerlegging van subsidiaire of voorwaardelijk opgelegde straffen of over herroeping van de voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.) blijven buiten beschouwing (zie paragraaf 2.3.3). Gegevens die in het informatiegebied *Beslissing Gemeld* zijn opgeslagen zijn onder andere: datum beslissing, datum onherroepelijk, of er een rechtsmiddel is aangewend en of het jeugdstrafrecht is toegepast. De feitelijke afdoening (bijvoorbeeld of er een boete of een werkstraf is opgelegd) is niet vastgelegd in het informatiegebied *Beslissing Gemeld*, maar in *Beslissingscomponent* (zie hieronder).

Beslissingscomponent

Het informatiegebied *Beslissingscomponent* bevat gegevens over beslissingen in strafzaken. Een beslissingscomponent hoort bij precies één beslissing gemeld; een beslissing gemeld heeft nul, één of meerdere beslissingscomponenten. Verder hoort

²⁵ Zolang een persoon in het JDS 'actuele gegevens' heeft met betrekking tot strafbare feiten waarvoor de wettelijke bewaartermijn nog niet is verstreken (zie paragraaf 2.1.3), wordt bij diens overlijden de overlijdensdatum automatisch vanuit de Strafrechtketendatabank (SKDB) overgenomen. De SKDB is gekoppeld aan de BRP, waar de overlijdensdatum oorspronkelijk wordt vastgelegd, en deze informatie wordt vervolgens bijgewerkt in het JDS.

²⁶ Onder andere JDS-(persoons)nummer, BSN, BRP-nummer, SKN en voor rechtspersonen of ondernemingen het unieke identificatienummer dat wordt toegekend bij inschrijving in het Handelsregishandelsregister van de Kamer van Koophandel (KvK).

²⁷ Uit het JDS afkomstige naamsgegevens worden direct na ontvangst door het WODC via een extra strenge procedure gepseudonimiseerd.

²⁸ Aan het informatiegebied Persoon zijn ook gegevens gekoppeld over het (woon)adres van personen. Om adresgegevens te kunnen gebruiken in recidiveonderzoek, acht het WODC het noodzakelijk om eerst de kwaliteit ervan beter onderzoeken. Hierdoor worden deze gegevens anno 2025 nog niet meegenomen in het (recidive)onderzoek van het WODC.

²⁹ Zaken worden uitgesplitst in twee subtypes: zaken die zijn ingeschreven bij het OM, deze worden afgedaan door het OM of voorgelegd aan de rechter, zogenoemde parketzaken en zaken die zijn afgedaan door overige instanties, anders dan het OM, zogenoemde ZOI (zaak overige instantie)-zaken. Bijvoorbeeld zaken die door middel van een strafbeschikking zijn afgedaan door het CJIB.

³⁰ Een beslissing van het OM is ook de beslissing om een strafzaak in behandeling te nemen en op te nemen in de administratie (zogenoemde voordocumentatie).

een beslissingscomponent bij één of meerdere feitinterpretaties; een feitinterpretatie kan nul, één of meerdere beslissingscomponenten hebben. De OBJD bevat alleen beslissingscomponenten die betrekking hebben op OM-afdoeningen (bijvoorbeeld sepot of strafbeschikking) en rechterlijke einduitspraken (bijvoorbeeld boete, gevangenisstraf, vrijspraak of OVAR). Andere beslissingscomponenten, bijvoorbeeld over de tenuitvoerlegging van subsidiaire of voorwaardelijk opgelegde straffen of over herroeping van de v.i. blijven buiten beschouwing (zie paragraaf 2.3.3). Gegevens die in het informatiegebied *Beslissingscomponent* zijn opgeslagen zijn onder andere: afdoening door het OM, hoofdstraf³¹ en eventueel bijkomende straf opgelegd door de rechter en indien van toepassing de duur of de hoogte van een opgelegde straf en of het een voorwaardelijke afdoening betreft.

Feit

Een feit definiëren we als een menselijke gedraging die valt binnen de grenzen van de wettelijke delictsomschrijving, en wederrechtelijk en verwijtbaar is. Een feit hoort bij precies één beslissing gemeld; een beslissing gemeld betreft één of meerdere feiten. Gegevens die in het informatiegebied *Feit* zijn opgeslagen zijn onder andere: pleegdatum, pleegtijdstip, pleegplaats en pleeggemeente.³²

Feitinterpretatie

Het informatiegebied *Feitinterpretatie* bevat gegevens over de strafrechtelijke interpretatie van feiten. Waar een feit een weergave is van de werkelijkheid is een feitinterpretatie een mogelijke interpretatie van die werkelijkheid. Een feitinterpretatie hoort bij precies één feit; een feit heeft één of meerdere feitinterpretaties. Feitinterpretaties zijn primair of subsidiair. In beginsel zal de officier van justitie (OvJ) in zijn tenlastelegging primair het strafbare feit gebruiken met de hoogste wettelijke strafdreiging. De subsidiaire feitinterpretaties betreffen alternatieve formuleringen van het strafbare feit waarvan de strafbepaling minder zwaar is. Bijvoorbeeld: primair moord en subsidiair doodslag. Gegevens die in het informatiegebied *Feitinterpretatie* zijn opgeslagen zijn onder andere: subsidiariteit (primair of subsidiair ten laste gelegd), de kwalificatie van het feit (in de vorm van een vrij tekstveld), politiefeitcode en of het een misdrijf of een overtreding betreft. Bovendien zijn aan het informatiegebied *Feitinterpretatie* gegevens gekoppeld ten aanzien van het overtreden wetsartikel en de maatschappelijke classificatie (Openbaar Ministerie, 2015).³³

2.2.2 Datakwaliteit

Het WODC houdt de kwaliteit van de gegevens in de OBJD nauwgezet in de gaten. Aan het begin van elk kwartaal, als de OBJD-gegevens worden ververst, wordt gecontroleerd of er onverwachte veranderingen in de data hebben plaatsgevonden. Dit gebeurt onder meer door voor de belangrijkste informatiegebieden (zie paragraaf 2.2.1) te analyseren hoeveel records zijn toegevoegd, gewijzigd of verwijderd. Deze aanpak biedt echter alleen inzicht in grote, algemene

³¹ Naast informatie over door de rechter opgelegde *hoofdstraffen* bevat het informatiegebied *Beslissingscomponent* ook gegevens over subsidiair opgelegde straffen. Een subsidiaire straf is een straf die wordt opgelegd als alternatieve sanctie, voor het geval de hoofdstraf niet (volledig) wordt uitgevoerd. Om gegevens ten aanzien van (tenuitvoerlegging van) subsidiaire straffen te kunnen gebruiken in recidiveonderzoek, acht het WODC het noodzakelijk eerst de kwaliteit ervan nader te onderzoeken. Hierom worden deze gegevens anno 2025 nog niet meegenomen in het (recidive)onderzoek van het WODC.

³² Pleegplaats en pleeggemeente zijn gecategoriseerd op basis van de CBS-woonplaats- en gemeentecodes die van toepassing waren op de pleegdatum van het delict.

³³ Een maatschappelijke classificatie is een indeling van een delict volgens de door het OM opgestelde indeling van delicten.

veranderingen in de data. Specifieke afwijkingen, zoals het ontbreken van alle hoger beroepszaken uit één arrondissement voor personen met een bepaald geboortjaar, zullen waarschijnlijk onopgemerkt blijven. Dit geldt vooral wanneer dergelijke afwijkingen toevallig worden gecompenseerd door een vergelijkbare afname van zaken met andere kenmerken. Om gedetailleerd inzicht te krijgen in veranderingen binnen specifieke subgroepen, die mogelijk niet worden opgemerkt bij de eerdergenoemde controles, zou in theorie iedere mogelijke kruistabel van kenmerken moeten worden geanalyseerd. Dit is echter praktisch onhaalbaar vanwege de enorme hoeveelheid combinaties van kenmerken. Daarom wordt bij het WODC gebruikgemaakt van *Classification and Regression Trees* (CART, Breiman et al., 1984), specifiek van *regression trees*. De CART-methode wordt toegepast om de (oorzaak van) verschillen tussen opeenvolgende versies van de OBDJ te analyseren.³⁴ Hierbij wordt specifiek gekeken naar veranderingen in:

- Het aantal personen, zaken, feiten en de door de rechter opgelegde straffen en maatregelen met specifieke kenmerken.
- De recidive per jaar³⁵ van specifieke subgroepen van justitiabelen in Nederland.

Verschillen in het aantal personen, zaken, et cetera worden elk kwartaal geanalyseerd, terwijl verschillen in recidive halfjaarlijks worden gemonitord. De werking van CART wordt in de volgende alinea globaal toegelicht.

Werking CART

Input

De eerste stap bij het toepassen van CART is het opstellen van een zogenoemde verschildtabel voor elke uitkomstvariabele (personen, zaken, feiten, straffen en recidive). Er worden aparte verschildtabellen gemaakt voor personen, zaken, feiten, straffen en de recidive per jaar, uitgesplitst naar unieke patronen van een beperkt aantal categorische en continue kenmerken. Elke regel van de verschildtabel betreft een uniek patroon van kenmerken. Ter illustratie wordt in tabel 2.1 een deel van een eenvoudige, fictieve verschildtabel gepresenteerd voor zaken met drie kenmerken.

Tabel 2.1 Fictieve inputzaaktabel voor CART

Sekse ^a	Geboorteland	Afdoeningsjaar	Freq 2024Q1	Freq 2024Q2	Diff
M	Nederland	2023	10.000	10.079	79
V	Nederland	2023	10.000	10.080	80
M	Nederland	2024	10.000	10.180	180
V	Nederland	2024	10.000	10.181	181
M	België	2023	1.000	1.099	99
V	België	2023	500	592	92
M	België	2024	200	300	100
V	België	2024	200	288	88

³⁴ Verschillen in de recidive per jaar wordt halfjaarlijks geanalyseerd.

³⁵ Bij het analyseren van de recidive per jaar worden verschillende uitkomsten bekeken (zie paragraaf 4.3), namelijk de recidive-incidentie en de recidivefrequentie van recidivisten. Daarbij worden diverse recidivecriteria onderscheiden (zie paragraaf 4.2), namelijk algemene, ernstige, zeer ernstige en vrijheidsstrafrecidive.

Sekse ^a	Geboorteland	Afdoeningsjaar	Freq 2024Q1	Freq 2024Q2	Diff
M	Duitsland	2023	2.000	2.060	60
V	Duitsland	2023	2.000	2.060	60
M	Duitsland	2024	2.000	2.060	60
V	Duitsland	2024	2.000	2.060	60

a M=man; V=vrouw.

Bijvoorbeeld, het aantal strafzaken voor mannen, geboren in Nederland, met een zaak afgedaan in 2023 is in het eerste kwartaal van 2024 10.000, en in het tweede kwartaal 10.079. In dit geval heeft de verschilvariabele (*diff*) de waarde '79'. Dit betekent dat er, ten opzichte van de vorige kwartaalversie van de OBDJ, 79 zaken met deze specifieke combinatie van kenmerken zijn bijgekomen.

Analyse

Op de verschilltabelten wordt een *regression tree* toegepast, met als uitkomst de verschilvariabele en de uitsplitsingskenmerken als verklarende variabelen. Op die manier kunnen verschillen tussen de OBDJ-data van twee opeenvolgende kwartalen inzichtelijk worden gemaakt. Met behulp van de *regression tree* kunnen zowel plotselinge toe- als afnames in het aantal zaken, feiten, straffen, of in de recidive van personen met specifieke combinaties van kenmerken automatisch worden gedetecteerd. Dit maakt het mogelijk om patronen en mogelijke oorzaken van deze veranderingen efficiënt te identificeren.

Een *regression tree* is een algoritme dat de data recursief opsplijst om telkens twee groepen te vormen die enerzijds zo verschillend mogelijk van elkaar zijn en anderzijds binnen elke groep zo homogeen mogelijk op de afhankelijke variabele. Dit levert een boom op van de belangrijkste splitsingen. Het algoritme bepaalt de splitsingen op basis van de reductie in de kwadratensom van de verschillen tussen de geobserveerde waarden van y (dit is het verschil in aantallen of recidive tussen de kwartaalversies) en de voorspelde y (het gemiddelde verschil tussen de aantallen of recidive tussen kwartaalversies) binnen de twee te vormen groepen. Binnen elke nieuwgevormde groep analyseert het algoritme automatisch of verdere splitsingen mogelijk zijn op basis van de beschikbare kenmerken. Het splitsproces stopt als aan een van de volgende criteria wordt voldaan:

- **Minimale verandering in de verklaarde variantie (R^2):** Bijvoorbeeld, een drempelwaarde van 0,001 wordt niet gehaald.
- **Minimale groepsgrootte (n):** Bijvoorbeeld, een (sub)groep bevat minder dan 2 observaties.
- **Maximale 'splitsdiepte':** Bijvoorbeeld, de vooraf bepaalde grens voor het maximale aantal splitsingen (de 'diepte' van de boom, bijvoorbeeld 15) is bereikt.

Output

De CART-analyse levert zowel tekstuele als grafische representaties van de *regression trees* op, waarmee duidelijk wordt op welke (combinaties van) kenmerken de datasets verschillen. De output van de CART-analyse is net als de input georganiseerd op basis van de unieke kenmerkpatronen die in de data voorkomen. Omdat het algoritme homogene groepen maakt op basis van de verschillen in de uitkomstvariabele, zal het groepen opleveren met:

- nauwelijks tot geen verschil in de uitkomstvariabele,

- grotere positieve verschillen (toename) in de uitkomstvariabele en
- grotere negatieve verschillen (afname) in de uitkomstvariabele.

Acties bij afwijkingen

Eventuele gevonden verschillen hoeven niet direct aanleiding tot zorgen te zijn, aangezien kwartaalversies ook op een natuurlijke en verklaarbare manier kunnen verschillen. Bijvoorbeeld, zaken die aan het einde van het oude kwartaal nog niet zijn afgedaan, bevatten nog geen strafonderdelen. In het volgende kwartaal, wanneer de zaken wel zijn afgedaan, zullen deze wel strafonderdelen bevatten, wat leidt tot een toename in het aantal straffen. Het interpreteren van de CART-output vereist dus wel domeinkennis van de gegevens om de verschillen goed te kunnen interpreteren. Door deze analyse elk kwartaal te herhalen, wordt de domeinkennis verder opgebouwd en verfijnd. Wanneer een substantieel, ogenschijnlijk onverklaarbaar verschil wordt gevonden, wordt dit eerst voorgelegd aan de afdeling I&D van het WODC, die verder onderzoek kan doen naar de oorzaak van de verschillen. Als de verklaring voor de verschillen niet ligt in de opbouw van de OBJD-tabellen, maar in de brondata, wordt het probleem voorgelegd aan de bronhouder van het JDS, de Justid.

2.3 Belangrijkste verschillen tussen JDS en OBJD

De OBJD is een selectie van de JDS-gegevens en bevat uitsluitend gegevens die relevant zijn voor wetenschappelijk onderzoek naar criminele carrières en recidive van justitiabelen. In deze paragraaf bespreken we enkele belangrijke verschillen tussen het JDS en de OBJD die van belang zijn bij onderzoek naar recidive en criminele carrières.

2.3.1 Archief voor historische zaken

Justitiële gegevens worden uit het JDS verwijderd zodra de wettelijke bewaartermijn van het betreffende feit is verstreken (zie paragraaf 2.1.3). Zodra de bewaartermijn van alle gegevens van een persoon is verstreken, wordt bovendien de registratie van de persoon in het JDS ongedaan gemaakt. Een eerste belangrijk verschil tussen het JDS en de OBJD is dat deze bewaartermijnen niet gelden voor de OBJD. Ook na het verstrijken van de wettelijke bewaartermijn blijven de betreffende gegevens beschikbaar voor wetenschappelijk onderzoek. Gegevens die uit het JDS zijn verwijderd, worden door het WODC in een archief geplaatst. Bij elke nieuwe levering van actuele gegevens uit het JDS worden deze samengevoegd met de door WODC gearhiveerde, uit JDS verwijderde gegevens. Op deze manier kan met de OBJD nog steeds de volledige strafrechtelijke carrière in kaart gebracht worden (maar zie nog wel de beperkingen genoemd in paragraaf 2.1.4).

2.3.2 Pseudonimisering

Een tweede belangrijk verschil tussen het JDS en de OBJD is dat de persoonsgegevens in de OBJD gepseudonimiseerd zijn. Identificerende gegevens, zoals het burgerservicenummer (BSN) of het strafrechtsketenummer (SKN) van personen, worden via een versleutelingsprocedure omgezet in nummers die alleen te herleiden zijn naar individuele personen via een ontsleutelingsprocedure (zie paragraaf 2.5.2).

2.3.3 *OM-afdoeningen en rechterlijke einduitspraken*

In het JDS worden beslissingen in strafzaken van het OM of de rechter vastgelegd. Voorbeelden van OM-afdoeningen zijn sepot en strafbeschikking. Voorbeelden van afdoeningen door de rechter zijn boete, gevangenisstraf, vrijspraak en OVAR. In het JDS worden ook andere beslissingen vastgelegd, ten aanzien van het verdere verloop van een strafzaak, nadat deze heeft geleid tot een OM-afdoening of een rechtelijke einduitspraak. Het gaat dan bijvoorbeeld om beslissingen over de tenuitvoerlegging van subsidiaire of voorwaardelijk opgelegde straffen of over herroeping van de vervroegde invrijheidsstelling (v.i.). Dergelijke beslissingen worden vastgelegd in het JDS, maar niet opgenomen in de OBJD. Dit houdt in dat recidivebestanden van het WODC alleen beslissingen omvatten die betrekking hebben op OM-afdoeningen en rechterlijke einduitspraken. Deze selectie wordt standaard toegepast, zonder keuzeoptie voor de onderzoeker.

2.3.4 *Actualisering*

Wanneer een persoon, die vanwege de wettelijke bewaartermijnen uit het JDS is verwijderd (zie paragraaf 2.1.3), opnieuw met justitie in aanraking komt, wordt deze door Justid beschouwd als een persoon die nog niet eerder in het JDS stond, omdat eerdere justitiecontacten niet meer zichtbaar zijn. De nieuwe zaak wordt daarom onder een nieuw JDS-persoonsnummer geregistreerd. Dit kan ertoe leiden dat oude en nieuwe zaken van dezelfde persoon onder verschillende JDS-persoonsnummers in het JDS worden geregistreerd.

Voor het bestuderen van criminele carrières is het essentieel om een volledig overzicht van alle strafzaken van een persoon te hebben. Daarom is het van belang dat alle zaken van één persoon onder hetzelfde (versleutelde) JDS-persoonsnummer (SJDS) beschikbaar zijn. Het WODC heeft een procedure ontwikkeld om oude, uit het JDS verwijderde zaken van personen samen te voegen met hun nieuwere zaken in de OBJD. Dit proces wordt het 'actualiseren' van het SJDS genoemd. Wanneer het WODC vaststelt dat twee (of meer) JDS-persoonsnummers naar dezelfde persoon verwijzen en ten minste één van die nummers betrekking heeft op een persoon die met al zijn/haar zaken uit het JDS is verwijderd, worden de oude en nieuwe zaken van deze persoon samengevoegd onder het nieuwe SJDS. Het oude SJDS wordt verwijderd uit de OBJD, omdat de persoon geen zaken meer heeft onder dat nummer. Dit is een standaard bewerking, zonder keuzeoptie voor de onderzoeker.

2.3.5 *Buitenlandse strafzaken*

Nederland heeft met verschillende verdragslanden, zowel binnen de Europese Unie als met derde landen, afspraken over de verstrekking van justitiële gegevens met betrekking tot personen die de Nederlandse nationaliteit bezitten en in die landen zijn berecht. Gegevens over onherroepelijke vonnissen van buitenlandse instanties worden vastgelegd in het JDS (zie paragraaf 2.1), maar niet opgenomen in de OBJD. Dit houdt in dat recidivebestanden van het WODC alleen strafzaken omvatten (van personen met de Nederlandse en/of een andere nationaliteit) die door Nederlandse instanties zijn afgehandeld. Deze selectie wordt standaard toegepast, zonder keuzeoptie voor de onderzoeker.

2.4 Externe data

De OBJD bevat alleen globale gegevens over de afdoening van strafzaken, zoals het soort straf of maatregel en de hoogte of duur ervan. Specifieke details, zoals welke strafrechtelijke interventie iemand volgde of wanneer en/of in welke inrichting een detentie plaatsvond, zijn niet in de OBJD opgenomen. Bij onderzoek naar specifieke strafrechtelijke interventies of dadergroepen waarover in de OBJD geen informatie wordt bijgehouden, kunnen personen in de onderzoeksgroep niet rechtstreeks uit de OBJD geselecteerd worden. Er is een tussenstap nodig waarbij persoonsidentificerende gegevens uit externe data gebruikt worden om de juiste (strafzaken van) personen uit de OBJD te kunnen selecteren. We spreken hier ook wel van 'B-onderzoek': een onderzoek waarin personen in de onderzoeksgroep 'bekend' moeten worden. Een onderzoek waarbij geen externe data nodig zijn en de (strafzaken van) personen in de onderzoeksgroep rechtstreeks uit de OBJD geselecteerd kunnen worden op basis van gegevens die daarin worden bijgehouden (dus zonder (persoonsgevoelige) identificerende informatie toe te voegen), wordt een 'A-onderzoek' genoemd: een onderzoek waarin personen 'anoniem' kunnen blijven (zie box 2.1).³⁶

Naast de persoonsidentificerende gegevens die nodig zijn om de (strafzaken van) personen in de onderzoeksgroep uit de OBJD te kunnen selecteren, bevatten externe data vaak ook aanvullende achtergrondinformatie die in het onderzoek gebruikt kan worden. Denk bijvoorbeeld aan details over de aard van gepleegde feiten of het verloop van een strafrechtelijke interventie.

Box 2.1 Definitie A- en B-onderzoek

A-onderzoek

Onderzoek waarin gewerkt wordt met gepseudonimiseerde persoonsgegevens uit de OBJD, maar waaraan geen extra (persoonsgevoelige) identificerende informatie toegevoegd hoeft te worden. Oftewel, onderzoek dat wordt uitgevoerd op een manier waarbij de personen in de onderzoeksgroep verder 'anoniem' kunnen blijven. Dit type onderzoek omvat bijvoorbeeld studies naar personen die veroordeeld zijn tot een werkstraf of vrijheidsstraf, of onderzoek naar personen die zijn veroordeeld vanwege het plegen van een bepaald soort delict.

B-onderzoek

Onderzoek waarin het noodzakelijk is om aan de gepseudonimiseerde persoonsgegevens in de OBJD (persoonsgevoelige) identificerende informatie te koppelen, teneinde deze personen in het onderzoek te kunnen betrekken. Oftewel, onderzoek dat wordt uitgevoerd op een manier waarbij personen 'bekend' of geïdentificeerd moeten worden. Dit type onderzoek omvat bijvoorbeeld studies naar personen die deelnamen aan een specifieke strafrechtelijke interventie, personen die gedetineerd waren, of onderzoek naar personen die onder toezicht stonden van de reclassering.

2.4.1 Matching

Om externe data aan de OBJD te kunnen koppelen, is een betrouwbare koppelsleutel nodig: een persoonsidentificerend gegeven dat in beide bestanden

³⁶ Met anoniem wordt bedoeld dat er geen *extra* persoonidentificerende gegevens nodig zijn voor het onderzoek; dit neemt niet weg dat ook in A-onderzoek gepseudonimiseerde persoonsgegevens verwerkt worden.

aanwezig is en op basis waarvan de externe data en de OBJD-data van een persoon gekoppeld kunnen worden. Het WODC heeft hiervoor een zogenoemde matchingsprocedure ontwikkeld. Met deze procedure kan op basis van de volgende gegevens een koppeling worden gemaakt met de OBJD:

- BSN;
- SKN;³⁷
- Basisregistratie Personen (BRP)-nummer;³⁸
- parketnummer;
- naams- en geboortegegevens;^{39,40}
- oud versleuteld JDS-persoonsnummer (SJDS).⁴¹

Aan de hand van de beschikbare gegevens in combinatie met de geboortedatum wordt bepaald welk gepseudonimiseerd JDS-persoonsnummer (SJDS) het meest waarschijnlijk bij het (versleutelde) externe persoonsidentificerende gegeven hoort (voor meer informatie over versleuteling zie paragraaf 2.3.2). Hierbij worden verschillende beslisregels toegepast, die te vinden zijn in Bijlage 1.

2.4.2 *Controle*

In sommige gevallen bestaat de onderzoeksgroep uit personen die eerder al aan de OBJD gematcht zijn (zie paragraaf 2.4.1) en van wie men nu opnieuw OBJD-data wil opvragen. In dat geval is het noodzakelijk eerst te controleren of de eerder verkregen SJDS nog actueel zijn. Er zijn grofweg twee manieren waarop het SJDS van een persoon in de tijd kan wijzigen:

- 1 De Justid heeft zaken die onder een alias geregistreerd stonden samengebracht onder één JDS-persoonsnummer (zie paragraaf 2.1.5).
- 2 Het WODC heeft actuele zaken en zaken waarvan de bewaartermijn is verstreken van een persoon samengebracht onder één (versleuteld) JDS-persoonsnummer (zie paragraaf 2.3.4).

Als bij de controle blijkt dat een SJDS is gewijzigd, moet het gewijzigde SJDS worden gebruikt bij het opvragen van de OBJD-data.

2.5 **Gegevensbescherming**

In alle fases van het dataverwerkingsproces – zoals het binnenhalen van een selectie van JDS-data, het opbouwen van de OBJD, het verwerken van de OBJD-data tot recidivebestanden, en het koppelen van externe data aan de OBJD – is het WODC gebonden aan de geldende wet- en regelgeving op het gebied van gegevensbescherming: de Wjsg en het Bjsg waarin de bepalingen zijn opgenomen waaronder de justitiële gegevens door Justid aan het WODC worden verstrekt, de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), en de Uitvoeringswet AVG (UAVG) waarin specifieke bepalingen zijn opgenomen ten aanzien van het

³⁷ Voorheen Verwijsindex Personen (VIP)-nummer.

³⁸ Voorheen Gemeentelijke Basisadministratie (GBA)-nummer.

³⁹ Naamgegevens zijn (volledige) voornamen, achternaam en eventueel tussenvoegsel; geboortegegevens zijn geboortedatum, geboorteplaats en geboorteland.

⁴⁰ Het WODC heeft anno 2025 nog geen procedure om te kunnen matchen op naams- en geboortegegevens; dit verloopt altijd via de Justid.

⁴¹ Om een eerder verkregen SJDS te kunnen gebruiken om de actuele OBJD-data van een persoon te koppelen, moet het SJDS eerst gecontroleerd worden (zie paragraaf 2.4.2 voor meer informatie over de controle van SJDS).

verwerken van persoonsgegevens over strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten (strafrechtelijke gegevens) ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek. Voor vrijwel alle onderzoeken waarin strafrechtelijke gegevens uit de OBJD worden verwerkt, is een *Data Protection Impact Assessment* (DPIA) vereist.⁴² In deze DPIA worden de voorgenomen gegevensverwerkingen in detail beschreven en de rechtmatigheid ervan beargumenteerd. Daarnaast worden in de DPIA de risico's van de verwerkingen voor de privacy van de betrokkenen beschreven en geëvalueerd, en wordt een inventarisatie gemaakt van de maatregelen die worden getroffen om deze risico's te voorkomen of te minimaliseren.

In deze paragraaf bespreken we algemene maatregelen die worden getroffen om de privacy van betrokkenen in recidiveonderzoek van het WODC zo goed mogelijk te waarborgen. De maatregelen sluiten aan bij de algemene uitgangspunten van het [ministerie van JenV](#) en specifiek van het [WODC](#) met betrekking tot de omgang met persoonsgegevens.

2.5.1 *Beveiligde gegevensuitwisseling met externe partijen*

Voor de uitwisseling van gegevens met externe partijen maakt het WODC gebruik van door de Rijksoverheid goedgekeurde systemen voor het delen van privacygevoelige gegevens, zoals de Bestandenpostbus. Dit systeem biedt ketenpartners binnen het ministerie van JenV, zoals de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) of de 3 Reclasseringsorganisaties (3RO), de mogelijkheid om op een veilige en efficiënte wijze (grote) bestanden te delen. Dit gebeurt zowel binnen de keten als met externe partijen, zoals onderzoeksinstituten en universiteiten.

2.5.2 *Pseudonimisering*

Een belangrijk uitgangspunt bij het verwerken van persoonsgegevens is dat onderzoekers van het WODC geen toegang hebben tot direct identificerende gegevens, maar alleen tot gepseudonimiseerde gegevens. Pseudonimiseren is een techniek waarbij persoonsgegevens worden omgezet in gegevens die niet direct herleidbaar zijn tot een persoon. Externe data die persoonsgegevens bevatten, worden nooit rechtstreeks aan de onderzoekers verstrekt, maar altijd aan de afdeling I&D van het WODC. Databeheerders van deze afdeling vervangen de persoonsidentificerende gegevens door gepseudonimiseerde gegevens. Vervolgens kunnen onderzoekers van de kennislijn S&M de versleutelde gegevens koppelen aan de OBJD (zie paragraaf 2.4.1) en verder verwerken in het (recidive)onderzoek. De versleuteling van direct identificerende gegevens, zoals identificatienummers, kan als voldoende worden beschouwd, omdat WODC-onderzoekers geen achtergrondkennis over de onderzoeksgroepen hebben. Hierdoor is indirecte herkenning via (combinaties van) indirect identificerende gegevens zeer onwaarschijnlijk.

In sommige gevallen is het nodig om de pseudonimisering tijdelijk op te heffen, bijvoorbeeld om OBJD-data te koppelen aan gegevens uit het Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden (SSB) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), of omdat er redenen zijn om de matching (zie paragraaf 2.4.1) niet door het WODC te laten doen maar aan Justid over te laten.⁴³ Voor dergelijke gevallen is de zogenoemde ticketprocedure ontwikkeld. Via deze procedure kan toestemming worden verkregen voor het tijdelijk opheffen van de pseudonimisering. Opnieuw

⁴² Er is (meestal) geen DPIA nodig voor onderzoeken waarin alleen geaggregeerde gegevens (statistieken) uit de OBJD worden opgenomen.

⁴³ In tegenstelling tot het WODC heeft de Justid bijvoorbeeld een procedure waarmee om te matchen op naams- en geboortegegevens.

geldt dat de onderzoekers van het WODC geen toegang hebben tot de (tijdelijk) niet-gepseudonimiseerde data; een databeheerder van de afdeling I&D verricht de handelingen waarvoor de ticketprocedure werd ingezet.

2.5.3 *Bewaartermijnen onderzoeksbestanden*

De algemene stelregel die het WODC hanteert is dat gepseudonimiseerde onderzoeksgegevens na afronding van een onderzoeksproject nog 20 jaar door het WODC bewaard worden. Na afloop van deze termijn worden de onderzoeksgegevens geanonimiseerd of vernietigd. Voor persoonsgegevens die ten behoeve van de matchingsprocedure aan het WODC zijn verstrekt, gelden strengere regels waarbij het uitgangspunt is dat persoonsgegevens zo snel mogelijk en in ieder geval direct na afronding van een onderzoeksproject, vernietigd worden.

2.5.4 *Rapportage*

Uitkomsten van (recidive)onderzoek door het WODC worden uitsluitend op geaggregeerd niveau gerapporteerd. Om herleidbaarheid van personen in rapportages te voorkomen en de privacy te waarborgen, worden verschillende drempelwaarden gehanteerd. Ten eerste worden recidivepercentages hoger dan 90% weergegeven als '>90%'. Daarnaast hanteren we bij het presenteren van frequentieverdelingen een minimum van tien personen. Wanneer een achtergrondkenmerk (of een combinatie van kenmerken) bij minder dan tien personen voorkomt, wordt het aantal weergegeven als '<10'. Tot slot worden recidivecijfers die gebaseerd zijn op minder dan vijftien observaties niet gerapporteerd, omdat de schatting van het recidivepercentage bij kleinere groepen instabiel en daardoor minder betrouwbaar is.

3 Verwerken brondata tot recidivebestand

Het recidiveonderzoek van het WODC maakt gebruik van OBJD-gegevens, die al dan niet worden aangevuld met externe data. OBJD-data van kwartaal 1 (met gegevens tot 1 januari van het betreffende jaar) of kwartaal 3 (met gegevens tot 1 juli van het betreffende jaar) worden gebruikt om bestanden te maken waarmee recidive kan worden berekend (zogenoemde recidivebestanden). Hierbij worden verschillende selecties en bewerkingen uitgevoerd op de ruwe OBJD-data. Het doel is om informatie die in de OBJD is vastgelegd in verschillende informatiegebieden (zie paragraaf 2.2.1) samen te brengen en/of samen te vatten op het niveau van de strafzaak. Dit hoofdstuk bespreekt de belangrijkste bewerkingen en keuzes die daarbij gemaakt kunnen worden.

3.1 Selectie strafzaken met alleen overtredingen

De onderzoeker heeft de keuze om strafzaken waarin uitsluitend overtredingen worden behandeld wel of niet te selecteren voor opname in het recidivebestand. Het is wettelijk bepaald of een strafbaar feit behoort tot de categorie misdrijven of overtredingen. Over het algemeen worden ernstige feiten aangeduid als misdrijven, terwijl minder ernstige feiten worden aangemerkt als overtredingen.⁴⁴ Er worden drie opties geboden voor het al dan niet includeren in het recidivebestand van strafzaken waarin uitsluitend overtredingen worden behandeld:

- 1 Strafzaken met uitsluitend overtredingen **opnemen** in het recidivebestand.
- 2 Strafzaken met uitsluitend overtredingen **niet opnemen** in het recidivebestand.
- 3 Strafzaken met uitsluitend overtredingen **niet opnemen** in het recidivebestand, **tenzij** deze strafzaak is aangewezen als de zogenoemde uitgangszaak (zie paragraaf 3.7).⁴⁵

Het is ook mogelijk om alleen bepaalde overtredingen op te nemen in het recidivebestand. Een voorbeeld van onderzoek waarin dit gebeurt is onderzoek naar de recidive van personen die verkeersdelict hebben gepleegd. Hierin worden verkeersovertredingen meegenomen; andersoortige overtredingen blijven buiten beschouwing.

Daarnaast kan het zijn dat in één strafzaak zowel misdrijven als overtredingen worden behandeld. Ongeacht de gekozen optie worden de overtredingen in dat geval opgenomen in het recidivebestand.⁴⁶ Alleen als in een strafzaak uitsluitend overtredingen worden behandeld heeft de onderzoeker de keuze om deze al dan niet op te nemen in het recidivebestand.

⁴⁴ Ernstig in de zin dat het betreffende delict door de maatschappij overwegend als ernstig wordt beschouwd; dit moet niet worden verward of beperkt tot de term 'ernstige feiten', die vaak door juristen wordt gebruikt voor feiten waarvoor voorlopige hechtenis kan worden opgelegd.

⁴⁵ Deze uitzondering geldt ook voor zaken die onderdeel uitmaken van het zogenoemde uitgangszaakcomplex.

⁴⁶ De reden om overtredingen die samen met misdrijven worden behandeld, niet te verwijderen uit het recidivebestand is dat deze overtredingen medebepalend zijn geweest voor de hoogte van de opgelegde straf die eveneens in het recidivebestand is vastgelegd.

3.2 Bewerking gevoegde strafzaken

De OvJ of de rechter kan beslissen om verschillende strafbare feiten ter behandeling samen te voegen tot één strafzaak. We lichten in deze paragraaf de belangrijkste keuzes en bewerkingen toe die betrekking hebben op gevoegde strafzaken. Deze bewerkingen zijn standaard; in alle WODC-recidivebestanden wordt op dezelfde wijze omgegaan met voegingen.

In de OBJD wordt een onderscheid gemaakt tussen strafzaken die zijn geëindigd in een voeging en strafzaken die niet geëindigd zijn in een voeging, maar waarbij mogelijk wel andere zaken zijn gevoegd (zogenoemde eindzaken). Beide typen worden op aparte records geregistreerd. In het recidivebestand worden zowel gevoegde zaken als eindzaken als aparte strafzaken geteld bij het bepalen van het strafrechtelijk verleden en de recidive. Gevoegde strafzaken worden dus niet uit het recidivebestand verwijderd.

Voor strafbare feiten in gevoegde strafzaken geldt dat deze zowel geregistreerd staan bij de oorspronkelijke strafzaak als de eindzaak, wat leidt tot een vorm van dubbeltelling in de OBJD. Dit effect is ook zichtbaar in de recidivebestanden, waar de feiten uit gevoegde zaken niet worden verwijderd. De uiteindelijke afdoening van strafzaken die zijn geëindigd in een voeging is in de OBJD terug te vinden bij de eindzaak. Bij de verwerking van ruwe OBJD-data wordt de uiteindelijke afdoening van de eindzaak overgenomen op het record van de oorspronkelijke zaak die is geëindigd in een voeging,⁴⁷ waardoor ook hier sprake is van dubbeltelling.⁴⁸

3.3 Selectie afdoeningen strafzaken

De onderzoeker heeft de keuze om bepaalde afdoeningen van strafzaken wel of niet te selecteren voor opname in het recidivebestand. Er kan namelijk gekozen worden om wel of niet afdoeningen van feiten te selecteren die door het WODC worden gerekend tot 'VOTT':

- 1 vrijspraak;⁴⁹
- 2 OVAR;⁵⁰
- 3 'technische einduitspraak' van de rechter;⁵¹
- 4 technisch sepot door het OM.

Bovendien vindt, voorafgaand aan deze keuze en de navenante bewerkingen, een selectie plaats van primair of subsidiair ten laste gelegde feiten waarvoor men al dan niet vrijgesproken is. Deze selectie wordt standaard toegepast, zonder keuzeoptie voor de onderzoeker.

⁴⁷ Om een koppeling te maken tussen de oorspronkelijke zaak en de eindzaak, wordt het parketnummer van de eindzaak gebruikt, zoals geregistreerd in het record van de gevoegde zaak.

⁴⁸ Bij het tellen van de afdoeningswijzen van strafzaken is het aan te raden om zaken die zijn geëindigd in een voeging buiten beschouwing te laten, of ze expliciet als voeging mee te tellen.

⁴⁹ Einduitspraak van de rechter dat hij niet bewezen acht dat het door de OvJ ten laste gelegde feit door de verdachte is gepleegd (zie art. 352 lid 1 WvSv).

⁵⁰ Einduitspraak van de rechter, waarbij hij het door de OvJ ten laste gelegde feit wel bewezen acht, maar van oordeel is dat het feit (zoals het geval is bij noodweer) of de verdachte (zoals bij psychische stoornis) niet strafbaar is (zie art. 352 lid 2 WvSv).

⁵¹ Einduitspraak van de rechter ten aanzien van de geldigheid van de dagvaarding, bevoegdheid van de rechter, ontvankelijkheid van de OvJ en de voortzetting van de zaak (zie art. 348 WvSv). Voorbeelden van dergelijke uitspraken die door het WODC worden aangeduid als 'technische einduitspraken' zijn 'dagvaarding nietig', 'rechter onbevoegd', 'OM niet-ontvankelijk' en 'schorsing van de vervolging'.

In de volgende paragraaf lichten we eerst de selectie van primair en subsidiair ten laste gelegde feiten toe en gaan vervolgens in op de opties die de onderzoeker heeft met betrekking tot het selecteren van strafzaken die zijn geëindigd in een VOTT.

3.3.1 *Selectie primair of subsidiair ten laste gelegde feiten*

De OvJ kan een primair-subsidiaire tenlastelegging gebruiken. Dat wil zeggen dat hetzelfde feitelijke gebeuren op verschillende manieren gekwalificeerd wordt. Als de OvJ bijvoorbeeld twijfelt of de moord die hij ten laste wil leggen wel bewezen kan worden, kan hij ervoor kiezen om subsidiair doodslag ten laste leggen. Bij een primair-subsidiaire tenlastelegging zal de rechter eerst moeten onderzoeken of het primair tenlastegelegde feit bewezen kan worden. Als dat niet het geval is, volgt vrijspraak en kan hij mogelijk terugvallen op het subsidiair tenlastegelegde feit (Keulen & Knigge, 2016).

In de OBJD wordt de term 'feitinterpretatie' gebruikt om primair dan wel subsidiair ten laste gelegde feiten aan te duiden. In de ruwe OBJD-data is de informatie ten aanzien van primair en subsidiair ten laste gelegde feiten vastgelegd op verschillende records. Bij de verwerking van de ruwe OBJD-data tot een recidivebestand wordt één van deze feiten (door het WODC aangeduid als feitinterpretaties) geselecteerd. Het gaat dan in principe om het feit dat bewezen kon worden, dat wil zeggen, die niet geëindigd is in een vrijspraak. Als zowel het primair als het subsidiair ten laste gelegde feit is geëindigd in vrijspraak dan wordt het primair ten laste gelegde feit geselecteerd. Deze selectie wordt standaard toegepast, zonder keuzeoptie voor de onderzoeker.

Afwijkende werkwijze voor gevoegde strafzaken

De uiteindelijke afdoening van (feiten in) strafzaken die zijn geëindigd in een voeging is vrijwel nooit vastgelegd bij de gevoegde zaak zelf; deze is in de OBJD geregistreerd bij de eindzaak waarbij deze zaak gevoegd is. Dit betekent dat de hierboven beschreven werkwijze van het selecteren van de feitinterpretatie die niet is geëindigd in een vrijspraak, niet gevolgd kan worden in het geval van feitinterpretaties in gevoegde zaken. We hebben ervoor gekozen om voor feiten die zijn geëindigd in een voeging standaard het primair ten laste gelegde feit te selecteren. Deze selectie wordt standaard toegepast, zonder keuzeoptie voor de onderzoeker.

3.3.2 *Selectie strafzaken geëindigd in een VOTT*

Nadat in de hierboven beschreven stap per feit één feitinterpretatie geselecteerd is, worden er drie opties geboden voor het al dan niet includeren in het recidivebestand van strafzaken waarvan alle feiten zijn geëindigd in een VOTT:

- 1 Strafzaken die zijn geëindigd in een VOTT **opnemen** in het recidivebestand.
- 2 Strafzaken die zijn geëindigd in een VOTT **niet opnemen** in het recidivebestand;
- 3 strafzaken die zijn geëindigd in een VOTT **niet opnemen** in het recidivebestand, **tenzij** deze strafzaak is aangewezen als de zogenoemde uitgangszaak (zie paragraaf 3.7).⁵²

Het is mogelijk dat één strafzaak zowel betrekking heeft op feiten die zijn geëindigd in een VOTT als op feiten die hebben geleid tot een schuldigverklaring. Ongeacht de

⁵² Deze uitzondering geldt ook voor zaken die die onderdeel uitmaken van het zogenoemde uitgangszaakcomplex.

gekozen optie worden in dat geval de strafbare feiten die zijn geëindigd in een VOTT verwijderd uit het recidivebestand. Deze selectie wordt standaard toegepast, zonder keuzeoptie voor de onderzoeker. Alleen als een strafzaak geheel bestaat uit feiten die zijn geëindigd in een VOTT én de onderzoeker heeft gekozen voor de optie 'VOTT opnemen in het recidivebestand' worden zowel de strafzaak als de betreffende strafbare feiten die zijn geëindigd in een VOTT opgenomen in het recidivebestand.

Afwijkende werkwijze voor gevoegde strafzaken

De uiteindelijke afdoening van (feiten in) strafzaken die zijn geëindigd in een voeging is vrijwel nooit vastgelegd bij de gevoegde zaak zelf; deze is in de OBJD geregistreerd bij de eindzaak waarbij deze zaak gevoegd is. Dit betekent dat de hierboven beschreven werkwijze voor de selectie van strafzaken geëindigd in een VOTT, niet gevolgd kan worden in het geval van gevoegde zaken. We hebben ervoor gekozen om gevoegde strafzaken *niet* op te nemen in het recidivebestand als de eindzaak waarbij deze zaak is gevoegd, uitsluitend is geëindigd in een VOTT en volgens de hierboven beschreven opties wordt verwijderd uit het recidivebestand. Deze selectie wordt standaard toegepast, zonder keuzeoptie voor de onderzoeker.

3.4 Selectie strafzaken behandeld door meerdere gerechten

Het is mogelijk dat (dezelfde) strafzaak in meer instanties en door meerdere gerechten wordt behandeld (Mevis, 2013). In deze paragraaf gaan we in op selecties die betrekking hebben op strafzaken die door meerdere gerechten zijn behandeld. Deze selecties zijn standaard; bij het maken van alle WODC-recidivebestanden wordt op dezelfde wijze omgegaan met strafzaken die door meerdere gerechten zijn behandeld.

Er is een onderscheid te maken tussen de berechting van strafzaken in eerste aanleg, hoger beroep en beroep in cassatie. De berechting in eerste aanleg geldt als het onderste niveau; in dit gerecht begint de strafrechtelijke procedure. Strafzaken worden in eerste aanleg meestal door de rechtbank of door de politierechter behandeld. Na berechting in eerste aanleg is er meestal hoger beroep mogelijk (art. 404 WvSv). Als er hoger beroep wordt ingesteld dan wordt de strafzaak opnieuw behandeld en berecht door (meestal) een gerechtshof in meervoudige kamer (art. 411 WvSv). Daarna is er in veel gevallen beroep in cassatie mogelijk bij de Hoge Raad der Nederlanden (art. 427 WvSv). De Hoge Raad doet geen onderzoek naar feiten en omstandigheden, maar gaat uit van de feiten zoals die door het hof zijn vastgesteld. De Hoge Raad beoordeelt dus alleen of het recht goed is toegepast dan wel of het oordeel van het gerechtshof voldoende gemotiveerd is (Van Dorst, 2022).

Strafzaken waarvoor zowel in eerste aanleg als in hoger beroep een eindvonnis is uitgesproken worden als aparte zaken (op aparte records) geregistreerd in de OBJD. Op het record van de eerste-aanlegzaak staat het eindvonnis in eerste aanleg geregistreerd; op het record van de hoger-beroepszaak staat het eindvonnis in hoger beroep. Bij de verwerking van de ruwe OBJD-data tot een recidivebestand worden eerste-aanlegzaken verwijderd als de hoger-beroepszaak ook in de OBJD geregistreerd is. In dat geval wordt dus alleen de hoger-beroepszaak opgenomen in het recidivebestand. Deze selectie wordt standaard toegepast, zonder keuzeoptie voor de onderzoeker.

Als men in cassatie is gegaan tegen een beslissing van het hof en de Hoge Raad oordeelt dat er geen fouten zijn gemaakt, dan blijft de uitspraak van het hof in

stand. In de OBJD staat de nu onherroepelijk geworden uitspraak van het hof geregistreerd op het record van de hoger-beroepszaak. Oordeelt de Hoge Raad dat er een of meer fouten zijn gemaakt, dan vernietigt hij de uitspraak. Meestal verwijst de Hoge Raad de zaak dan naar een rechter van een ander gerechtshof. Deze zogenoemde verwijzingsrechter behandelt de rechtszaak dan inhoudelijk opnieuw, rekening houdend met de uitspraak van de Hoge Raad, en doet uitspraak. Het resultaat van deze nieuwe behandeling wordt als aparte (hoger-beroeps)zaak (op een apart record) geregistreerd in de OBJD.⁵³ De Hoge Raad kan de zaak ook terugverwijzen naar dezelfde feitenrechter die de zaak in hoger beroep heeft behandeld. Het resultaat van deze nieuwe behandeling wordt in de OBJD geregistreerd op het record van de oorspronkelijke hoger-beroepszaak. Dat betekent dat het oorspronkelijke eindvonnis van het hof nadat de zaak op nieuw behandeld is niet meer zichtbaar is, maar is vervangen door het nieuwe eindvonnis rekening houdend met de uitspraak van de Hoge Raad.

3.5 **Bewerking delictinformatie**

In één strafzaak kunnen één of meerdere feiten⁵⁴ zijn behandeld en één strafbaar feit wordt gedefinieerd door één of meerdere wetsartikelen.⁵⁵ Bij het verwerken van de ruwe OBJD-data tot een recidivebestand wordt informatie over wetsartikelen en strafbare feiten aangevuld en samengevat of samengebracht op het niveau van de strafzaak. Deze bewerkingen zijn standaard; bij het maken van alle WODC-recidivebestanden wordt ruwe delictinformatie uit de OBJD op dezelfde wijze verwerkt.

We geven hieronder eerst een globaal overzicht van de delictinformatie die in de ruwe OBJD-data vastgelegd is. Vervolgens gaan we in op de informatie die daar door het WODC handmatig aan toe wordt gevoegd (de zogenoemde verrijking) en de wijze waarop de verrijkte delictinformatie vervolgens wordt samengevat of samengebracht op het niveau van de strafzaak. Tot slot gaan we in op hoe omgegaan wordt met wetsartikelen die over de tijd veranderen.

3.5.1 *Delictinformatie in de OBJD*

In de OBJD staat verschillende delictinformatie geregistreerd. Allereerst wordt in de OBJD van elk feit de pleegdatum vastgelegd. Ook wordt geregistreerd in welke plaats en in welke gemeente een feit gepleegd werd. Verder zijn in de ruwe OBJD-data per feitinterpretatie maximaal vijf wetsartikelen vastgelegd. Aanvullend wordt de zogenoemde kwalificatie van het feit (in de vorm van een vrij tekstveld) geregistreerd. Ten slotte wordt elk feit getypeerd aan de hand van één of (maximaal) twee maatschappelijke classificaties⁵⁶ en wordt indien van toepassing de

⁵³ Het WODC wil onderzoeken of deze werkwijze, waarbij het resultaat van de nieuwe behandeling op een apart record in de OBJD wordt geregistreerd, leidt tot het juiste aantal zaken in het analysebestand.

⁵⁴ Aan het aantal feiten binnen een strafzaak is geen maximum gesteld. In de gemiddelde misdrijfstrafzaak van natuurlijke personen worden 1,3 feiten behandeld. In 81% van de zaken wordt één feit behandeld; in 93% van de strafzaken worden maximaal twee feiten (eigen berekeningen gebaseerd op OBJD-data van kwartaal 3 2024).

⁵⁵ In de OBJD worden per feit maximaal vijf wetsartikelen genoteerd.

⁵⁶ Met het toekennen van een maatschappelijke classificatie wordt een feit door de politie ingedeeld volgens een door het OM opgestelde delictindeling (Openbaar Ministerie, 2015). Sinds maart 2015 is het mogelijk om in het GPS (Geïntegreerd Processysteem Strafrecht) meerdere classificaties aan een feit toe te kennen. Voorheen en in COMPAS (Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket Administratie) kon aan één feit maximaal één classificatie toegekend worden.

politiefaitcode⁵⁷ van het feit genoteerd. Tabel 3.1 geeft een voorbeeld van de in de OBJD geregistreeerde delictinformatie ten aanzien van een persoon die wordt verdacht van het op 3 juni 2024 in de Albert Heijn op de Kruisstraat 10 in Haarlem stelen van een *sixpack* bier.

Tabel 3.1 Delictinformatie in de ruwe OBJD-data

Naam	Waarde
Pleegdatum	3 juni 2024
Pleeggemeente	Haarlem
Pleegplaats	Spaarndam
Wetsartikel 1	SR 310
Kwalificatie	'Goederen uit een winkel wegnemen/toe-eigenen' of 'waarde ontvr.goed. t/m 50' of 'Winkeldiefstal' et cetera
Maatschappelijke classificatie	Winkeldiefstal
Politiefaitcode	G 100 a
Indicatie misdrijf of overtreding ^a	1

a 1=misdrijf; 2=overtreding.

3.5.2 Actuele versus historische delictinformatie

Als gevolg van wetwijzigingen kan de betekenis van in de OBJD geregistreeerde wetsartikelen veranderen. Soms betreft het een lichte aanpassing in de kwalificatie van het feit of in de strafbepaling, in andere gevallen heeft een wetsartikel na een wetwijziging ineens betrekking op een geheel andere gedraging. Dit doet zich bijvoorbeeld voor wanneer de wetgever nieuwe wetsartikelen invoegt in een reeks van al bestaande artikelnummers. We spreken dan van 'vernumming' van artikelen.

Bij het bestuderen van criminele carrières van personen proberen we een beeld te krijgen van de aard en ernst van strafbare feiten door de tijd heen. Om dit op een goede manier te kunnen doen, is het essentieel dat twee dezelfde gedragingen als zodanig te herkennen zijn. Het WODC heeft een procedure ontwikkeld om een vertaalslag te maken van oude 'historische' artikelnummers naar de 'actuele' artikelnummers die de betreffende gedraging beschrijven. Dit noemen we 'mapping' van wetsartikelen. Nadat een historisch wetsartikel is *gemapt* op een actueel wetsartikel, wordt het actuele artikel genoteerd in het recidivebestand. Dit is een standaardprocedure, zonder keuzeoptie voor de onderzoeker; alle WODC-recidivebestanden bevatten actuele delictinformatie.

3.5.3 Verrijken delictinformatie

In gevallen waarin de informatie over het overtreden wetsartikel niet is ingevuld in de ruwe OBJD-data, gaat het WODC na of het betreffende wetsartikel kan worden afgeleid uit de kwalificatie van het feit. Dit betreft een handmatige exercitie die elk kwartaal wordt uitgevoerd voor alle nieuw in de OBJD voorkomende feiten met ontbrekende wetsartikelen. Bij het verder verwerken van de data worden de

⁵⁷ Het OM stelt jaarlijks een overzicht op van feiticodes die door de politie kunnen worden toegekend aan veelvoorkomende misdrijven, overtredingen en Muldergedragingen ten behoeve de geautomatiseerde afwikkeling daarvan (zie bijvoorbeeld Openbaar Ministerie, maart 2024).

overtreden wetsartikelen van een feit (zoals vastgelegd in de ruwe OBJD-data óf zoals afgeleid uit de kwalificatie) genoteerd in de vorm van de zogeheten artikelcombinatie van het feit ('ARTCOMB' in het recidivebestand). Als sprake is van één van de in titel IV of V van het Wetboek van Strafrecht (WvSr) genoemde artikelen, zoals een strafbare 'poging tot' of 'medeplichtigheid aan' het plegen van een misdrijf, dan wordt deze apart vastgelegd ('ARTCOMB_POGING' in het recidivebestand).

Vervolgens zoekt het WODC van elk overtreden wetsartikel de wettelijke strafdreiging op en noteert de strafdreiging van het *hoogst bedreigde* wetsartikel bij het betreffende feit.^{58,59} Ook dit betreft een handmatige exercitie die elk kwartaal wordt uitgevoerd voor alle nieuw in OBJD voorkomende wetsartikelen. De wettelijke strafdreiging heeft betrekking op de in de wet omschreven maximumstraf (gevangenisstraf en/of geldboete) die een rechter voor een bepaald strafbaar feit kan opleggen. Als sprake is van één van de in titel IV *Poging en voorbereiding* of titel V *Deelneming aan strafbare feiten* van het WvSr genoemde artikelen, wordt de strafdreiging van het feit navenant aangepast. Specifiek bij het bepalen van de strafdreiging van strafbare feiten uit de Opiumwet wordt niet alleen gekeken naar het overtreden wetsartikel, maar ook of er sprake was van opzet.⁶⁰ Als er opzet in het spel is, dan gaat het om een misdrijf en geldt een hogere strafdreiging dan wanneer er geen opzettelijke gedraging kan worden vastgesteld. Verder worden op basis van de wettelijke strafdreiging twee indicatoren van de ernst toegevoegd aan elk feit, waarmee een onderscheid wordt gemaakt tussen 'ernstige' en 'zeer ernstige' feiten. Ernstige feiten zijn feiten waarvoor voorlopige hechtenis kan worden opgelegd (art. 67 WvSr). Dit betreft misdrijven waarop een gevangenisstraf van vier jaar of meer gesteld is en misdrijven die in artikel 67, eerste lid, onderdelen b en c WvSr expliciet genoemd worden. Tot de 'zeer ernstige feiten' worden misdrijven gerekend waarop een gevangenisstraf van acht jaar of meer gesteld is. Ten slotte wordt elk feit ingedeeld volgens de Standaardclassificatie Misdrijven (SCM) 2010 die is opgesteld door het CBS en een verdere indikking daarvan ('DGRCLAS2' in het recidivebestand).⁶¹ Zie Bijlage 2 voor meer informatie over de indeling van delicten.

3.5.4 *Samenvatten en samenbrengen delictinformatie*

De laatste stap als het gaat om het bewerken van de in de OBJD geregistreerde delictinformatie is het samenvatten en samenbrengen van de (verrijkte) delictinformatie op het niveau van de strafzaak. Allereerst wordt bij elke strafzaak de pleegdatum, pleegplaats en pleeggemeente genoteerd. Als in een strafzaak meerdere feiten met verschillende pleegdatums werden behandeld, worden de vroegste pleegdatum en de plaats en de gemeente waarin dit feit gepleegd werd, overgenomen bij de zaak. Verder worden bij elke strafzaak de artikelcombinaties van de zeven hoogst bedreigde feiten vastgelegd.⁶² Ook de SCM 2010 waarin deze feiten zijn ingedeeld en de verdere indikking daarvan, wordt genoteerd. Ten slotte

⁵⁸ Als een feit in meer dan één strafbepaling valt wordt volgens artikel 55 WvS slechts één van die bepalingen toegepast, namelijk die waarbij de zwaarste hoofdstraf is gesteld.

⁵⁹ Historische wetsartikelen worden eerst *gemapt* (zie paragraaf a) waarna de actuele strafdreiging bij het feit wordt genoteerd. Hetzelfde geldt voor de van de strafdreiging gebaseerde indicatoren van de ernst van een feit.

⁶⁰ Het WODC bepaald of er sprake was van opzet door in de kwalificatie van het feit te zoeken naar voorkomens van 'opzet' en variaties daarop.

⁶¹ Als een feit uit meerdere wetsartikelen bestaat worden de SCM 2010 en de DGRCLAS2 behorend bij het wetsartikel met de hoogste wettelijke strafdreiging, genoteerd bij het feit.

⁶² Voor zover feiten in één strafzaak dezelfde wettelijke strafdreiging hebben, worden deze feiten gesorteerd op een buiten de OBJD betekenisloos uniek identificatienummer van feitinterpretaties.

wordt de maximale strafdreiging van de feiten in de strafzaak genoteerd, evenals twee indicatoren van de ernst van de strafzaak.⁶³ Een strafzaak wordt gezien als 'ernstig' als ten minste één van de feiten die zijn behandeld in de betreffende strafzaak is aangemerkt als 'ernstig feit'. Op dezelfde manier wordt een strafzaak gezien als 'zeer ernstig' als ten minste één van de feiten is aangemerkt als 'zeer ernstig feit'. Tabel 3.2 geeft een voorbeeld van delictinformatie opgenomen in het recidivebestand (zie tabel 3.1 voor de delictinformatie in de OBJD-data).

Tabel 3.2 Delictinformatie in recidivebestand

Naam	Waarde
Pleegdatum ^a	3 juni 2024
Pleeggemeente	Den Haarlem
Pleegplaats	Haarlem
Strafdreiging	1.460 dagen
Indicatie ernstige zaak ^b	1
Indicatie zeer ernstige zaak ^b	0
Artikelcombinatie Feit 1	SR 310
Artikelcombinatie poging Feit 1	N.v.t.
SCM2010 Feit 1	Vermogensmisdrijven
DGRCLAS Feit 1	Vermogen zonder geweld
Indicatie misdrijf of overtreding ^c	1

a Dit is de pleegdatum van het eerst gepleegde feit in de betreffende strafzaak.

b 0=nee; 1=ja.

c 1=misdrijf; 2=overtreding.

3.6 Bewerking informatie over afdoening strafzaken

Strafbare feiten kunnen op verschillende manieren worden afgehandeld door (of namens) het OM en/of de rechter. Bovendien kan één strafzaak meerdere afdoeningen bevatten, zonder een maximum op het aantal mogelijke afdoeningen. Deze paragraaf behandelt de standaardbewerkingen van OBJD-data met betrekking tot de afdoening van strafzaken. In de volgende paragrafen bespreken we achtereenvolgens de werkwijze bij afdoeningen door het OM, afdoeningen door de rechter en civiele vorderingen.

3.6.1 Afdoeningen door het OM

Het OM kan een strafbaar feit op verschillende manieren afhandelen. Ten eerste kan de OvJ besluiten om niet tot vervolging over te gaan, een beslissing die bekend staat als *seponeren* (art. 167 lid 2 WvSv). Daarbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen technische sepots (een veroordeling is juridisch-technisch niet haalbaar) en beleidssepots (vervolging is technisch mogelijk, maar op basis van beleidsmatige overwegingen besluit het OM om van verdere strafrechtelijke

⁶³ Als een feit uit meerdere wetsartikelen bestaat wordt de strafdreiging van het wetsartikel met de hoogste wettelijke strafdreiging, genoteerd bij het feit.

vervolging af te zien).⁶⁴ Een beleidsepot kan ook voorwaardelijk zijn. Als de verdachte zich aan de voorwaarden houdt, wordt de zaak definitief geseponeerd. Voldoet de verdachte niet aan de voorwaarden, dan kan het OM alsnog overgaan tot vervolging.

Verder kan het OM aan verdachten van overtredingen en misdrijven waarop maximaal zes jaar gevangenisstraf staat, een transactie (art. 74 WvSr) aanbieden. Het voordeel voor de betrokkene is dat er geen officiële schuldigverklaring plaatsvindt en de schuld als het ware wordt 'afgekocht'. De verdachte betaalt een geldboete of voert een taakstraf (maximaal 120 uur) uit, in ruil voor het niet verder vervolgen van de zaak. Het OM kan ook bij misdrijven waarop maximaal zes jaar gevangenisstraf staat zelf een straf opleggen in de vorm van een *strafbeschikking* (art. 257a WvSv). Dit kan bijvoorbeeld een geldboete, een taakstraf (maximaal 180 uur) of een schadevergoeding zijn. Het OM kan daarbij voorwaarden aan de verdachte opleggen die hij moet naleven om te voorkomen dat de zaak alsnog voor de rechter komt. Voor ernstige strafbare feiten ten slotte, kiest het OM vaak voor een dagvaarding, waarbij de verdachte moet verschijnen voor de rechtbank en de rechter de zaak beoordeelt.⁶⁵

In de ruwe OBJD-data is informatie over afdoeningen door het OM vastgelegd bij het betreffende feit. Bij het verwerken van de ruwe OBJD-data tot een recidivebestand wordt informatie over de afdoening van feiten aangevuld en samengevat of samengebracht op het niveau van de strafzaak. Voor feiten/strafzaken die door het OM zijn afgehandeld is de werkwijze als volgt:

Sepot

Als het OM een zaak geseponeerd heeft, wordt in het recidivebestand genoteerd:

- De aard van sepot (technisch of beleidsmatig);
- De sepotgrond(en);^{66,67}
- Of de zaak voorwaardelijk geseponeerd werd.

Transactie of strafbeschikking

Transacties en strafbeschikkingen door of namens het OM worden ingedeeld in één of meer van de volgende categorieën:

- Transacties/strafbeschikkingen met een werkcomponent;
- Transacties/strafbeschikkingen met een leercomponent;
- Transacties/strafbeschikkingen met een financiële component;
- Transacties/strafbeschikkingen een OBM (ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen) betreffende;
- Overige transacties/strafbeschikkingen.

⁶⁴ Bijvoorbeeld omdat vervolging niet in het algemeen belang wordt geacht of omdat het OM prioriteiten stelt in de aanpak van strafbare feiten.

⁶⁵ Het OM heeft ook nog de mogelijkheid om een strafzaak over te dragen aan een ander arrondissementsparket om de strafzaak door dat parket in behandeling te laten nemen. Strafzaken die zijn overgedragen aan een ander arrondissementsparket worden aldaar ingeschreven onder een nieuw parketnummer. Informatie over (de uiteindelijke afdoening van) strafzaken die zijn overgedragen is in de OBJD vastgelegd onder vermelding van dit nieuwe parketnummer.

⁶⁶ Als een verdachte vanwege beleidsmatige redenen niet (verder) vervolgd wordt biedt recidivebestand ruimte voor (maximaal) twee sepotgronden.

⁶⁷ De [Aanwijzing gebruik sepot en sepotgronden](#) van het OM geeft een overzicht van de mogelijk redenen voor het niet (verder) vervolgen van een verdachte. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen technische (een veroordeling is niet haalbaar) en beleidsmatige redenen (vervolging is technisch mogelijk, maar op gronden aan het algemeen belang ontleend onwenselijk). Zie Bijlage 3 voor een overzicht van mogelijke sepotgronden.

In het recidivebestand wordt bij elke strafzaak *per categorie* van transacties/strafbeschikkingen genoteerd:

- Het aantal keer dat een transactie/strafbeschikking van deze categorie werd opgelegd. Bijvoorbeeld: hoe vaak een strafbeschikking met een financiële component werd opgelegd;
- De totale duur/hoogte van de transacties/strafbeschikkingen van deze categorie.⁶⁸ Bijvoorbeeld de hoogte (in euro's) van de in deze zaak opgelegde strafbeschikkingen met een financiële component.

3.6.2 Afdoeningen door de rechter

Als het OM besloten heeft om over te gaan tot dagvaarding dan wordt het strafbare feit aan de rechter voorgelegd. Als de rechter oordeelt dat het feit bewezen kan worden én dat de dader en het feit strafbaar zijn, wordt de verdachte veroordeeld en kan een straf en/of een maatregel opgelegd worden. Het Nederlandse Strafrecht kent drie hoofdstraffen: *gevangenisstraf*,⁶⁹ *taakstraf* (in de vorm van een werkstraf of een leerstraf)⁷⁰ en *geldboete*. Naast hoofdstraffen kan de rechter een *maatregel* opleggen, gericht op herstel of op het beveiligen van de maatschappij en/of een *bijkomende straf*, zoals een OBM.⁷¹

Hieronder beschrijven we de wijze waarop afdoeningen door de rechter in het recidivebestand worden verwerkt.⁷²

Afdoening

Ten eerste wordt voor elke strafzaak nagegaan of sprake was van een bepaalde afdoening door de rechter (bijvoorbeeld een terbeschikkingstelling (tbs), jeugddetentie of een maatregel van schadevergoeding). Ook wordt de duur of de hoogte van de opgelegde straf bepaald. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen het onvoorwaardelijke en het voorwaardelijke deel van de opgelegde straf (op voorwaardelijke straffen gaan we later in paragraaf 3.6.2 in).

In het recidivebestand wordt bij elke strafzaak per afdoening genoteerd:

- Het aantal keer dat deze afdoening werd opgelegd. Bijvoorbeeld: het aantal opgelegde boetes in de zaak;
- De totale duur/hoogte van het voorwaardelijk opgelegde deel van deze afdoening. Bijvoorbeeld: de hoogte (in euro's) van de in deze zaak voorwaardelijk opgelegde boetes;
- De totale duur/hoogte van het onvoorwaardelijk opgelegde deel van deze afdoening. Bijvoorbeeld: de hoogte (in euro's) van de in deze zaak onvoorwaardelijk opgelegde boetes.

⁶⁸ Met uitzondering van de categorie overige transacties/strafbeschikkingen; de duur/hoogte van overige transacties/strafbeschikkingen is vaak niet te bepalen of niet van toepassing.

⁶⁹ Bij overtredingen spreekt men van 'hechtenis'.

⁷⁰ Sinds 1 april 2012 bestaat de taakstraf voor volwassenen enkel uit werkstraf. Een leerstraf kan dan alleen nog worden opgelegd als bijzondere voorwaarde.

⁷¹ Er zijn drie bijkomende vormen van straf: ontzetting van bepaalde rechten, verbeurdverklaring en openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak.

⁷² In het recidivebestand is informatie over afdoeningen door de rechter vastgelegd op het niveau van de strafzaak. Dit betekent dat voor feiten die door de rechter zijn afgehandeld geen één-op-één koppeling mogelijk is tussen het feit en de wijze waarop dit is afgedaan.

Categorieën van afdoeningen

Ten tweede worden de opgelegde afdoeningen ingedeeld in één of meer van de volgende categorieën:

- vrijheidsbenemende maatregelen;
- vrijheidsstraffen;
- taakstraffen (waaronder werkstraffen en leerstraffen);
- geldstraffen.

In het recidivebestand wordt bij elke strafzaak per afdoeningscategorie genoteerd:

- Of een afdoening van deze categorie werd opgelegd. Bijvoorbeeld: of een vrijheidsstraf werd opgelegd;
- De belangrijkste afdoening in deze categorie (zie box 3.2);
- De totale duur/hoogte van de voorwaardelijk opgelegde afdoeningen van deze categorie;⁷³
- De totale duur/hoogte van de onvoorwaardelijk opgelegde afdoeningen van deze categorie.⁷³

Belangrijkste afdoening

Ten slotte wordt in het recidivebestand bij elke strafzaak de belangrijkste (zwaarste) afdoening genoteerd. Daarbij hanteren we een grove en een enigszins fijnmaziger indeling van afdoeningen (respectievelijk AFD2 en AFD1 in het recidivebestand). Als in een strafzaak verschillende typen afdoeningen worden opgelegd die tot verschillende categorieën van AFD1/AFD2 moeten worden gerekend, dan wordt een hiërarchie aangehouden om te bepalen welke afdoening als belangrijkste afdoening bij de strafzaak wordt genoteerd. De categorie van AFD1/AFD2 die in Bijlage 3, tabel B3.1 in als eerste voorkomt is het hoogste in de hiërarchie en wordt genoteerd bij de strafzaak. Een strafzaak waarin zowel een boete als een onvoorwaardelijke gevangenisstraf wordt opgelegd, wordt bijvoorbeeld ingedeeld bij de onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen; 'onvoorwaardelijke gevangenisstraf' komt eerder voor in de tabel dan 'geldboete'.

⁷³ In ruwe OBJD-data is geen informatie vastgelegd over de duur of de hoogte van werk-/leer-/geldstraffen die als voorwaarden bij een voorwaardelijke straf worden opgelegd. Bij het vaststellen van de totale duur/hoogte van de door de rechter opgelegde afdoeningen van een bepaalde categorie wordt daarom geen rekening gehouden met de duur van eventuele werk-, leer- of geldstraffen die als voorwaarden bij voorwaardelijke straffen worden opgelegd. Hetzelfde geldt voor de duur van eventuele dienstverleningen in het kader van voorwaardelijke (beleids)spots door het OM.

Box 3.2 Hiërarchie afdoeningen

Als in een strafzaak verschillende afdoeningen worden opgelegd die tot dezelfde afdoeningscategorie worden gerekend, dan wordt de onderstaande hiërarchie (van meest naar minst belangrijk) aangehouden om te bepalen welke afdoening als belangrijkste wordt genoteerd.

Vrijheidsbenemende maatregelen

Voor volwassenen: tbs met bevel tot verpleging, terbeschikkingstelling regering, inrichting voor stelselmatige daders, strafrechtelijke opvang verslaafden, plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis, tbs met voorwaarden, tbs zonder bevel tot verpleging

Voor jongeren: jeugd-tbs met bevel tot verpleging, jeugd-tbs zonder bevel tot verpleging, plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling, plaatsing in een inrichting voor jongeren, strafrechtelijke ondertoezichtstelling

Vrijheidsstraffen

Voor volwassenen: levenslange gevangenisstraf, gevangenisstraf, hechtenis, militaire detentie, plaatsing in een rijkswerkinrichting

Voor jongeren: jeugddetentie, plaatsing in een tuchtschool

Taakstraffen

Combinatie van werk- en leerstraf, leerstraf, leerproject, voorwaardelijke straf met leercomponent, werkstraf, taakstraf, onbetaalde arbeid ten algemene nutte, voorwaardelijke straf met werkcomponent, arbeid tot herstel van schade, arbeid schadeherstel

Geldstraffen

Boete, maatregel van schadevergoeding, storting in het waarborgfonds, voorwaardelijke straf met financiële component

Voorwaardelijke straffen

Bij een veroordeling tot een gevangenisstraf tot ten hoogste twee jaar, een taakstraf of geldboete kan de rechter ook besluiten om een straf voorwaardelijk op te leggen, (art. 14a WvSr).⁷⁴ Dat wil zeggen dat de straf pas wordt uitgevoerd als de veroordeelde zich niet aan bepaalde voorwaarden houdt. Als voorwaarde geldt altijd dat de veroordeelde zich niet binnen de gestelde proeftijd opnieuw aan een strafbaar feit schuldig maakt; dit is de algemene voorwaarde. De rechter kan ook bijzondere voorwaarden stellen waaraan een persoon zich moet houden. Bijvoorbeeld het herstel van de schade, een verbod op het gebruik van alcohol of drugs of meldingsplicht bij een instantie (meestal de reclassering).

In de OBD is informatie vastgelegd over de bijzondere voorwaarden die de rechter heeft opgelegd bij een voorwaardelijke straf. Er bestaan echter aanzienlijke twijfels over de volledigheid en nauwkeurigheid van deze registratie. Om gegevens over de specifieke invulling van bijzondere voorwaarden op een betrouwbare manier te kunnen gebruiken voor (recidive)onderzoek, acht het WODC het noodzakelijk om eerst de kwaliteit van deze gegevens nader te onderzoeken en, indien nodig, te verbeteren. Hierdoor worden gegevens over de specifieke invulling van bijzondere voorwaarden anno 2025 nog niet opgenomen in het recidivebestand.

⁷⁴ Bij een veroordeling tot een gevangenisstraf van meer dan twee en ten hoogste vier jaar kan de rechter besluiten om een deel van de straf (ten hoogste twee jaar) voorwaardelijk op te leggen. Ook bijkomende straffen kunnen (geheel of gedeeltelijk) voorwaardelijk opgelegd worden.

Wel wordt de in de OBJD vastgelegde informatie over de specifieke invulling van bijzondere voorwaarden gebruikt bij het bepalen van de door de rechter opgelegde straffen (zie paragraaf 3.6.2). Daarbij worden voorwaardelijk opgelegde straffen waarbij de bijzondere voorwaarde een werkcomponent in zich heeft, geteld als werkstraffen.⁷⁵ Op die manier wordt een voorwaardelijk opgelegde gevangenisstraf met als voorwaarde 'het herstellen van veroorzaakte schade', niet geteld als (voorwaardelijke) vrijheidsstraf, maar als werkstraf. Op dezelfde manier worden voorwaardelijk opgelegde straffen waarbij de voorwaarde een leercomponent in zich heeft, geteld als leerstraffen en voorwaardelijk opgelegde straffen waarbij de voorwaarde een financiële component in zich heeft, als geldstraffen.

Civiele vorderingen

In het Nederlandse rechtssysteem biedt de wet slachtoffers van strafbare feiten de mogelijkheid om binnen dezelfde procedure als de strafzaak een civiele vordering in te dienen. Dit houdt in dat het slachtoffer schadevergoeding kan eisen van de verdachte zonder een aparte civiele procedure te hoeven starten. Dit proces staat bekend als de voeging als benadeelde partij. Een civiele vordering door de benadeelde partij kan geheel of gedeeltelijk worden toegewezen.

Bij het verwerken van de ruwe OBJD-data tot een recidivebestand wordt de toegewezen civiele vordering opgeteld bij de door de rechter opgelegde geldstraffen. Als zowel de vordering van de benadeelde partij als een schadevergoedingsmaatregel wordt toegekend voor dezelfde schade, moet de rechter in het vonnis vermelden dat de verdachte is vrijgesteld van zijn verplichting om het slachtoffer te vergoeden, zodra hij aan één van de opgelegde manieren van vergoeding heeft voldaan.⁷⁶ Bij het verwerken van de OBJD-data houden we hiermee rekening door in strafzaken waarin zowel een schadevergoedingsmaatregel als een civiele vordering is toegewezen, alleen het hoogste bedrag op te nemen bij de totale som van de door de rechter opgelegde geldstraffen.

3.7 Indeling strafzaken in strafrechtelijk verleden, uitgangszaak of recidive

Een volgende standaardbewerking betreft het indelen van strafzaken. In een recidivebestand worden de strafzaken van elke persoon grofweg onderverdeeld in: uitgangszaak, strafrechtelijk verleden of recidive. Daarnaast onderscheiden we zaken die onderdeel uitmaken van het 'uitgangszaakcomplex' en zaken die gevoegd zijn bij de uitgangszaak.

De uitgangszaak wordt gedefinieerd als de strafzaak op basis waarvan een persoon in het onderzoek is opgenomen. Bij een A-onderzoek (zie box 2.1) worden personen geselecteerd voor opname in de onderzoeksgroep op basis van kenmerken die in de OBJD zijn geregistreerd, zoals het opgelegd krijgen van een specifieke straf of maatregel, het jaar van veroordeling, of het type delict. De onderzoeksgroep in een A-onderzoek kan bijvoorbeeld bestaan uit personen die volgens de OBJD in 2023 zijn veroordeeld voor een strafbaar feit, waarbij de strafzaak die als eerste is ingeschreven bij het OM (en in 2023 is afgedaan) wordt aangewezen als de uitgangszaak. Een andere mogelijkheid is een onderzoeksgroep bestaande uit personen die in 2019 zijn veroordeeld voor *high impact crimes* (HIC), waarbij de strafzaak die als eerste is ingeschreven bij het OM (en betrekking heeft op de HIC uit 2019) wordt aangewezen als de uitgangszaak.

⁷⁵ Dit geldt ook voor voorwaardelijke (beleids)sepots door het OM waarbij 'dienstverlening' als voorwaarde werd gesteld; ook deze dienstverleningen worden gerekend tot de categorie werkstraffen.

⁷⁶ HR 28 mei 2019, ECLI:NL:HR:2019:793.

Bij een B-onderzoek wordt vaak in de externe data al aangegeven welke strafzaak als uitgangzaak moet worden aangemerkt. De onderzoeksgroep in een B-onderzoek kan bijvoorbeeld bestaan uit personen die volgens de DJI in 2023 zijn uitgestroomd uit een penitentiaire inrichting (PI). De strafzaak waarin het strafbare feit werd behandeld dat heeft geleid tot hun detentie (en waarbij de uitstroom plaatsvond in 2023) wordt daarbij aangewezen als de uitgangzaak. In sommige gevallen kunnen in de externe data meerdere strafzaken als uitgangspunt worden genomen, bijvoorbeeld wanneer een persoon in detentie heeft gezeten vanwege meerdere strafzaken. Dit wordt aangeduid als een 'uitgangzaakcomplex'.

Er zijn ook situaties waarin geen enkele strafzaak als uitgangspunt voor de recidivemeting kan worden aangewezen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als de in de externe data vermelde strafzaak door registratiefouten niet kan worden teruggevonden in de OBJD, of als er helemaal geen strafzaak aan de recidivemeting voorafging. Denk bijvoorbeeld aan onderzoeken naar recidive onder snelheidsovertreders die uitsluitend een administratiefrechtelijke boete hebben gekregen en niet strafrechtelijk zijn vervolgd. Wanneer er geen strafzaak kan worden aangewezen als uitgangzaak, voegt het WODC een extra record toe aan het recidivebestand: de zogenoemde fictieve uitgangzaak. Gegevens op het record van fictieve uitgangzaken zijn beperkt tot wat bekend is in de OBJD en eventuele externe data over de betreffende persoon.

Zowel de (fictieve) uitgangzaak als de strafzaken die deel uitmaken van het uitgangzaakcomplex worden niet gerekend tot het strafrechtelijk verleden of als recidive. Dit geldt ook voor strafzaken die zijn gevoegd bij de uitgangzaak; ook deze worden niet meegerekend als strafrechtelijk verleden of recidive. Voor de verdere classificatie van strafzaken in strafrechtelijk verleden of recidive worden de strafzaken van een persoon chronologisch geordend. De volgorde wordt bepaald door de pleegdatum van het eerst gepleegde feit in een strafzaak. De pleegdatum van feiten die voor 1997 zijn ingeschreven bij het parket ontbreekt vaak in de OBJD. Maar ook van feiten gepleegd na 1997 ontbreekt de pleegdatum in enkele procenten van de gevallen. Voor feiten waarvan de pleegdatum ontbreekt in de OBJD wordt de volgorde bepaald aan de hand van de inschrijfdatum van de strafzaak bij het parket (zie box 3.1).

De startdatum van de recidivemeting vormt de grens tussen strafzaken die worden gerekend tot het strafrechtelijk verleden en strafzaken die als recidive worden beschouwd. Bij een A-onderzoek begint de recidivemeting standaard op het moment dat de uitgangzaak wordt ingeschreven bij het parket. Bij een B-onderzoek wordt de startdatum van de recidivemeting meestal aangegeven in de externe data. Dit kan bijvoorbeeld de datum zijn waarop de persoon uit detentie vrijkomt, een werkstraf is afgerond, of een andere strafrechtelijke interventie is beëindigd. Alle strafzaken die zijn gepleegd vóór de startdatum van de recidivemeting (met uitzondering van de uitgangzaak en eventuele voegingen daarbij) worden gerekend tot het strafrechtelijk verleden. Alle strafzaken die zijn gepleegd ná de startdatum van de recidivemeting worden gerekend tot recidive.⁷⁷

⁷⁷ Een uitzondering hierop vormen zaken waarin behalve feiten die zijn gepleegd voor de inschrijfdatum van de uitgangzaak ook feiten voorkomen die daarna gepleegd zijn; deze zaken worden gerekend tot recidive (zie paragraaf 3.7.1).

Box 3.1 Schatting inschrijfdatum bij het parket

In de OBJD wordt alleen het jaar waarin een zaak is ingeschreven bij het parket geregistreerd; de datum waarop dit gebeurt wordt niet vastgelegd. Bij het verwerken van OBJD-data tot een recidivebestand wordt daarom een schatting gemaakt van de datum waarop zaken zijn ingeschreven bij het parket. De geschatte inschrijfdatum van een zaak ligt altijd in het jaar waarin de zaak werd ingeschreven bij het parket (indien bekend) en valt (indien bekend) na de pleegdatum en voor de vonnisdatum. Hierbij wordt rekening gehouden met eventuele andere zaken die in hetzelfde jaar zijn ingeschreven en – indien van toepassing – de datum waarop het voorarrest gestart is en de overlijdensdatum van een persoon. Voor zaken die na 1 juli 2005 voor het eerst in het JDS geregistreerd zijn beschikken we over de systeemdatum waarop de zaak in het JDS geregistreerd werd. Deze datum wordt aangehouden als de geschatte inschrijfdatum van de strafzaak mits het jaar van registratie overeenkomt met het jaar van inschrijving van de zaak.

3.7.1 *Pseudorecidive*

Het komt voor dat een deel van de feiten in een zaak voor en een deel van de feiten in een zaak na de startdatum van de recidivemeting gepleegd is. Volgens de hierboven beschreven methodiek zouden dergelijke zaken tot het strafrechtelijk verleden gerekend worden, immers de pleegdatum (van het eerst gepleegde feit in de zaak) ligt voor de startdatum van de recidivemeting. Dit zou echter betekenen dat er recidivefeiten zijn (met een pleegdatum na de startdatum van de recidivemeting) die tot het strafrechtelijk verleden gerekend zouden worden. Om dit te vermijden is ervoor gekozen om – in afwijking van de hierboven beschreven werkwijze – dergelijke zaken te rekenen tot recidive. Daarbij worden de feiten die al voor de startdatum van de recidivemeting gepleegd zijn (zogenoemde pseudorecidive) verwijderd uit het recidivebestand. Vervolgens wordt de pleegdatum van de zaak opnieuw bepaald (dat wil zeggen gelijkgesteld aan de datum van het eerst gepleegde feit na de datum waarop de recidivemeting gestart is) en wordt andere informatie over (de overgebleven) strafbare feiten in de zaak (zie paragraaf 3.5.4) opnieuw samengevat en samengebracht op het niveau van de strafzaak. Dit is een standaardprocedure, zonder keuzeoptie voor de onderzoeker.

3.8 Aanvullende selectie van personen

Tot slot vinden er bij het samenstellen van een recidivebestand nog drie aanvullende selecties van personen plaats. Ten eerste worden personen die – volgens de in de OBJD vastgelegde informatie – zijn overleden voor de startdatum van de recidivemeting, niet opgenomen in het recidivebestand.⁷⁸ Hetzelfde geldt voor personen die – volgens de informatie die in de OBJD is vastgelegd – nog feiten gepleegd hebben na hun overlijdensdatum.⁷⁹ Ten slotte kunnen de in paragraaf 3.1 en paragraaf 3.3.2 besproken selecties van strafzaken ertoe leiden dat een persoon geen uitgangszaak meer heeft, waardoor hij/zij niet meer in aanmerking komt voor opname in de betreffende onderzoeksgroep. Ook in dat geval wordt de betreffende persoon niet opgenomen in het recidivebestand.

⁷⁸ De overlijdensdatum van personen wordt in de OBJD alleen geregistreerd als de persoon op het moment van overlijden nog actuele zaken heeft (zie paragraaf 2.1.3).

⁷⁹ Dit betreft registratiefouten.

4 Definities van recidive

In dit hoofdstuk worden de definities die het WODC hanteert bij het meten van recidive verder toegelicht. Paragraaf 4.1 betreft de operationalisering van recidive; welke strafzaken worden al dan niet geteld als recidive. In paragraaf 4.2 wordt ingegaan op de criteria die het WODC gebruikt om verschillende soorten recidive te onderscheiden. In paragraaf 0 wordt ingegaan op verschillende uitkomstmaten die in het recidiveonderzoek van het WODC gebruikt worden.

4.1 Operationalisering van recidive

De keuze voor de OBJD als gegevensbron betekent dat de WODC-methodiek voor het meten van recidive alleen de criminaliteit in kaart brengt die door het OM wordt afgehandeld. Er worden geen uitspraken gedaan over criminaliteit die niet wordt opgespoord en vervolgd. Recidive wordt door het WODC standaard geoperationaliseerd als het plegen van een nieuw strafbaar feit dat resulteert in een nieuwe strafzaak met een wat door het WODC wordt genoemd 'geldige' afdoening. Tot geldige afdoeningen die standaard wel meetellen bij het bepalen van de recidive, worden gerekend:

- beleidssepot;
- transactie of strafbeschikking;
- (vrijheidsbenemende) maatregel, (on)voorwaardelijke vrijheidsstraf, taakstraf, geldstraf en/of een andere straf of maatregel opgelegd door de rechter (niet zijnde kantonrechter);
- voeging;⁸⁰
- strafzaken die nog in behandeling zijn.⁸¹

Tot niet-geldige afdoeningen (die standaard dus niet meetellen bij het bepalen van de recidive) worden gerekend:

- overdracht van de strafzaak naar een ander arrondissementsparket;
- technisch sepot;⁸²
- vrijspraak, OVAR of een technische einduitspraak van de rechter (VOTT; zie paragraaf 3.3.2).⁸³

4.2 Recidivecriteria

Het WODC hanteert diverse criteria om binnen de selectie van nieuwe strafzaken met een geldige afdoening (zie paragraaf 4.1) verschillende soorten recidive te onderscheiden. Tabel 4.1 illustreert enkele recidivecriteria die het WODC daarbij gebruikt.

⁸⁰ Tenzij de strafzaak is gevoegd bij een strafzaak die het uitgangspunt vormt voor het meten van de recidive (zie paragraaf 3.7) of bij een strafzaak die is geëindigd in vrijspraak, OVAR, een technische einduitspraak van de rechter of een technisch sepot door het OM (zie paragraaf 3.3.2).

⁸¹ Er is ervoor gekozen om zaken die nog niet onherroepelijk zijn afgedaan, toch mee te tellen als recidive. Deze keuze is gemaakt omdat bekend is dat ongeveer 90% van de strafrechtelijke vervolgingen door de rechter resulteert in een geldige afdoening (Vink & Diephuis, 2023, tabel 5.1).

⁸² Inclusief strafzaken die gevoegd zijn bij een strafzaak die is geëindigd in een technisch sepot.

⁸³ Inclusief strafzaken die gevoegd zijn bij een strafzaak die is geëindigd in vrijspraak, OVAR of een technische einduitspraak van de rechter (en die niet ook is afgedaan met een geldige afdoening).

In de meeste recidiveonderzoeken van het WODC wordt standaard gekeken naar nieuwe strafzaken naar aanleiding van enig misdrijf, ook wel **algemene recidive** genoemd. Strafzaken die uitsluitend overtredingen betreffen, blijven meestal buiten beschouwing. Dit komt doordat niet alle overtredingen in de OBJD worden vastgelegd (zie paragraaf 2.1.2). Bovendien bestaan de overtredingen die wél in de OBJD worden geregistreerd grotendeels uit verkeersovertredingen, zoals snelheidsovertredingen. Alleen wanneer de onderzoeksvraag hierom vraagt, worden in de OBJD geregistreerde overtredingen meegenomen bij het vaststellen van recidive (zie paragraaf 3.1 over de selectie van strafzaken met alleen overtredingen).

Een voorbeeld van een **criterium gebaseerd op de ernst** van nieuwe strafzaken is ernstige recidive, waarbij het gaat om nieuwe strafzaken (met een geldige afdoening) betreffende een misdrijf met een strafdreiging van minimaal vier jaar.⁸⁴ Voorbeelden van ernstige misdrijven zijn diefstal, bedreiging en mishandeling. Zeer ernstige recidive heeft betrekking op misdrijven met een strafdreiging van minstens acht jaar, zoals diefstal met geweld, verkrachting en doodslag.

Een voorbeeld van een **criterium gebaseerd op de afdoening** van de nieuwe strafzaken is vrijheidsstrafrecidive, waarbij het gaat om nieuwe strafzaken waarin een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf is opgelegd. Dit criterium wordt bijvoorbeeld toegepast in onderzoeken naar personen die zijn vrijgekomen uit een penitentiaire inrichting (PI) of een justitiële jeugdinrichting (JJI) (Verweij et al., 2021).

Waar de eerder genoemde criteria een vaste betekenis hebben, ongeacht de onderzoeksgroep, geldt dit niet voor **speciale** en **specifieke recidive**. De betekenis van deze criteria is afhankelijk van de aard van de (feiten in) de uitgangszaak, oftewel de zaak op basis waarvan een persoon in de betreffende onderzoeksgroep is opgenomen. Speciale recidive verwijst naar nieuwe strafzaken die verband houden met hetzelfde soort delict als in de uitgangszaak, terwijl specifieke recidive betrekking heeft op nieuwe strafzaken vanwege exact hetzelfde delict als in de uitgangszaak. Voorbeelden van speciale recidive zijn te vinden in studies onder verkeersdeelnemers onder invloed van drugs (Blom & Weijters, 2023), personen die veroordeeld zijn voor huiselijk geweld (Piersma & Beijersbergen, 2021) en personen die tbs met dwangverpleging kregen (Drieschner et al., 2021). In deze studies wordt respectievelijk gekeken naar verkeersrecidive, huiselijk-geweldsrecidive en tbs-waardige recidive. Daarnaast is het mogelijk om, gebruik makend van een delictindeling gebaseerd op de SCM 2010 van het CBS (zie Bijlage 2), te kijken naar delictspecifieke recidive. Voor geweldsplegers wordt dan bijvoorbeeld gekeken naar geweldsrecidive, en voor daders van vermogensmisdrijven naar vermogensrecidive, et cetera. Specifieke recidive wordt ook onderzocht in studies zoals die onder verkeersdeelnemers onder invloed van drugs (Blom & Weijters, 2023) en personen die veroordeeld zijn voor huiselijk geweld (Piersma & Beijersbergen, 2021). Voorbeeld: bij verkeersdeelnemers onder invloed van drugs wordt specifiek gekeken naar nieuwe strafzaken vanwege het opnieuw rijden onder invloed van drugs. Bij personen die veroordeeld zijn voor kindermishandeling wordt specifiek gekeken naar nieuwe strafzaken vanwege herhaalde kindermishandeling.

⁸⁴ Feiten met een lagere strafdreiging maar waarvoor volgens artikel 67, eerste lid onderdelen b en c WvSr wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie.

Tabel 4.1 Voorbeelden van recidivecriteria

Criterium	Omschrijving
Algemene recidive	Nieuwe strafzaken met een geldige ^a afdoening naar aanleiding van enig misdrijf, ongeacht de aard, de strafdreiging of de afdoening.
Ernstige recidive	Nieuwe strafzaken met een geldige ^a afdoening naar aanleiding van enig misdrijf met een strafdreiging van minstens 4 jaar. ^c
Zeer ernstige recidive	Nieuwe strafzaken met een geldige ^a afdoening naar aanleiding van enig misdrijf met een strafdreiging van minstens 8 jaar.
Vrijheidsstrafrecidive	Nieuwe strafzaken met een geldige ^a afdoening naar aanleiding van enig misdrijf waarvoor een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf is opgelegd.
Speciale recidive	
Verkeersrecidive	Nieuwe strafzaken met een geldige ^a afdoening naar aanleiding van opnieuw een verkeersdelict.
Huiselijk-geweldsrecidive	Nieuwe strafzaken met een geldige ^a afdoening naar aanleiding van opnieuw een huiselijk-geweldsdelict.
Geweldsrecidive	Nieuwe strafzaken met een geldige ^a afdoening naar aanleiding van opnieuw een geweldsdelict.
Tbs-waardige recidive	Nieuwe strafzaken met een geldige ^a afdoening naar aanleiding van opnieuw een misdrijf waarvoor een tbs-maatregel kan worden opgelegd. ^b
Specifieke recidive	
Rijden-onder-invloed	Nieuwe strafzaken met een geldige ^a afdoening naar aanleiding van het opnieuw rijden onder invloed.
Kindermishandeling	Nieuwe strafzaken met een geldige ^a afdoening naar aanleiding van kindermishandeling.

a Strafzaken die zijn afgedaan door het OM (exclusief technische sepots en zaken die zijn overgedragen naar een ander arrondissementsparket), zaken die ter zitting zijn gevoegd bij een andere strafzaak (met een geldige afdoening), strafzaken die zijn geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter en zaken die nog niet onherroepelijk zijn afgedaan.

b Zie art. 37a WvSr voor de delicten waarvoor een tbs-maatregel opgelegd kan worden.

c Delicten met een lagere strafdreiging maar waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie. Zie hiervoor art. 67 WvSv.

4.3 Recidiveuitkomsten

In het recidiveonderzoek van het WODC worden verschillende uitkomsten gehanteerd: recidive-incidentie, recidivefrequentie van recidivisten en recidivefrequentie (zie tabel 4.2). Deze kunnen worden gecombineerd met eerder beschreven recidivecriteria (zie paragraaf 4.2).

Tabel 4.2 Recidiveuitkomsten

Uitkomst	Omschrijving
Incidentie	Percentage personen dat recidiveert binnen een bepaalde tijdsperiode.
Frequentie	Gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per persoon binnen een bepaalde tijdsperiode.
Frequentie recidivisten	Gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per recidivist binnen een bepaalde tijdsperiode.

4.3.1 Recidive-incidentie

De recidive-incidentie betreft het percentage personen dat binnen een bepaalde tijdsperiode recidiveert.⁸⁵ Meer specifiek bepalen we of personen binnen een bepaalde tijdsperiode een nieuwe strafzaak hebben, die voldoet aan het gestelde recidivecriterium en resulteert in een geldige afdoening.⁸⁶

Observatieperiode

Bij het bepalen van de recidive-incidentie worden personen gevolgd vanaf de startdatum van de recidivemeting tot het einde van de gekozen tijdsperiode (bijvoorbeeld twee jaar). Binnen deze periode wordt nagegaan of zij een nieuw strafbaar feit plegen dat leidt tot een nieuwe strafzaak met een geldige afdoening (zie paragraaf 4.1). Het kan echter voorkomen dat personen niet gedurende de volledige observatieperiode gevolgd kunnen worden, bijvoorbeeld omdat de justitiële documentatie niet verder beschikbaar is⁸⁷ of omdat zij zijn overleden⁸⁸ voor het einde van de observatietermijn. Bij de berekening van de recidive-incidentie wordt veelal rekening gehouden met het gegeven dat een deel van de onderzoeksgroep mogelijk niet de gehele observatieperiode gevolgd kon worden (zie alinea *Rekening houden met verschillen in observatieperiodes* hieronder).

De startdatum van de recidivemeting hangt onder meer af van het type onderzoek. Bij 'A-onderzoek' (zie box 2.1) begint de recidivemeting standaard op het moment dat de uitgangszaak wordt ingeschreven bij het OM. Indien het onderzoek (ook)

⁸⁵ Tot voorkort gebruikte het WODC de term 'recidiveprevalentie' om het percentage personen dat binnen een bepaalde tijdsperiode recidiveert aan te duiden. Binnen de epidemiologie wordt dit echter doorgaans aangeduid als 'incidentie'. Het WODC sluit zich hierbij aan door voortaan te spreken van de (cumulatieve) incidentie van recidive in plaats van recidiveprevalentie.

⁸⁶ Voor zover strafzaken meerdere delicten omvatten bepaalt de datum waarop het eerste delict in de betreffende strafzaak gepleegd is of de strafzaak al dan niet binnen de gestelde tijdsperiode valt.

⁸⁷ De OBJD-data voor recidiveonderzoek worden tweejaarlijks door het WODC verversen en bevat alle strafzaken die ofwel tot 1 januari, ofwel tot 1 juli van het jaar van de verversing in het JDS geregistreerd werden.

⁸⁸ De overlijdensdatum van personen wordt in de OBJD geregistreerd als de persoon op het moment van overlijden nog actuele zaken heeft (zie paragraaf 2.1.3). Wanneer een persoon echter overlijdt nadat de bewaartermijnen voor alle justitiële gegevens zijn verstreken, wordt de overlijdensdatum niet overgenomen in het JDS. Dit leidt tot een onvolledige registratie, waardoor het ten onrechte lijkt alsof de persoon nog in leven is. Dit heeft ongewenste gevolgen voor de recidivemetingen van het WODC, omdat overleden personen in deze situatie ten onrechte blijven meetellen als non-recidivisten. Voor deze tekortkoming is momenteel geen oplossing beschikbaar, wat resulteert in een lichte onderschatting van het recidiveniveau.

betrekking heeft op zaken die afgedaan zijn met een vrijheidsstraf, kan ervoor worden gekozen om de observatieperiode voor recidive te corrigeren voor de tijd die de persoon naar aanleiding van de uitgangzaak in detentie verbleef. Dit voorkomt dat recidive wordt gemeten tijdens een periode waarin dit niet, of slechts zeer beperkt, mogelijk is. Deze correctie wordt toegepast door de geschatte detentieduur af te trekken van de observatietermijn.⁸⁹ De geschatte detentieduur wordt berekend als de door de rechter opgelegde onvoorwaardelijke vrijheidsstraf minus de verwachte duur van de v.i.⁹⁰

Bij 'B-onderzoek' begint de recidivemeting doorgaans op het moment dat de straf, maatregel of interventie die centraal staat in het onderzoek, is afgerond. Dit kan bijvoorbeeld de datum zijn waarop een persoon vrijkomt uit detentie, een werkstraf is voltooid of een justitiële interventie is beëindigd. Deze data zijn in de meeste gevallen afkomstig uit externe bronnen die aan de OBJD zijn gekoppeld (zie paragraaf 2.4).

Om de één- of tweejarige recidive betrouwbaar te berekenen, hanteert het WODC de regel dat personen ten minste 2,5 jaar *at risk* moeten zijn geweest. Deze eis wordt gesteld om twee redenen:

- 1 **Registratievertraging:** door de vertraging in de registratie binnen OBJD kan recidive die optreedt in de eerste twee jaar na de start van de recidivemeting pas na 2,5 jaar stabiel worden gemeten.
- 2 **Vergelijkbaarheid van gegevens:** door deze regel te hanteren, kunnen de onderzoeksresultaten consistent worden vergeleken met andere recidivecijfers die door het WODC of volgens de WODC-methodiek zijn berekend.

Een uitzondering geldt voor effectonderzoek waarbij een controlegroep wordt gebruikt. Als de observatieperiodes van de experimentele en controlegroep overeenkomen en de steekproefomvang voldoende groot is, kan in dat geval al na 1,5 jaar de 1-jarige recidive worden berekend.

In box 4.1 wordt een voorbeeldberekening van de recidive-incidentie uitgewerkt, gebaseerd op een fictieve dataset zoals weergegeven in figuur 4.1. Voor de eenvoud gaat deze berekening ervan uit dat alle personen in de onderzoeksgroep gedurende een vaste periode van twee jaar worden gevolgd. Dit vereenvoudigt de analyse, omdat er geen rekening hoeft te worden gehouden met variaties in observatieduren tussen individuen. In de praktijk houdt het WODC echter altijd rekening met

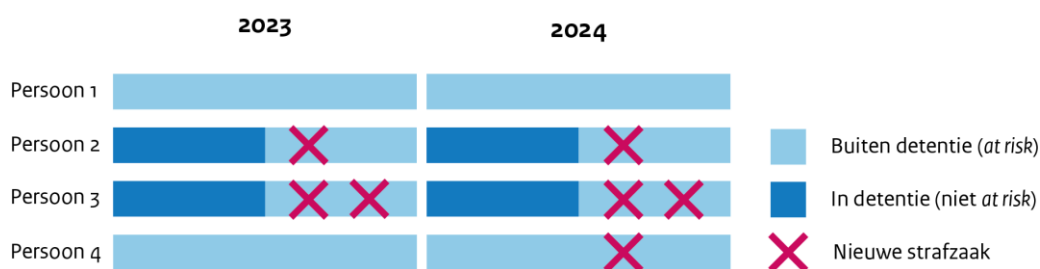
⁸⁹ Omdat op basis van enkel de OBJD-data niet bekend is of men in detentie heeft gezeten en wanneer de eventuele detentie precies gestart en geëindigd is, schatten we de detentieduur.

⁹⁰ De verwachte hoogte van de v.i. is voor:

- Vonnissen uitgesproken voor 1 juli 2008 (vallend onder de Wet vervroegde invrijheidstelling):
 - Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf tot en met 6 maanden: geen v.i.
 - Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf langer dan 6 maanden tot en met 1 jaar: $2/3 \times$ (duur onvoorwaardelijke vrijheidsstraf - 6 maanden).
 - Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf langer dan 1 jaar: $1/3 \times$ duur onvoorwaardelijke vrijheidsstraf.
- Vonnissen uitgesproken tussen 1 juli 2008 en 1 juli 2021 (vallend onder de Wet voorwaardelijke invrijheidstelling):
 - Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf tot en met 1 jaar: geen v.i.
 - Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf langer dan 1 tot en met 2 jaar: $2/3 \times$ (duur onvoorwaardelijke vrijheidsstraf - 1 jaar).
 - Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf langer dan 2 jaar: $1/3 \times$ duur onvoorwaardelijke vrijheidsstraf.
- Vonnissen vanaf 1 juli 2021 (vallend onder de Wet straffen en beschermen):
 - Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf tot en met 1 jaar: geen v.i.
 - Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf langer dan 1 tot en met 2 jaar: $2/3 \times$ (duur onvoorwaardelijke vrijheidsstraf - 1 jaar).
 - Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf langer dan 2 jaar: $1/3 \times$ duur onvoorwaardelijke vrijheidsstraf (met een maximum van 2 jaar).

verschillen in observatieperiodes tussen personen bij het vaststellen van de recidive-incidentie (zie alinea *Rekening houden met verschillen in observatieperiodes* hieronder).

Figuur 4.1 Fictieve dataset

Box 4.1 Voorbeeldberekening recidive-incidentie

De recidive-incidentie kan worden berekend volgens onderstaande formule.

$$\text{Recidiveincidentie} = \frac{\text{Aantal personen met een nieuwe zaak}}{\text{Aantal personen}} \times 100\%$$

Figuur 4.1 bevat een fictieve dataset ten aanzien van de recidivezaken van vier personen die op 1 januari 2023 interventie X afrondden. Alle personen worden gevolgd van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2024 om de cumulatieve één- en tweejarige recidive-incidentie te bepalen.

Persoon 1 heeft geen nieuwe strafzaken in de twee jaar na het afronden van de interventie. Persoon 2 heeft twee nieuwe strafzaken; één in 2023 en één in 2024. Persoon 3 heeft vier nieuwe strafzaken, waarvan twee in 2023 en twee in 2024. Persoon 4 ten slotte, heeft één nieuwe strafzaak, in 2024.

De eenjarige recidive-incidentie van deze fictieve onderzoeksgroep is $(\frac{2 \text{ personen met een nieuwe zaak}}{4 \text{ personen}} \times 100\% =) 50\%$. Dat wil zeggen dat de helft van de personen in de onderzoeksgroep binnen één jaar na het afronden van interventie X één of meerdere nieuwe strafzaken had. De (cumulatieve) tweejarige recidive-incidentie is: $(\frac{3 \text{ personen met een nieuwe zaak}}{4 \text{ personen}} \times 100\% =) 75\%$. Binnen twee jaar na het afronden van interventie X heeft drie kwart van de personen één of meerdere nieuwe strafzaken.

Rekening houden met verschillen in observatieperiodes: survivalanalyse

Binnen de meeste onderzoeken komt het voor dat personen verschillen wat betreft het begin en het einde van de observatieperiode van de recidive, waardoor niet iedereen even lang gevolgd kan worden. In de meeste recidiveonderzoeken van het WODC wordt daarom gebruikgemaakt van *survivalanalyse*. Voor een gedetailleerde bespreking van survivalanalysetechnieken en hun praktische toepassing, zie bijvoorbeeld Klein en Moeschberger (2006). Op die manier kan bij de berekening van bijvoorbeeld de tweejarige recidive-incidentie de informatie van nog niet gerecidiveerde personen die niet de volledige twee jaar konden worden gevolgd (zogenoemde gecensureerde observaties) worden benut voor zover deze personen

gevolgd konden worden en worden deze personen daarna behandeld alsof ze nog in staat waren om te recidiveren als de observatieperiode was verlengd.⁹¹

4.3.2 Recidivefrequentie

De recidivefrequentie betreft de gemiddelde frequentie van de recidive binnen een bepaalde tijdsperiode in een bepaalde onderzoeksgroep.⁹² Hierbij is, in tegenstelling tot bij de incidentie, niet alleen het eerste recidivedelict van belang, maar wordt gekeken naar alle nieuwe strafzaken binnen een bepaalde tijdsperiode.⁹³ Net als bij het bepalen van de incidentie tellen we alleen zaken mee die voldoen aan het gestelde recidivecriterium en die resulteren in een geldige afdoening.

Observatieperiode

Bij het bepalen van de recidivefrequentie volgen we personen vanaf het begin van de recidivemeting gedurende een bepaalde tijdsperiode (bijvoorbeeld twee jaar). Bij 'A-onderzoek' (zie box 2.1) begint de meting standaard op het moment dat de uitgangszaak is ingeschreven bij het OM. Bij 'B-onderzoek' begint de meting doorgaans op het moment dat de straf, maatregel of interventie die in het betreffende onderzoek centraal staat, is afgerond. Anders dan bij de recidive-incidentie is het bij de recidivefrequentie belangrijker dat (een substantieel deel van) de onderzoeksgroep ongeveer dezelfde periode gevolgd kan worden. Het WODC beschikt namelijk niet over een methode om verschillen in de duur van observatieperiodes tussen personen te corrigeren wanneer de recidivefrequentie wordt berekend. Als bijvoorbeeld sommige personen maar één jaar gevolgd worden en anderen vijf jaar, kan dit leiden tot een vertekende frequentieschatting. Vandaar dat het belangrijk is dat vrijwel alle personen in de onderzoeksgroep een gelijke observatieperiode hebben.

Box 4.2 illustreert de berekening van de recidivefrequentie aan de hand van de fictieve dataset uit figuur 4.1.

⁹¹ Ook personen die – volgens de in de OBJD vastgelegde informatie – voor het einde van de observatieperiode zijn overleden, worden in de analyse gecensureerd. Dit betekent dat zij worden behandeld alsof ze nog in staat waren om te recidiveren als de observatieperiode was verlengd, wat methodologisch onjuist is. Een meer geschikte benadering zou zijn om 'overlijden' als een zogenoemd *competing risk* (Fine & Gray, 1999) te beschouwen. Op die manier wordt er rekening mee gehouden dat deze personen niet langer in staat zijn om te recidiveren. Uit een niet-gepubliceerde analyse van het WODC blijkt echter dat het toepassen van deze methodologische wijziging nauwelijks effect heeft op de gerapporteerde recidivecijfers. Om de analyses niet onnodig complex te maken, blijft het WODC daarom personen die zijn overleden voor het einde van de observatieperiode als gecensureerd beschouwen bij het vaststellen van de recidive-incidentie.

⁹² In paragraaf 4.3.3 bespreken we ook de recidivefrequentie van recidivisten. De recidivefrequentie berekend over de totale dadergroep sluit echter het meeste aan bij de frequentiemaat die in criminologisch onderzoek gebruikelijk is (zie bijvoorbeeld Blumstein, 1986).

⁹³ Voor zover strafzaken meerdere delicten omvatten bepaalt de datum waarop het eerste delict in de betreffende strafzaak gepleegd is of de strafzaak al dan niet binnen de gestelde tijdsperiode valt.

Box 4.2 Voorbeeldberekening recidivefrequentie

De recidivefrequentie kan worden berekend volgens onderstaande formule.

$$\text{Recidivefrequentie} = \frac{\text{aantal nieuwe zaken}}{\text{aantal personen}}$$

Figuur 4.1 bevat een fictieve dataset ten aanzien van de recidivezaken van vier personen die op 1 januari 2023 interventie X afronden. Alle personen worden gevolgd van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2024 om de cumulatieve een- en tweejarige recidivefrequentie te bepalen.

Persoon 1 heeft geen nieuwe strafzaken in de twee jaar na het afronden van de interventie. Persoon 2 heeft twee nieuwe strafzaken; één in 2023 en één in 2024. Persoon 3 heeft vier nieuwe strafzaken, waarvan twee in 2023 en twee in 2024. Persoon 4 ten slotte, heeft één nieuwe strafzaak, in 2024.

De eenjarige recidivefrequentie van deze fictieve onderzoeksgroep ($\frac{3 \text{ nieuwe zaken}}{4 \text{ personen}} =$) 0,75. Dat wil zeggen dat personen in deze onderzoeksgroep binnen één jaar na het afronden van interventie X gemiddeld 0,75 nieuwe zaken op hun conto hebben. Op dezelfde manier is de tweejarige recidivefrequentie van deze fictieve onderzoeksgroep ($\frac{7 \text{ nieuwe zaken}}{4 \text{ personen}} =$) 1,75. Dat wil zeggen dat personen in deze onderzoeksgroep binnen twee jaar na het afronden van interventie X gemiddeld 1,75 nieuwe zaken op hun conto hebben.

Rekening houden met tijd in detentie

Personen zijn vaak niet de hele observatieperiode *at risk* om te recidiveren, bijvoorbeeld omdat zij een deel van deze periode in detentie verbleven. In veel recidiveonderzoeken wordt hiermee rekening gehouden bij het bepalen van de recidivefrequentie.⁹⁴ Dit gebeurt door de observatieperiode te beperken tot de tijd waarin personen in vrijheid verkeerden (dus niet in detentie) en daadwerkelijk *at risk* waren om te recidiveren. Het WODC gebruikt hiervoor detentiegegevens van de DJI over verblijven in een PI en/of een JJI. Deze gegevens worden jaarlijks verwerkt tot de zogenoemde TIP (*Time in Prison*)-tabel (zie bijlage 4).

Observatieperiode bij berekenen frequentie gecorrigeerd voor detentieduur

Bij het vaststellen van de optimale observatieperiode waarover de recidivefrequentie, gecorrigeerd voor detentieduur, wordt berekend, is het belangrijk een balans te vinden tussen de stabiliteit en relevantie van het recidivecijfer. Om de frequentie betrouwbaar vast te stellen moet rekening worden gehouden met het feit dat sommige personen aanzienlijke delen van de observatieperiode in detentie doorbrengen. Zo kan een situatie waarin iemand 99% van de observatieperiode in detentie verbleef en in de korte tijd *at risk* toch een recidivecontact had, leiden tot een onrealistisch hoge geschatte frequentie per tijdseenheid. Dergelijke gevallen komen vaker voor bij kortere observatieperiodes. Tegelijkertijd brengt het aanhouden van een te lange observatieperiode ook nadelen met zich mee. Veel frequentiemodellen gaan uit van een constante recidive *rate*, maar deze aanname wordt minder houdbaar naarmate de observatieduur toeneemt

⁹⁴ Bij het bepalen van de recidive-incidentie is het veelal niet nodig om apart rekening te houden met de tijd in detentie. Ten eerste omdat de observatieperiode van de recidive veelal pas begint nadat de detentie naar aanleiding van het uitgangsdeldict is afgerond. Ten tweede omdat de observatieperiode van de recidive(incidentie) stopt zodra iemand een nieuw delict heeft gepleegd. Als een vrijheidsbenemende straf wordt opgelegd naar aanleiding van het recidivedelict volgt deze pas nadat de observatieperiode van de recidive is beëindigd; deze eventuele detentie heeft dus geen consequenties voor de hoogte van de recidive-incidentie.

(Tollenaar, 2018). Criminologisch onderzoek wijst immers uit dat de neiging tot crimineel gedrag afneemt vanaf het 18e levensjaar (zie bijvoorbeeld Bushway & Piehl, 2007). Daarnaast is er een praktisch bezwaar: bij langere observatieperiodes kunnen minder recente cohorten worden gebruikt, wat de beleidsrelevantie van de modellen beperkt.

In recidiveonderzoek van het WODC wordt doorgaans een observatieperiode van maximaal vier jaar gehanteerd om de recidivefrequentie, gecorrigeerd voor tijd in detentie, vast te stellen. Deze periode is enerzijds lang genoeg om slechts een klein aantal personen met een zeer korte tijd-*at-risk* te hebben, wat bijdraagt aan een stabiele inschatting van de frequentie per tijdseenheid. Anderzijds is de periode niet zo lang dat de beleidsrelevantie afneemt doordat recidive van minder recente cohorten wordt geanalyseerd.

Empirisch gezien komen gevangenisstraffen van twee jaar of langer relatief weinig voor, en zelfs bij extreme dadergroepen zoals afgestrafte ISD'ers, die een hoge recidive- en insluitingsfrequentie hebben, bleek vier jaar een geschikte duur (zie Tollenaar & Van der Laan, 2012; Tollenaar et al., 2014). Voor dadergroepen met een kleinere kans op (lange) detenties kan mogelijk een kortere observatieperiode worden aangehouden (zie bijvoorbeeld Boschman et al., 2022).

Om de invloed van uitzonderlijke gevallen te beperken, worden tot slot vaak alleen personen die minimaal 30 dagen *at risk* zijn (dus niet in detentie verbleven) meegenomen bij het bepalen van de recidivefrequentie. Op deze manier wordt voorkomen dat personen die slechts kort in vrijheid zijn geweest, disproportioneel veel invloed hebben op de resultaten.

Box 4.3 illustreert de berekening van de recidive-frequentie gecorrigeerd voor tijd in detentie aan de hand van de fictieve dataset uit figuur 4.1.

Box 4.3 Voorbeeldberekening recidivefrequentie gecorrigeerd voor detentieduur

De recidivefrequentie gecorrigeerd voor detentieduur, kan worden berekend volgens onderstaande formule.

$$\text{Recidivefrequentie} = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{\text{aantal nieuwe zaken}_i}{\text{aantal dagen at risk}_i}}{\text{aantal personen}} \times 365 \text{ dagen}$$

waarbij i een indicator voor individu i is en n het aantal personen.

Figuur 4.1 bevat een fictieve dataset ten aanzien van de recidivezaken van vier personen die op 1 januari 2023 interventie X afrondde. Alle personen worden gevolgd van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2024 om de recidivefrequentie gecorrigeerd voor detentieduur te bepalen. Daarbij houden we rekening met de tijd dat men in detentie verbleef.

Persoon 1 was van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2024 *at risk* om te recidiveren en heeft geen nieuwe strafzaken in deze periode. Persoon 2 verbleef het eerste half jaar van 2023 en het eerste half jaar van 2024 in detentie en was dus slechts de helft van de observatieperiode *at risk*. Persoon 2 heeft twee nieuwe strafzaken: één in 2023 en één in 2024. Persoon 3 verbleef eveneens het eerste half jaar van 2023 en van 2024 in detentie en was dus ook slechts de helft van de observatieperiode *at risk*. Persoon 3 heeft vier nieuwe strafzaken: twee in 2023 en twee in 2024. Persoon 4 was de hele observatieperiode *at risk* en heeft één nieuwe strafzaak, in 2024.

De recidivefrequentie gecorrigeerd voor detentieduur van deze fictieve onderzoeksgroep is $\left(\frac{\frac{0}{730} + \frac{2}{365} + \frac{4}{365} + \frac{1}{730}}{4} \times 365 \text{ dagen} \right) = 1,6$. Dat wil zeggen dat personen binnen twee jaar na het afronden van interventie X gemiddeld 1,6 nieuwe strafzaken hadden per jaar dat zij in vrijheid waren.

4.3.3 Recidivefrequentie van recidivisten

Het is ook mogelijk om specifiek te kijken naar de recidivefrequentie van personen die gerecidiveerd hebben. Dit betreft het aantal keer dat personen recidiveren binnen een bepaalde tijdsperiode wanneer zij minimaal één keer gerecidiveerd hebben. De methode is verder wat betreft de observatieperiode gelijk aan de recidivefrequentie. Net zoals bij de recidivefrequentie voor de gehele onderzoeksgroep is het wenselijk om er bij de recidivefrequentie van recidivisten ervoor te zorgen dat de gekozen observatieperiode voor een groot deel van de onderzoeksgroep beschikbaar is. Het WODC beschikt namelijk niet over een methode om verschillen in de duur van observatieperiodes tussen personen te corrigeren wanneer de recidivefrequentie (voor recidivisten) wordt berekend.

In box 4.4 wordt een voorbeeldberekening van de recidivefrequentie van recidivisten uitgewerkt. Deze berekening is gebaseerd op de fictieve dataset zoals afgebeeld in figuur 4.1.

Box 4.4 Voorbeeldberekening recidivefrequentie van recidivisten

De recidivefrequentie van recidivisten kan worden berekend volgens onderstaande formule.

$$\text{Recidivefrequentie} = \frac{\text{aantal nieuwe zaken}}{\text{aantal recidivisten}}$$

Figuur 4.1 bevat een fictieve dataset ten aanzien van de recidivezaken van vier personen die op 1 januari 2023 interventie X afrondden. Alle personen worden gevolgd van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2024 om de cumulatieve een- en tweejarige recidivefrequentie te bepalen.

Persoon 1 heeft geen nieuwe strafzaken in de twee jaar na het afronden van de interventie. Persoon 2 heeft twee nieuwe strafzaken; één in 2023 en één in 2024. Persoon 3 heeft vier nieuwe strafzaken, waarvan twee in 2023 en twee in 2024. Persoon 4 ten slotte, heeft één nieuwe strafzaak, in 2024.

Zonder rekening te houden met de tijd dat men in detentie verbleef is de eenjarige recidivefrequentie van recidivisten in deze fictieve onderzoeksgroep ($\frac{3 \text{ nieuwe zaken}}{2 \text{ recidivisten}} = 1,5$). Dat wil zeggen dat recidivisten die binnen één jaar na het afronden van interventie X recidiveerden in dat jaar gemiddeld 1,5 nieuwe strafzaak hadden. Op dezelfde manier is de tweejarige recidivefrequentie van recidivisten in deze fictieve onderzoeksgroep ($\frac{7 \text{ nieuwe zaken}}{3 \text{ recidivisten}} = 2,3$). Dat wil zeggen dat recidivisten die binnen twee jaar na het afronden van interventie X recidiveerden in die twee jaar gemiddeld 2,3 nieuwe strafzaken hadden.

Omdat het aantal nieuwe strafzaken altijd minimaal gelijk is aan het aantal recidivisten, kan de recidivefrequentie per recidivist nooit onder de 1 uitkomen.

Het is ook mogelijk om in de recidivefrequentie voor recidivisten rekening te houden met de tijd die men in detentie heeft doorgebracht. Deze methode is gelijk aan de methode die ingezet wordt bij de recidivefrequentie (zie paragraaf 4.3.2). Box 4.5 illustreert de berekening van de recidivefrequentie van recidivisten gecorrigeerd voor tijd in detentie aan de hand van de fictieve dataset uit figuur 4.1.

Box 4.5 Voorbeeldberekening recidivefrequentie van recidivisten gecorrigeerd voor detentieduur

De recidivefrequentie van recidivisten gecorrigeerd voor detentieduur, kan worden berekend volgens onderstaande formule.

$$\text{Recidivefrequentie} = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{\text{aantal nieuwe zaken}_i}{\text{aantal dagen at risk}_i}}{\text{aantal recidivisten}} \times 365 \text{ dagen}$$

waarbij i een indicator voor individu i is en n het aantal personen.

Figuur 4.1 bevat een fictieve dataset ten aanzien van de recidivezaken van vier personen die op 1 januari 2023 interventie X afronden. Alle personen worden gevolgd van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2024 om de recidivefrequentie gecorrigeerd voor detentieduur te bepalen. Daarbij houden we rekening met de tijd dat men in detentie verbleef.

Persoon 1 was van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2024 *at risk* om te recidiveren, maar heeft niet gerecidiveerd. Deze persoon telt niet mee in de berekening. Persoon 2 verbleef het eerste half jaar van 2023 en het eerste half jaar van 2024 in detentie en was dus slechts de helft van de observatieperiode *at risk*. Persoon 2 heeft twee nieuwe strafzaken: één in 2023 en één in 2024. Persoon 3 verbleef eveneens het eerste half jaar van 2023 en van 2024 in detentie en was dus ook slechts de helft van de observatieperiode *at risk*. Persoon 3 heeft vier nieuwe strafzaken: twee in 2023 en twee in 2024. Persoon 4 was de hele observatieperiode *at risk* en heeft één nieuwe strafzaak, in 2024.

De recidivefrequentie gecorrigeerd voor detentieduur van deze fictieve onderzoeksgroep is $(\frac{\frac{2}{365} + \frac{4}{365} + \frac{1}{730}}{3} \times 365 \text{ dagen} =) 3,7$. Dat wil zeggen dat personen die binnen twee jaar na het afronden van interventie X recidiveerden gemiddeld 3,7 nieuwe strafzaken hadden per jaar dat zij in vrijheid waren.

De recidivefrequentie van recidivisten gecorrigeerd voor detentieduur, kan bij observatieperiodes van meer dan 365 dagen lager dan 1 uitkomen wanneer er vaak minder dan 1 keer per jaar gerecidiveerd wordt. Dit verschilt van de ongecorrigeerde recidivefrequentie, waarbij waarden lager dan 1 niet voorkomen.

5 Toepassing van de recidivemethodiek in WODC-onderzoek

Met de ontwikkelde gestandaardiseerde methodiek om recidive te meten, zijn verschillende onderzoeken door het WODC uitgevoerd. Op de website van het WODC is een overzicht te vinden van alle [lopende](#) en [afgeronde](#) recidiveonderzoeken die intern door het WODC worden/zijn uitgevoerd. Grofweg zijn drie typen recidiveonderzoek te onderscheiden:

- Onderzoek naar ontwikkelingen in recidive en/of samenhang met recidive.
- Onderzoek naar de effectiviteit van straffen en maatregelen waarin (onder andere) recidive als uitkomstmaat wordt betrokken.
- Methodologische studies waarin gekeken wordt naar mogelijkheden om een bepaalde uitkomst te onderzoeken en/of een nieuwe methodiek op het gebied van het meten van recidive wordt toegelicht.

5.1 Onderzoek naar ontwikkelingen in recidive en/of samenhang met recidive

In meerdere onderzoeken wordt een beschrijving gegeven van de ontwikkeling van de recidive over de tijd van verschillende onderzoeksgroepen. Bijvoorbeeld in de periodieke recidivemetingen die het WODC publiceert onder een aantal vaste groepen: alle jeugdigen en volwassenen die schuldig zijn bevonden aan een misdrijf (Tollenaar, 2023), ex-gedetineerde jeugdigen en volwassenen (Berghuis, 2023) en ex-werkgestrafte en ex-ondertoezichtgestelde volwassenen (Verweij, 2023). Er is ook gekeken naar recidive van bijvoorbeeld personen die veroordeeld zijn voor het plegen van HIC (Kros & Beijersbergen, 2021), personen veroordeeld voor huiselijk geweld (Piersma & Beijersbergen, 2021), bestuurders onder invloed van drugs (Blom & Weijters, 2023), personen die strafrechtelijk zijn vervolgd voor een overtreding van de Opiumwet (Nationale Drug Monitor, 2024), en personen die uitgestroomd zijn na een forensisch zorgtraject (Drieschner et al., 2020). In sommige gevallen leidt een geconstateerde verandering in de recidive over de tijd tot vervolgonderzoek. Dit was bijvoorbeeld het geval bij een stijging van de recidive onder alle jeugdigen die schuldig zijn bevonden aan een misdrijf en onder ex-gedetineerde jeugdigen. In aanvullend onderzoek is gezocht naar verklaringen voor de ontwikkelingen in recidive van jeugdigen in Nederland (Boschman et al., 2022; Hill et al., 2021).

Daarnaast zijn er diverse onderzoeken uitgevoerd waarin de samenhang is onderzocht tussen kenmerken of uitkomsten van een straf of maatregel en recidive. Dit type onderzoek biedt meer inzicht in de relatie tussen specifieke kenmerken en recidive, waarbij rekening wordt gehouden met andere kenmerken van de onderzochte groep, zoals het strafrechtelijk verleden. Voorbeelden van dit type onderzoek zijn een onderzoek waarin gekeken is naar de samenhang tussen de situatie op diverse basisvoorwaarden van het nazorgbeleid voor ex-gedetineerde volwassenen en recidive (Berghuis et al., 2024), de samenhang tussen de uitvoering van verscherpt toezicht voor personen die schuldig zijn bevonden aan een overval en recidive (Beijersbergen & Verweij, 2020), de samenhang tussen diverse kenmerken van het reclasseringstoezicht en recidive tijdens en na het reclasseringstoezicht (Verweij & Weijters, 2021) en de samenhang tussen

risicofactoren en recidive tijdens een forensische zorgtraject (Drieschner & Tollenaar, 2021).

5.2 Onderzoek naar de effectiviteit van sanctie en interventies

Recidive wordt verder in diverse effectstudies gebruikt als uitkomstmaat. Er wordt dan een vergelijking gemaakt tussen de recidive van (op gemeten kenmerken van vergelijkbare) personen die wel en niet een bepaalde straf, maatregel of strafrechtelijke interventie hebben ondergaan. Zo is onder meer gekeken naar de effectiviteit van de Top600-aanpak (Beijersbergen et al., 2023), effectiviteit van de ISD-maatregel (Tollenaar et al., 2019), (differentiële) effecten van diverse bestuursrechtelijke maatregelen voor bestuurders onder invloed van alcohol op (rijden-onder-invloed-van-alcohol)recidive (Blom & Weijters, 2020; Blom et al., 2022) en effecten van de BORG-training op (huiselijk-gewelds)recidive (Beijersbergen & Piersma, 2022). Momenteel loopt er onderzoek waarin gekeken wordt naar de effectiviteit van de wetwijziging van de voorwaardelijke beëindiging van de tbs-maatregel⁹⁵ en naar wijkrechtspraakinitiatieven⁹⁶.

5.3 Methodologische studies

Tot slot zijn er diverse studies uitgevoerd met een meer methodologische insteek. Zo is onderzocht of recidive kan worden uitgesplitst naar regio (Beijersbergen et al., 2019) en naar JJI (Tollenaar & Weijters, 2021). Daarnaast zijn er (haalbaarheids)studies uitgevoerd waarin nieuwe methodieken op het gebied van recidivemeting worden verkend. Dit omvat bijvoorbeeld methoden voor het modelleren van recidivefrequentie, waarbij rekening wordt gehouden met de tijd die men in detentie heeft doorgebracht (Tollenaar, 2018), en een methode om recidive te meten, specifiek tijdens een strafrechtelijke interventie (Hill et al., 2020). Ten slotte ontwikkelt het WODC een methodiek voor het meten van recidive waarbij politiedata als uitgangspunt worden genomen.⁹⁷

⁹⁵ Zie voor meer informatie: [Evaluatie van de wetwijziging van de voorwaardelijke beëindiging van de tbs-maatregel](#).

⁹⁶ Zie voor meer informatie: [Evaluatie Wijkrechtspraakinitiatieven: effectevaluatie](#).

⁹⁷ Zie voor meer informatie: [Haalbaarheidsonderzoek recidive meten o.b.v. politiedata](#).

Literatuur

- Beijersbergen, K. A., Blokdijk, D., Tollenaar, N., & Weijters, G. (2019). *Haalbaarheidsstudie regionalisering recidivecijfers high impact crimes*. WODC. Cahier 2019-6.
- Beijersbergen, K. A. & Piersma, T. W. (2022). *De effectiviteit van de BORG-training: Een vergelijkend recidiveonderzoek onder daders van partnergeweld*. WODC. Cahier 2022-9.
- Beijersbergen, K. A., Tollenaar, N., Kros, M., Piersma, T. W. & Weijters, G. (2023). *De effectiviteit van de Top600-aanpak: Een vergelijkend recidiveonderzoek onder veelplegers*. WODC. Cahier 2023-18.
- Beijersbergen, K. A., & Verweij, S. (2020). *De uitvoering van (verscherpt) reclasseringstoezicht bij overvallers en de samenhang met recidive*. WODC. Cahier 2020-14.
- Berghuis, M. L. (2023). *Recidive onder ex-gedetineerde volwassenen en jeugdigen*. WODC. Factsheet 2023-03
- Berghuis, M., Boschman, S. E. & Weijters, G. (2024). *Monitor nazorg ex-gedetineerde personen 7e meting: problemen op de basisvoorwaarden en de relatie met detentieduur en recidive*. WODC. Cahier 2024-13.
- Blumstein, A. (1986). *Criminal careers and career criminals* (Vol. 1, pp. 60-61). A. Blumstein (Ed.). National Academy Press. <https://doi.org/10.17226/922>
- Blom, M., Boschman, S. & Weijters, G. (2022). *Differentiële effectiviteit maatregelen alcohol en verkeer*. WODC. Cahier 2022-7.
- Blom, M., & Weijters, G. (2020). *Recidive na het CBR-onderzoek alcohol*. WODC. Cahier 2020-22.
- Blom, M., & Weijters, G. (2023). *Achtergronden en recidive na het CBR-onderzoek drugs: Potentiële doelgroepen voor de educatieve maatregel alcohol en verkeer (EMD) en het onderzoek drugs*. WODC. Cahier 2023-16.
- Boschman, S. E., Piersma, T. W., Weijters, G., Tollenaar, N. & Teerlink, M. (2022). *Verskil in recidivetrends onder jeugdigen: Inzicht in ontwikkelingen in recidive onder verschillende groepen jeugdige justitiabelen*. WODC. Cahier 2022-1.
- Breiman, L., Friedman, J. H., Olshen, R. A., & Stone, C. J. (1984). *Classification and regression trees*. Wadsworth & Brooks. Cole Statistics/Probability Series. <https://doi.org/10.1201/9781315139470>
- Bushway, S. D., & Piehl, A. M. (2007). The Inextricable Link Between Age and Criminal History in Sentencing. *Crime & Delinquency*, 53(1), 156-183. <https://doi.org/10.1177/0011128706294444>
- Dorsman, M. (2018). *Attributen datamodel: Beschrijving omzetting JDS-gegevens naar het attributen datamodel*. WODC. Intern document.
- Drieschner, K. H., Hill, J. M., & Weijters, G. (2020). *Recidive na forensische zorgtrajecten met uitstroom 2013-2015*. WODC. Cahier 2020-8.
- Drieschner, K. H., Hill, J. M., & Weijters, G. (2021). *Recidive na tbs, ISD en overige forensische zorg*. WODC. Cahier 2018-22.
- Drieschner, K. H., & Tollenaar, N. (2021). *Recidive tijdens forensische zorgtrajecten 2013-2017*. WODC. Cahier 2021-18.
- Fine J. P., & Gray, R. J. (1999). A proportional hazards model for the subdistribution of a competing risk. *Journal of the American Statistical Association*, 94, 496-509. <https://doi.org/10.2307/2670170>
- Hill, J. M., Tollenaar, N., & Weijters, G. (2021). *Ontwikkelingen in de recidive onder jeugdigen*. WODC. Memorandum 2021-1.

- Hill, J. M., Drieschner, K. H., & Weijters, G. (2020). *Op zoek naar methoden om recidive tijdens een strafrechtelijk traject in kaart te brengen: Recidive tijdens tbs met dwangverpleging als testcase*. WODC. Cahier 2020-9.
- Keulen, B. F. en Knigge C. (2016). *Strafprocesrecht*. Wolter Kluwer.
- Klein, J. P., & Moeschberger, M. L. (2006). *Survival analysis: techniques for censored and truncated data*. Springer Science & Business Media.
<https://doi.org/10.1007/b97377>
- Kros, M., & Beijersbergen, K. A. (2021). *Achtergronden en recidive onder daders van high impact crimes veroordeeld in 2002-2017*. WODC. Cahier 2021-07.
- Long, J. S., & Freese, J. (2006). *Regression models for categorical dependent variables using Stata* (Vol. 7). Stata press.
- Mevis, P. A. M. (2013). *Capita Strafrecht. Een thematische inleiding*. Ars Aequi Libri. Ars Aequi Cahiers.
- Nationale Drug Monitor (2024). *NDM jaarberichten en website archivering*. Trimbos-instituut & WODC. Geraadpleegd op 9 december 2024 via:
<https://www.nationaledrugmonitor.nl/ndm-jaarberichten>
- Openbaar Ministerie (2015). *Handboek maatschappelijke classificaties*. Openbaar Ministerie.
- Openbaar Ministerie (maart 2024). *Tekstenbundel voor misdrijven, overtredingen en Muldergedragingen*.
<https://www.om.nl/documenten/publicaties/mulderbundel/map/map/tekstenbundel-voor-misdrijven-overtredingen-en-muldergedragingen-2024-feitenboekjes>
- Piersma, T. W., & Beijersbergen, K. A. (2021). *Achtergronden en recidive onder daders van huiselijke geweld veroordeeld in 2008-2017*. WODC. Cahier 2021-8.
- Tollenaar, N. (2023). *Recidive onder schuldig verklaarde volwassenen en jeugdigen*. WODC. Factsheet 2023-2.
- Tollenaar, N. (2018). *De bruikbaarheid van tellingsmodellen voor recidivefrequentiegegevens*. WODC. Memorandum 2018-1.
- Tollenaar, N., Beerthuizen, M. G. C. J., Drieschner, K. H., & Laan, A. M. van der (2019). *Effectiviteit van de ISD-maatregel: 2e replicatie*. WODC. Cahier 2019-19.
- Tollenaar, N. & Van der Laan, A. M. (2012). *Effecten van de ISD-maatregel*. WODC. Memorandum-2012-2.
- Tollenaar, N., Beijersbergen, K. A. & Van der Laan, A. M. (2014). *Korte- en langetermijneffecten van de ISD-maatregel: Technisch rapport*. WODC. Cahier-2014-10.
- Tollenaar, N., & Weijters, G. (2021). *Voorspelling naar inrichting*. WODC. Cahier 2021-28.
- Van Dorst, A. J. A. (2022). *Cassatie in Strafzaken*. Wolters Kluwer.
- Verweij, S. (2023). *Recidive onder ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelde volwassenen*. WODC. Factsheet 2023-04
- Verweij, S., Tollenaar, N., Teerlink, M. & Weijters, G. (2021). *Recidive onder justitiabelen in Nederland: Verslag over de periode 2008-2020*. WODC. Cahier 2021-21.
- Verweij, S., & Weijters, G. (2021). *Recidive tijdens en na reclasseringstoezicht: Een onderzoek naar de uitvoering van reclasseringstoezicht en de samenhang met recidive*. WODC. Cahier 2020-20.
- Vink, M. E. en Diephuis, B. J. (2021). Berechting van misdrijven. In R. F. Meijer, D. E. G. Moolenaar, R. Choenni & S. W. van den Braak (red.), *Criminaliteit en rechtshandhaving 2022: Ontwikkelingen en samenhangen* (pp. 41-45), Boom Criminologie. Cahier 2023-7.
- Wartna, B. S. J., Blom, M., & Tollenaar, N. (2011). *De WODC-Recidivemonitor: 4e herziene versie*. WODC. Memorandum 2011-3.

Bijlage 1 Beslisregels matchingsprocedure

De volgende beslisregels worden gehanteerd om te bepalen of een SJDS gevonden bij externe gegevens (een match) door de matchingsprocedure 'goed' of 'fout' gerekend wordt:

- 1 Één gegeven waarmee een SJDS gezocht wordt, mag maximaal één SJDS opleveren.

Met diverse gegevens over een persoon kan een SJDS gezocht worden, maar een specifiek gegeven (bijvoorbeeld: één parketnummer of één BSN) mag niet gekoppeld worden aan twee verschillende SJDS. Als niet aan de eerste beslisregel wordt voldaan dan is het resultaat dat de match fout gerekend wordt. Pas als aan de eerste beslisregel is voldaan dan wordt er gekeken naar de tweede beslisregel.

- 2 Minimaal twee aangeleverde gegevens moeten overeenkomen met de gegevens in de OBJD.

Van alle beschikbare gegevens over een persoon moeten er minimaal twee verschillende gegevens overeenkomen met de gegevens over een SJDS in de OBJD. Dat kunnen bijvoorbeeld twee verschillende parketnummers bij één persoon zijn die gekoppeld worden aan hetzelfde SJDS, maar het kan ook een parketnummer en een geboortedatum zijn waarop een match wordt gevonden. Als niet aan de tweede beslisregel wordt voldaan dan is het resultaat dat de match fout gerekend wordt. Opnieuw geldt dat pas zodra aan de tweede beslisregel is voldaan er wordt gekeken naar de derde beslisregel.

- 3 Minimaal 75% van de aangeleverde gegevens van een persoon leidt tot hetzelfde SJDS.

Van alle aangeleverde gegevens moet minimaal 75% leiden tot hetzelfde SJDS. Achter deze beslisregel zit een berekening. Voor ieder aangeleverd gegeven (namelijk BSN, SKN, BRP-nummer, parketnummer en/of geboortedatum) dat aan een SJDS gematcht kan worden, wordt één 'punt' toegekend. Voor geboortedatum geldt dat slechts éénmalig een punt wordt toegekend als deze overeenkomt met de geboortedatum die geregistreerd is bij het SJDS. Als je bij een persoon bijvoorbeeld vier parketnummers hebt en daarvan leiden drie parketnummers naar SJDS '1' en één parketnummer leidt naar SJDS '2' dan krijgt SJDS '1' een 'kracht' van drie (van de vier) en SJDS '2' een kracht van één (van de vier). SJDS '1' heeft dus een kracht van 75% en SJDS '2' een kracht van 25%. De match op SJDS '1' voldoet aan de derde beslisregel en wordt dus goedgekeurd. Als in dit geval echter twee parketnummers naar SJDS '1' leiden en twee naar SJDS '2' dan wordt de match afgekeurd (de totale kracht is opnieuw vier, echter er zijn nu twee punten voor SJDS '1' en twee punten voor SJDS '2'. Voor beide SJDS geldt dat dat zij een kracht van 50% hebben; in dat geval is dus niet voldaan aan de derde beslisregel.

Bijlage 2 Indeling van delicten

In het recidiveonderzoek van het WODC worden overtreden wetsartikelen standaard ingedeeld in de volgende categorieën:

- 1 geweld;⁹⁸
- 2 zeden;
- 3 vermogen met geweld;
- 4 vermogen zonder geweld;
- 5 vernieling, lichte agressie en openbare orde;
- 6 drugs;
- 7 verkeer;
- 8 overig.

Deze delictindeling is gebaseerd op de [SCM 2010](#) die is opgesteld door het CBS. Volgens de SCM 2010 worden misdrijven ingedeeld op drie niveaus, met een steeds grotere mate van detail. Op het hoogste niveau onderscheidt de SCM 2010 de volgende categorieën:

- 1 vermogensmisdrijven;
- 2 vernieling en openbare orde;
- 3 gewelds- en seksuele misdrijven;
- 4 misdrijven WvSr (overig);
- 5 verkeersmisdrijven;
- 6 drugsmisdrijven;
- 7 (Vuur)wapenmisdrijven;
- 9 misdrijven overige wetten.

De belangrijkste verschillen tussen de delictindeling die in het recidiveonderzoek van het WODC gebruikt wordt en de SCM 2010 zijn dat het WODC:

- Binnen de categorie 'vermogensmisdrijven' van de SCM 2010 een onderscheid maakt tussen 'vermogensmisdrijven met geweld' en 'vermogensmisdrijven zonder geweld'.
- Binnen de categorie 'gewelds- en seksuele misdrijven' een onderscheid maakt tussen 'seksuele misdrijven' en 'geweldsmisdrijven'.
- De categorieën 'misdrijven WvSr (overig)', '(vuur)wapenmisdrijven' en 'misdrijven overige wetten' samenneemt tot de categorie 'overig'.

In tabel B2.1 is te zien welke wetsartikelen in welke categorie van de SCM 2010 vallen. Daarnaast is aangegeven in welke categorie van de delictindeling die in het recidiveonderzoek van het WODC gebruikt wordt (DGRCLAS2) de betreffende wetsartikelen vallen.

⁹⁸ Exclusief 'zeden' en 'vermogen met geweld'.

Tabel B2.1 Indeling van delicten

Delictindeling CBS			Delictindeling recidivebestand WODC (DGRCLAS2)
Categorie	Omschrijving	Wetsartikel	Omschrijving
1	Vermogensmisdrijven		
1.1	Diefstal/verduistering en inbraak	WvSr art. 310-312, 321-325	
1.1.1	Diefstal en inbraak met geweld	WvSr art. 312	Vermogen met geweld
1.1.2	Eenvoudige diefstal	WvSr art. 310	Vermogen zonder geweld
1.1.3	Gekwalificeerde diefstal	WvSr art. 311	Vermogen zonder geweld
1.1.4	Verduistering	WvSr art. 321-325	Vermogen zonder geweld
1.2	Bedrog	WvSr art. 326-338	Vermogen zonder geweld
1.2.1	Oplichting	WvSr art. 326	Vermogen zonder geweld
1.2.2	Flessentrekkerij	WvSr art. 326a	Vermogen zonder geweld
1.2.3	Bedrog (overig)	WvSr art. 326b-338)	Vermogen zonder geweld
1.3	Valsheidsmisdrijven	WvSr art. 208-214, 216-223, 225-234	Vermogen zonder geweld
1.3.1	Muntmisdrijf	WvSr art. 208-214	Vermogen zonder geweld
1.3.2	Valsheid in zegels en merken	WvSr art. 216-223	Vermogen zonder geweld
1.3.3	Valsheid in geschriften	WvSr art. 225-234	Vermogen zonder geweld
1.4	Heling	WvSr art. 416-417bis	Vermogen zonder geweld
1.5	Afpersing en afdreiging	WvSr art. 317-318	Vermogen met geweld
1.6	Bankbreuk	WvSr art. 340-343	Vermogen zonder geweld
1.7	Witwassen	WvSr art. 420bis-420quater	Vermogen zonder geweld
1.8	Vermogensmisdrijf (overig)	WvSr art. 314-315, 344-348	Vermogen zonder geweld

Delictindeling CBS			Delictindeling recidivebestand WODC (DGRCLAS2)
Categorie	Omschrijving	Wetsartikel	Omschrijving
2	Vernieling en openbare orde		Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.1	Vernieling en beschadiging	WvSr art. 350-352	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.2	Openbare orde misdrijf	WvSr art. 131-136, 138-151c	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.2.1	Openlijke geweldpleging	WvSr art. 141	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.2.2	Huisvredebreuk	WvSr art. 138	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.2.3	Lokaalvredebreuk	WvSr art. 139	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.2.4	Computervredebreuk	WvSr art. 138ab, 138b	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.2.5	Discriminatie	WvSr art. 137c-137g	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.2.6	Openbare orde misdrijf (overig)	WvSr art. 131-137, 138a, 139a-140, 142-151c, 430b	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.3	Brandstichting/ontploffing	WvSr art. 157-158	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.4	Openbaar gezag misdrijf	WvSr art. 177-182, 184-206	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.4.1	Niet opvolgen van ambtelijk bevel	WvSr art. 184	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.4.2	Wederspanningheid	WvSr art. 180-182	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.4.3	Valse aangifte	WvSr art. 188	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.4.4	Mensensmokkel	WvSr art. 197a	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.4.5	Verblijf van ongewenste vreemdeling	WvSr art. 197	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
2.4.6	Openbaar gezag misdrijf (overig)	WvSr art. 177-179, 185-187, 189-196, 197b-206	Vernieling, lichte agressie en openbare orde
3	Gewelds- en seksuele misdrijven		
3.1	Mishandeling	WvSr art. 300-306	Geweld ^a
3.2	Bedreiging en stalking	WvSr art. 284a-285b	Geweld ^a

Delictindeling CBS			Delictindeling recidivebestand WODC (DGRCLAS2)
Categorie	Omschrijving	Wetsartikel	Omschrijving
3.2.1	Bedreiging	WvSr art. 284a-285a	Geweld ^a
3.2.2	Stalking	WvSr art. 285b	Geweld ^a
3.3	Seksueel misdrijf	WvSr art. 240-254d	Zeden
3.3.1	Aanranding	WvSr art. 240, 241, 245, 247 lid 1, 247 lid 2, 249	Zeden
3.3.2	Verkrachting	WvSr art. 242, 243, 246, 248 lid 1, 248 lid 2, 250	Zeden
3.3.3	Schennis der eerbaarheid	WvSr art. 254b	Zeden
3.3.4	Ontucht met minderjarige	WvSr art. 151e, 251 lid 1	Zeden
3.3.5	(Kinder)pornografie	WvSr art. 151d, 252, 253	Zeden
3.3.7	Seksueel misdrijf (overig)	WvSr art. 254 lid 1 sub b, 254 lid 1 sub c, 254c, 254d	Zeden
3.4	Levensmisdrijf	WvSr art. 287-296	Geweld ^a
3.5	Vrijheidsbeneming/gijzeling	WvSr art. 282-282a	Geweld ^a
3.6	Mensenhandel	WvSr art. 273f	Geweld ^a
3.7	Geweldsmisdrijf (overig)	WvSr art. 274-281, 307-308	Geweld ^a
4	Misdrijven WvSr (overig)		Overig
5	Verkeersmisdrijven		Verkeer
5.1	Verlaten plaats ongeval	Wegenverkeerswet 1994 art. 7	Verkeer
5.2	Rijden onder invloed	Wegenverkeerswet 1994 art. 8	Verkeer
5.3	Rijden tijdens ontzegging	Wegenverkeerswet 1994 art. 9	Verkeer
5.4	Rijden tijdens rijverbod	Wegenverkeerswet 1994 art. 162	Verkeer
5.5	Voeren vals kenteken	Wegenverkeerswet 1994 art. 41	Verkeer

Delictindeling CBS			Delictindeling recidivebestand WODC (DGRCLAS2)
Categorie	Omschrijving	Wetsartikel	Omschrijving
5.6	Joyriding	Wegenverkeerswet 1994 art. 11	Verkeer
5.7	Weigeren blaastest/bloedonderzoek	Wegenverkeerswet 1994 art. 163	Verkeer
5.8	Verkeersmisdrijf (overig)	Wegenverkeerswet 1994 art. 6, 51, 61, 74, 114, 138	Verkeer
6	Drugsmisdrijven		Drugs
6.1	Harddrugs	Opiumwet art. 2	Drugs
6.2	Softdrugs	Opiumwet art. 3	Drugs
7	Vuurwapenmisdrijven		Overig
9	Misdrijven overige wetten		
9.1	Misdrijven WED		Overig
9.1.1	Milieumisdrijven		Overig
9.1.2	Misdrijven WED (overige)		Overig
9.2	Militaire misdrijven	WvMSr art. 96-166	Overig
9.3	Misdrijven overige wetten (overig)		Overig
9.9	Aard misdrijf onbekend		Onbekend

a Exclusief 'zeden' en 'vermogen met geweld'.

Bijlage 3 Indeling van afdoeningen

Tabel B3.1 Indeling van afdoeningen

Hoofdcategorie (AFD2)	Subcategorie (AFD1)	Afdoeningen
Vrijheidsbenemende maatregel	Vrijheidsbenemende maatregel	Jeugd-tbs met bevel tot verpleging, jeugd-tbs zonder bevel tot verpleging, plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling, plaatsing in een inrichting voor jeugdigen, strafrechtelijke ondertoezichtstelling, tbs met bevel tot verpleging, terbeschikkingstelling regering, inrichting voor stelselmatige daders, strafrechtelijke opvang verslaafden, plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis, tbs met voorwaarden, tbs zonder bevel tot verpleging, maatregel tot gedragsbeïnvloeding van jeugdigen
Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf ^a	Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf ^a	Jeugddetentie, plaatsing in een tuchtschool, levenslange gevangenisstraf, gevangenisstraf, hechtenis, militaire detentie, plaatsing in een rijkswerkinrichting
Leerstraf	Leerstraf (rechter)	Leerstraf, leerproject
	Leerstraf (bijzondere voorwaarde bij voorwaardelijke straf)	Alcohol verkeerscursus ^b , gedragsinterventie, volgen onderwijs
	Leerstraf (strafbeschikking)	Gedragsinterventie, leerstraf
	Leerproject (transactie)	Leerproject, leerstraf
Werkstraf	Werkstraf (rechter)	Werkstraf, taakstraf, onbetaalde arbeid ten algemene nutte ^c , arbeid tot herstel van schade, arbeid schadeherstel
	Werkstraf (bijzondere voorwaarde bij voorwaardelijke straf)	Dienstverlening, herstel schade
	Werkstraf (strafbeschikking)	Geheel of gedeeltelijk herstel van door het strafbare feit veroorzaakte schade, taakstraf, werkstraf
	Werkproject (transactie)	Arbeid schadeherstel, onbetaalde arbeid ten algemene nutte ^c , werkstraf

Hoofdcategorie (AFD2)	Subcategorie (AFD1)	Afdoeningen
	Dienstverlening (beleidssepot) ^d	Dienstverlening
Voorwaardelijke vrijheidsstraf	Voorwaardelijke vrijheidsstraf met bijzondere voorwaarden ^e	Jeugddetentie, plaatsing in een tuchtschool, gevangenisstraf, hechtenis, militaire detentie
	Voorwaardelijke vrijheidsstraf zonder bijzondere voorwaarden	
Geldstraf	(deels) Onvoorwaardelijke geldstraf (rechter)	Boete, maatregel van schadevergoeding, storting in het Waarborgfonds Motorverkeer
	Geldstraf (bijzondere voorwaarde bij voorwaardelijke straf)	Schadevergoeding, storten ten gunste van een instelling, storten in het Schadefonds Geweldsmisdrijven
	Geldstraf (strafbeschikking)	Geldboete, schadevergoeding, storting in Schadefonds Geweldsmisdrijven, storting instelling die belangen slachtoffers behartigt, voldoening aan staat geldbedrag/overdracht in beslag genomen voorwerpen ter ontneming
	Geldsom (transactie)	Geldsom, schadevergoeding, waarborgsom
	Voorwaardelijke geldstraf	Boete
Overige transactie of transactie onbekend	Overige transactie	Afstand van voorwerpen, ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel (art. 36 WED), opvolgen aanwijzingen instantie, uitlevering voorwerp, voorwaarde tot presteren
	Transactie (type onbekend)	
Geen straf of maatregel	Berisping, mondelinge of schriftelijke waarschuwing	Berisping, mondelinge waarschuwing, schriftelijke waarschuwing
	Schuldig zonder oplegging van straf of maatregel	Schuldigverklaring zonder oplegging van straf of maatregel

Hoofdcategorie (AFD2)	Subcategorie (AFD1)	Afdoeningen
	Beleidssepot	Gronden samenhangende met maatregelen genomen of nog te nemen door anderen dan de OvJ (ander dan strafrechtelijk ingrijpen prevaleert, civielrechtelijke jeugdmaatregel, strafrechtelijke jeugdmaatregel, TBS), gronden samenhangende met de algemene rechtsorde (landsbelang, wetswijziging, onvoldoende nationaal belang), gronden samenhangende met het gepleegde feit (gering feit, gering aandeel in het feit, geringe strafwaardigheid van het feit, oud feit, maatschappelijk belangenconflict), gronden samenhangende met de persoon van de verdachte (leeftijd, recente bestraffing, door feit of gevolgen getroffen, gezondheidstoestand, reclasseringsbelang, gewijzigde omstandigheden, verdachte onvindbaar, corporatie wordt vervolgd, leidinggever wordt vervolgd), gronden samenhangende met de verhouding tussen verdachte en benadeelde (verhouding tot de benadeelde geregeld, medeschuld van de benadeelde, vervolging in strijd met belang van benadeelde, beperkte kring, civiel en administratief recht), gronden samenhangende met de beëindiging van de executie van de strafbeschikking (niet ontvankelijk, civielrechtelijke jeugdmaatregel, strafrechtelijke jeugdmaatregel, tbs, wetswijziging, onvoldoende nationaal belang, oud feit, leeftijd, recente bestraffing, door feit/gevolgen getroffen, gezondheidstoestand, reclasseringsbelang, gewijzigde omstandigheden, verdachte onvindbaar, gijzeling toegepast), feit dubbel ingeboekt in COMPAS ^f /GPS ^g
Voeging	Voeging ter zitting	Voeging ter zitting
	Voeging ter berechting	Voeging ter berechting
	Voeging ad informandum	Voeging ad informandum
	Voeging (type onbekend)	
Vrijspraak	Vrijspraak	Vrijspraak
Technische beslissing/OVAR	Technische beslissing/OVAR	Ontslag van rechtsvervolging (strafbaar), ontslag van rechtsvervolging (niet-strafbaar), OVAR, dagvaarding hoger beroep nietig, dagvaarding nietig, inleidende dagvaarding nietig, niet ontvankelijk in verzet tegen strafbeschikking, OM niet-ontvankelijk, OM niet-ontvankelijk hoger beroep, oproeping hoger beroep nietig, oproeping nietig, partiële nietigheid dagvaarding, rechter niet bevoegd, terugverwijzing ten aanzien van feit, verdachte + OM niet ontvankelijk hoger beroep, verdachte niet-ontvankelijk, verdachte niet-ontvankelijk hoger beroep, veroordeelde niet-ontvankelijk, zaak beëindigd verklaard
Technisch sepot	Technisch sepot	Beëindiging executie strafbeschikking: niet ontvankelijk, bestuurlijke boete: strafrechter niet bevoegd, burgerlijke rechter niet bevoegd, dader niet strafbaar, feit niet strafbaar, niet ontvankelijk, onrechtmatig

Hoofdcategorie (AFD2)	Subcategorie (AFD1)	Afdoeningen
		verkregen bewijs, onvoldoende bewijs, rechtmatige geweldsaanwending (politie)ambtenaar, ten onrechte als verdachte aangemerkt
Nog niet afgedaan	Nog niet afgedaan	
Overig/onbekend	Overige afdoening	

- a Op basis van duur van de onvoorwaardelijke vrijheidsstraf wordt een verder onderscheid tussen onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen tot 1 maand, tot 3 maanden, tot 6 maanden, tot 12 maanden en vanaf 12 maanden.
- b De alcoholverkeerscursus, voorloper van de educatieve maatregelen die anno 2025 binnen het bestuursrecht opgelegd kunnen worden aan bestuurders onder invloed.
- c Voorloper van de huidige werkstraf.
- d Voorwaardelijk (beleids)sepot met als grond dienstverlening; deze sepotgrond komt overwegend voor bij feiten die zijn gepleegd vóór 1997.
- e Het gaat hier om overige bijzondere voorwaarden; bijzondere voorwaarden met een werk-, leer- of financiële component worden respectievelijk ingedeeld in de categorie werkstraffen, leerstraffen en geldstraffen.
- f Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket Administratie (COMPAS).
- g GPS is het primaire processysteem dat door het OM wordt gebruikt voor de verwerking van strafzaken. GPS is de opvolger van COMPAS.

Bijlage 4 *Time in prison*

Op basis van detentiegegevens van de DJI over het verblijf in een PI en/of een JJI stelt het WODC jaarlijks de zogenoemde TIP (*Time in Prison*)-tabel samen. Gegevens over volwassen gedetineerden zijn afkomstig uit TULP-GW (TenUitvoerLegging Persoonsgebonden straffen Gevangeniswezen Gevangeniswezen), gegevens over jeugdige gedetineerden uit het jeugd-volgsysteem (JVS). In deze systemen registreert de DJI de periode van insluiting van personen in een PI of een JJI.

De TIP-tabel geeft een overzicht van de in- en uitstroom uit een PI en/of een JJI van alle personen die sinds 1996 gedetineerd zijn geweest.⁹⁹ In deze bijlage worden de belangrijkste (keuzes ten aanzien van) bewerkingen van de detentiegegevens toegelicht.

- Verblijven van personen zonder geldig SJDS worden verwijderd.
- Verblijven waarbij de uitstroombdatum voor 1997 ligt worden verwijderd omdat die data incompleet is (pas vanaf 1997 is de uitstroombdata op orde).
- Verblijven worden niet opgenomen in de TIP-tabel als in de door DJI geleverde data zowel de datum inschrijving als datum begin detentie onbekend is.
- In het geval dat er een instroom volgt na een uitstroom met dezelfde begindatum detentie (wat niet kan omdat er dan een nieuwe begindatum zou moeten staan) dan wordt de variabele 'inschrijfdatum' als nieuwe begindatum detentie voor het nieuwe instroomrecord gekozen. Het uitstroomrecord na deze instroom krijgt dan ook die inschrijfdatum als begindatum detentie.
- Als er alleen een instroombdatum en geen uitstroombdatum bekend is, dan wordt de *geplande* datum van uitstroom overgenomen als einddatum detentie, tenzij deze datum later is dan de instroom van dezelfde persoon bij een volgend verblijf en de persoon niet nog vast zit op het einde van het laatste jaar waarover informatie bekend is.
- Verblijven waar alsnog alleen een datum instroom bekend is (en ze zitten niet vast op het einde van het laatste jaar waarover informatie bekend is) worden verwijderd.
- Alle records van een persoon met dezelfde begindatum detentie worden samengenomen. Als er meerdere 'uitstroom naar vrijheid'-records horen bij één datum begin detentie (dit komt zeer zelden voor) dan wordt de datum van de laatste 'uitstroom naar vrijheid'-record als einde detentie gekozen.
- Na combinatie verblijven in JJI en PI: verblijven waarbij de instroom van een volgend verblijf eerder is dan de uitstroom van het laatste verblijf worden alsnog samengenomen (de eerste instroombdatum en laatste uitstroombdatum worden als begin en einde detentie gekozen).

⁹⁹ Aan het begin van ieder kalenderjaar ontvangt het WODC gegevens over detenties die hebben plaatsgevonden tussen 1 januari en 31 december van het voorliggende kalenderjaar.

Het Wetenschappelijk Onderzoeken Datacentrum (WODC), Kennisinstituut voor de rechtsstaat, is een onafhankelijk kennisinstituut dat valt onder het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het WODC draagt bij aan behoud en verbetering van de rechtsstaat via het (laten) uitvoeren van kwalitatief hoog wetenschappelijk onderzoek. En door het aanbieden van gevraagde en ongevraagde kennis, verbeterpunten en (waar mogelijk) denkrichtingen.

Voor meer informatie, bezoek www.wodc.nl